

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΟΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	10
1.1 Δάση και πυρκαγιές	10
1.2 Αίτια, συνέπειες και συχνότητα των δασικών πυρκαγιών	11
1.3 Παράγοντες που επιδρούν στην έναρξη και εξάπλωση των πυρκαγιών στα δάση	14
1.4 Τύποι των δασικών πυρκαγιών	16
1.5 Η ιδιαίτερη οικολογία των πυρκαγιών των ελληνικών δασών	17
1.6 Το μέγεθος του προβλήματος στην Ελλάδα	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	20
2.1 Το θεσμικό πλαίσιο δασοπροστασίας στην Ελλάδα	20
2.2 Η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών	24
2.2.1 Συνήθη μέτρα και δράσεις πρόληψης και ετοιμότητας που εφαρμόζονται	24
για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών	24
2.2.2 Ο σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας για την πρόληψη των πυρκαγιών – Συνεργασία, ρόλος και αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων	27
2.2.3 Ο κίνδυνος πυρκαγιάς – Έκδοση ημερήσιου χάρτη πρόβλεψης κινδύνου πυρκαγιάς	33
2.2.4 Οι Πυροσβεστικές Διατάξεις για την πρόληψη των πυρκαγιών	36
2.3 Η αντιμετώπιση – καταστολή των δασικών πυρκαγιών	37
2.3.1 Δομή και διάρθρωση των Υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος	37
2.3.2. Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός καταστολής των δασικών πυρκαγιών – Φάσεις επιχειρησιακής ενεργοποίησης	40
2.3.3. Ρόλος και αρμοδιότητες λοιπών εμπλεκόμενων φορέων	44
2.4 Η αποκατάσταση των ζημιών από τις δασικές πυρκαγιές	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΔΑΣΟΠΥΡΟΣΒΕΣΗΣ	46
3.1 Το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος (Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.)	46
3.1.1 Το Συντονιστικό Κέντρο Δασοπυρόσβεσης (Σ.ΚΕ.Δ)	48
3.1.2 Συντονισμός εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης	50
3.1.3 Η Εφαρμογή Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών στον επιχειρησιακό σχεδιασμό δασοπυρόσβεσης	53
3.2 Τα Συντονιστικά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα (Σ.Π.Ε.Κ.)	56
3.3 Το Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας – κινητοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΟΨΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ	61
4.1 Η λειτουργία του εθελοντισμού στο πεδίο της αντιμετώπισης των πυρκαγιών	61
4.1.1 Το σύστημα εθελοντών Πολιτικής Προστασίας	62
4.1.2 Ο εθελοντισμός στο Πυροσβεστικό Σώμα	64
4.1.3 Οι εθελοντικές οργανώσεις δασοπυρόσβεσης - οι εθελοντικοί σταθμοί του Δήμου Εκάλης και της Κοινότητας Ροδόπολης	65
4.4 Η περίπτωση του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων για την Προστασία και Ανάπλαση του Πεντελικού (Σ.Π.Α.Π.)	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ	72
5.1 Διαπιστώσεις – Προβληματισμοί	72
5.2 Η αποτίμηση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	77
5.3 Δυνατότητες και προοπτικές	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84
Πίνακας Συντμήσεων & Συντομογραφιών	89
Πίνακας Εικονογράφησης	90

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η διερεύνηση του θέματος της αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών στην Ελλάδα και η αποτύπωση της δομής, διάρθρωσης και των αρμοδιοτήτων του μηχανισμού καταστολής και των επιχειρησιακών κέντρων που εμπλέκονται. Ειδικότερα, αναζητείται η συμβολή του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών, με τον εντοπισμό πιθανών σημείων και τομεακών δράσεων, όπου η ενεργοποίησή της διασταυρώνεται με το έργο των κρατικών φορέων δασοπυρόσβεσης.

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, έγινε απόπειρα για μια κατά το δυνατό πληρέστερη καταγραφή του ισχύοντος πλαισίου, μέσω διερεύνησης της κείμενης νομοθεσίας, βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας περί δασοπυρόσβεσης, διενέργειας συναντήσεων και συζητήσεων με αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες και φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και επιτόπιας διακρίβωσης συγκεκριμένων λειτουργιών και θεσμών στην πράξη.

Η προσέγγιση των θεμάτων της έρευνας διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται προσπάθεια θεωρητικής προσέγγισης του προβλήματος των δασικών πυρκαγιών. Στο δεύτερο κεφάλαιο, περιγράφεται το θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης (πρόληψης, αντιμετώπισης, αποκατάστασης) των δασικών πυρκαγιών στην Ελλάδα. Το τρίτο κεφάλαιο αποτυπώνει την επιχειρησιακή δομή, λειτουργία και συνεργασία των συντονιστικών κέντρων δασοπυρόσβεσης. Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρέχονται παραδείγματα θεσμών και δράσεων σχετικών με την ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών και της Αυτοδιοίκησης στο θέμα των πυρκαγιών. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο, διατυπώνονται, κατόπιν αξιολόγησης της λειτουργίας του μηχανισμού αντιμετώπισης, ορισμένες συμπερασματικές παρατηρήσεις, σε σχέση τόσο με τις εθνικές όσο και τις τοπικές δράσεις και προτείνονται τρόποι βελτίωσης.

ABSTRACT

The present dissertation aims both to investigate the issue of confronting forest fires in Greece and register the structure, articulation and competences of the suppression mechanism and operational centres involved. More specifically, the Local Government's role in response to forest fires is put under examination. Some possible features and fields, where local government's activity meets the work of central fire brigade services, are also traced.

In order to achieve the aforementioned goal and conduct the best possible registration of the current framework, a thorough investigation has been held on legislation, bibliography and arthrography on forest fire management. Meetings and discussions with responsible official and local actors were also held, together with some practical verification of concrete operations and institutions 'in situ'.

The issues examined within the dissertation are articulated in five chapters. In the first chapter, there is a theoretical approach on the problem of forest fires. The second chapter describes the Greek institutional framework of forest fire management (prevention, suppression, rehabilitation). The third chapter imprints the structure, operational function and cooperation among the fire management coordination centres. In the fourth chapter, there are some examples of institutions and activities related to the local societies' and local government's involvement in fire fighting. Finally, in the fifth chapter there are some conclusions made, after having evaluated the operational capability of response mechanism, in connection with both national and local actions and some ways of improvement are suggested.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν φυσικό φαινόμενο, άρρηκτα συνδεδεμένο με τις περιβαλλοντικές και κλιματολογικές συνθήκες της χώρας μας. Συνιστούν εκδήλωση του τρόπου με τον οποίο η φύση λειτουργεί μέσα σ' ένα κατεξοχήν πυριγενές, από άποψη βλάστησης και ευφλεκτότητας, μεσογειακό περιβάλλον και σχετίζεται μακροπρόθεσμα με τους φυσικούς μηχανισμούς ανακύκλωσης της ζωής και αναγέννησης των δασών. Είναι, όμως και φαινόμενο καταστροφικό, το οποίο διαταράσσει την ισορροπία και ομαλή εξέλιξη των φυσικών και ανθρωπογενών οικοσυστημάτων που εξαρτώνται από τις ευεργετικές επιδράσεις των δασών. Τις τελευταίες δεκαετίες, το μέγεθος των καταστροφικών επιπτώσεων που προκαλούν οι δασικές πυρκαγιές αποτελεί άμεση συνάρτηση της παρέμβασης του ανθρώπινου παράγοντα στη φυσική συχνότητα και επαναληψιμότητά τους.

Η εθνική τραγωδία που έζησε η Ελλάδα κατά τη διάρκεια του περασμένου καλοκαιριού, με τις δεκάδες των θυμάτων και τις χιλιάδες πληγέντων, καθώς και την ανυπολόγιστη περιβαλλοντική, οικολογική και οικονομική καταστροφή μεγάλων περιοχών καθιστά, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, την ανάδειξη και μελέτη του προβλήματος των δασικών πυρκαγιών άκρως επίκαιρη και αναγκαία. Η παρούσα έρευνα, διεξαγόμενη χρονικά εν μέσω συγκλονιστικών περιστάσεων, επιχείρησε να κρατήσει την αναγκαία ισορροπία κατά την επιστημονική αποτύπωση του ισχύοντος πλαισίου αντιμετώπισης των πυρκαγιών, μη παραβλέποντας το γεγονός ότι, πλέον, οι ίδιες οι πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν να καθιστούν υπό αμφισβήτηση πολλά ζητήματα, για την αντικειμενική αποτίμηση των οποίων απαιτείται σίγουρα χρόνος και νηφάλιος διάλογος.

Η ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας κατέστη εφικτή, μεταξύ άλλων, χάρη στην ευγενική κατάθεση της γνώσης και εμπειρίας αρκετών ανθρώπων, κυρίως, όμως, αυτών που, με τη μια ή την άλλη ιδιότητα, συμμετέχουν καθημερινά ενεργά, συχνά με αυτοθυσία αλλά και μεράκι, στο δύσκολο έργο της δασοπυρόσβεσης. Σ' αυτούς και αφιερώνεται. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στον καθηγητή μου, κ. Παραλίκα Απόστολο, για την πολύτιμη καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκεια της σχετικής έρευνας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι πυρκαγιές των Ελληνικών δασών αποτελούν μείζον φυσικό καταστροφικό φαινόμενο, που επηρεάζει όχι μόνο την ισορροπία των περιβαλλοντικών οικοσυστημάτων, αλλά αγγίζει άμεσα όλες τις συνιστώσες της ζωής και βιώσιμης ανάπτυξης του τόπου. Η αντιμετώπισή του, ειδικά τις τελευταίες δεκαετίες, αποτελεί ένα από τα βασικά πεδία στα οποία κρίνεται η ικανότητα του σύγχρονου Κράτους να ανταποκριθεί στη διασφάλιση και υπεράσπιση του φυσικού κεφαλαίου και της ποιότητας ζωής των πολιτών του.

Η οργάνωση ενός σύγχρονου μηχανισμού καταστολής των δασικών πυρκαγιών, με ταυτόχρονη εφαρμογή αποτελεσματικών μεθόδων πρόληψης και προετοιμασίας για τον μετριασμό των συνεπειών τους, προβάλλεται ως αίτημα επίκαιρο και επιτακτικό. Οι πρωτοφανείς καταστροφικές πυρκαγιές του περασμένου καλοκαιριού αποδεικνύουν ότι, χωρίς κατάλληλο σχεδιασμό, συντονισμό και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, οποιαδήποτε προσπάθεια αντιμετώπισης είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Ιδιαίτερα προσδοκάζεται η ενδυνάμωση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης, με στόχο την εγγύτερη και αμεσότερη υποστήριξη των σχετικών δράσεων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η επισκόπηση της οργάνωσης και λειτουργίας του μηχανισμού αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο, με την αποτύπωση όλων των βασικών δράσεων και ενεργειών που στοχεύουν στη διαχείριση του φαινομένου και επιτυγχάνουν να υλοποιήσουν τις βασικές συνιστώσες της (πρόληψη, καταστολή, αποκατάσταση).

Ειδικότερο στόχο της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση του τμήματος που αφορά το συντονισμό των επιμέρους δράσεων, όπως αποτυπώνεται μέσα από τη λειτουργία των συντονιστικών επιχειρησιακών κέντρων δασοπυρόσβεσης, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο. Αναζητείται η συμβολή του ρόλου των επιχειρησιακών κέντρων στο συντονισμό του δυναμικού και μέσω καταστολής και ο τρόπος αλληλεπίδρασή τους με τους εμπλεκόμενους, σε τοπικό επίπεδο, μηχανισμούς και φορείς.

Τα μέσα που υποστήριξαν την συλλογή και επεξεργασία του αναγκαίου υλικού περιλαμβάνουν, καταρχήν, την προσέγγιση πρωτογενών πηγών (νόμοι, αποφάσεις, διατάξεις, επίσημα έγγραφα) περί δασοπυρόσβεσης. Μελετήθηκε η σχετική βιβλιογραφία και αρθρογραφία και αντλήθηκαν στοιχεία από διαδικτυακές πηγές. Πραγματοποιήθηκαν, παράλληλα, συναντήσεις και συζητήσεις με αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες του

Πυροσβεστικού Σώματος, της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και τοπικούς αυτοδιοικητικούς και εθελοντικούς φορείς, ενώ επιχειρήθηκε, σε αρκετές περιπτώσεις, να διαπιστωθεί, μέσω αυτοπρόσωπης παρουσίας, η λειτουργία συγκεκριμένων θεσμών στην πράξη.

Τα *μεθοδολογικά εργαλεία* που προκρίθηκαν, λόγω και του αντικειμένου της έρευνας, που συνδέεται έντονα με την πράξη, αφορούν κατά βάση: προσωπικές διερευνητικές συνεντεύξεις, ως ποιοτική μέθοδος καταγραφής αρχικών εκτιμήσεων και, ακολούθως, συζητήσεις και συνεντεύξεις βάθους, συνοδεία επιτόπιας παρατήρησης διαδικασιών, ως ποιοτικές αλλά και ποσοτικές μέθοδοι εξαγωγής ειδικότερων συμπερασμάτων.

Ειδικότερα, για τη μελέτη του συντονιστικού ρόλου των επιχειρησιακών κέντρων, στοιχεία αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια συζητήσεων με στελέχη του ΠΣ και επισκέψεις στις εγκαταστάσεις του 199 ΣΕΚΥΠΣ/ΣΚΕΔ, της Πυροσβεστικής Ακαδημίας και του ΣΠΕΚ της Περιφερειακής Διοίκησης Κεντρικής Μακεδονίας, με επισκόπηση διαδικασιών στην πράξη. Ως προς τη μελέτη του σχεδιασμού για τις δασικές πυρκαγιές, έγιναν επανειλημμένες συναντήσεις με υπηρεσιακούς παράγοντες της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας. Καταγράφηκε η επιχειρησιακή οργάνωση και λειτουργία εθελοντικών ομάδων με επισκέψεις σε εθελοντικούς σταθμούς στην περιοχή της Αττικής και Θεσσαλονίκης και συζήτηση με εθελοντές. Διαπιστώθηκε από κοντά η λειτουργία ειδικών δράσεων των ΟΤΑ, με επιλογή ανάδειξης του πρότυπου προγράμματος πυροπροστασίας του Συνδέσμου για την Προστασία και Ανάπλαση του Πεντελικού και με επαφές σε ΟΤΑ της Θεσσαλονίκης.

Τα *βασικά ερωτήματα* που ανέκυψαν κατά τη διερεύνηση του πλαισίου δασοπυρόσβεσης αφορούν, καταρχήν, τη διερεύνηση της ικανότητας του παρόντος μηχανισμού πρόληψης και καταστολής να ανταποκριθεί στην ανάγκη αποτελεσματικής διαχείρισης του φαινομένου των πυρκαγιών και, κατά δεύτερον, το αν και πού ακριβώς τέμνεται η λειτουργία του κρατικού μηχανισμού με την αντίστοιχη δράση της τοπικής αυτοδιοίκησης και των θεσμών της. Αναζητείται το μέγεθος του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσουν οι τοπικές κοινωνίες και επιχειρείται να αξιολογηθεί το αν πράγματι διαθέτουν τη δυναμική και τα μέσα, προκειμένου αυτή η συμμετοχή να μεγιστοποιηθεί και να αποδώσει καρπούς. Η *βασική υπόθεση εργασίας* οικοδομείται πάνω στην διαπίστωση της ανάγκης να αναληφθεί ενεργότερη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης σε όλες τις δράσεις αντιμετώπισης πυρκαγιών, χωρίς, όμως, να παραγνωρίζονται και οι αντικειμενικές δυσκολίες και αντιφάσεις που συνοδεύουν την πορεία της όλα αυτά τα χρόνια.

Το βασικό μέρος της εργασίας διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια. Στο **πρώτο κεφάλαιο**, επιχειρείται προσέγγιση της έννοιας και σπουδαίας αξίας των δασών ως προς τη

διατήρηση και προαγωγή των φυσικών και ανθρωπογενών οικοσυστημάτων. Εξηγείται το φαινόμενο της πυρκαγιάς και αναλύονται τα αίτια, οι τύποι και η συχνότητα εκδήλωσης των δασικών πυρκαγιών, οι (άμεσες και έμμεσες) συνέπειές τους, καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν την έναρξη και εξάπλωσή τους. Μελετάται ιδιαίτερα η οικολογία και σημασία των πυρκαγιών στα μεσογειακά δάση και παρέχονται στοιχεία ενδεικτικά του μεγέθους του προβλήματος στην Ελλάδα.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο**, επιχειρείται η καταγραφή του θεσμικού πλαισίου διαχείρισης των δασικών πυρκαγιών στην Ελλάδα. Για μεθοδολογικούς λόγους επιλέχθηκε η κατηγοριοποίηση των σχετικών δράσεων σε τρεις βασικούς άξονες: την *πρόληψη, καταστολή και αποκατάσταση*. Στην ενότητα της πρόληψης, περιγράφονται τα βασικά μέτρα και οι δράσεις πρόληψης και ετοιμότητας που λαμβάνονται ενόψει της αντιπυρικής περιόδου, προς το σκοπό αποφυγής ή μετριασμού των συνεπειών των δασικών πυρκαγιών και περιγράφονται αναλυτικά οι ρόλοι, αρμοδιότητες και τρόποι συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων, με ιδιαίτερη έμφαση στο σχεδιασμό και τις τεχνικές πρόγνωσης της Πολιτικής Προστασίας και τις Διατάξεις που εκδίδει το Πυροσβεστικό Σώμα. Στην ενότητα της καταστολής, αποτυπώνεται η δομή και διάρθρωση των Υπηρεσιών του ΠΣ, περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται ο επιχειρησιακός σχεδιασμός δασοπυρόσβεσης από το ΠΣ, ως προς τις αντίστοιχες, κατά την πυροσβεστική τακτική, φάσεις ενεργοποίησής του και επισημαίνονται οι ρόλοι και αρμοδιότητες λοιπών εμπλεκόμενων φορέων. Τέλος, παρέχεται το πλαίσιο των συνήθων δράσεων που αφορούν την αποκατάσταση των ζημιών από τις δασικές πυρκαγιές.

Στο **τρίτο κεφάλαιο**, περιγράφεται η διάρθρωση, λειτουργία και ο επιχειρησιακός ρόλος των συντονιστικών κέντρων δασοπυρόσβεσης (199 ΣΕΚΥΠΣ/ΣΚΕΔ). Αποτυπώνονται οι λειτουργίες συντονισμού των επίγειων και εναέριων μέσων και καταγράφονται οι σύγχρονες τεχνολογίες που διαθέτουν για την επιστημονική υποστήριξη του έργου τους. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη λειτουργία και τις αρμοδιότητες των Συντονιστικών Περιφερειακών Κέντρων (ΣΠΕΚ) και τη συνεργασία τους με τα εθνικά κέντρα, καθώς και στο ρόλο του Κέντρου Επιχειρήσεων της ΓΓΠΠ για την ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας και το συντονισμό της διεθνούς βοήθειας για τις πυρκαγιές.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο**, αναφέρονται συγκεκριμένες όψεις συμμετοχής της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών κοινωνιών στην αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών. Ειδικότερα εξετάζεται η επιχειρησιακή συνεισφορά εθελοντών και εθελοντικών ομάδων με δραστηριοποίηση στο πεδίο της δασοπυρόσβεσης, που λειτουργούν είτε εντός της δομής του Πυροσβεστικού Σώματος είτε οργανώνονται αυτόνομα, ενταγμένες στο σύστημα

εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας ή όχι. Παρατίθεται, ως παράδειγμα, η λειτουργία εθελοντικών σταθμών, με την υποστήριξη των οικείων ΟΤΑ, στο Δήμο Εκάλης και την Κοινότητα Ροδόπολης Αττικής. Περιγράφεται, επίσης, η περίπτωση του Συνδέσμου για την Προστασία και Ανάπλαση του Πεντελικού (Σ.Π.Α.Π.), ως πρότυπου διαδημοτικού οργανωτικού σχήματος με ολοκληρωμένο πρόγραμμα πυροπροστασίας και επιχειρησιακή ετοιμότητα για άμεση επέμβαση σε δασικές πυρκαγιές.

Τέλος, στο **πέμπτο κεφάλαιο**, γίνεται απόπειρα γενικής αξιολόγησης του μηχανισμού αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών, με την εξαγωγή ειδικότερων συμπερασμάτων που αφορούν τη συνεισφορά της τοπικής αυτοδιοίκησης στην υποστήριξη σχετικών δράσεων. Διατυπώνονται, μάλιστα, αντίστοιχες προτάσεις για μια ενεργότερη και δυναμικότερη τοπική συμμετοχή και συνεργασία στο έργο της δασοπυρόσβεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΟΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Δάση και πυρκαγιές

«...Σε πείσμα της ικανότητας του ανθρώπου να καταπολεμήσει τις πυρκαγιές με τα πιο σύγχρονα συστήματα από έδαφος και αέρα, καθώς και με τους καλύτερα εκπαιδευμένους πυροσβέστες του κόσμου, φαίνεται βέβαιο ότι οι φωτιές δεν θα σταματήσουν», έγραψε στις αρχές της δεκαετίας του '60 ο καθηγητής Μπίσγουελ του Πανεπιστημίου του Μπέρκλεϊ, αναφερόμενος όχι βέβαια στην Ελλάδα, αλλά την Καλιφόρνια. Είτε θέλουμε, όμως, να το δεχθούμε είτε όχι, σε όλες τις περιοχές της υδρογείου όπου επικρατεί το ιδιότυπο μεσογειακό κλίμα, με το μακρύ, θερμό και άνυδρο καλοκαίρι, οι δασικές πυρκαγιές είναι γεγονός επαναλαμβανόμενο (Μάργαρης 2001, σ.69).

Το δάσος¹ αποτελεί ένα από τα πολυπλοκότερα οικοσυστήματα στη φύση. Από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, τα δασικά οικοσυστήματα διαδραματίζουν ουσιώδη και καθοριστικό ρόλο στη διαφύλαξη της παγκόσμιας οικολογικής ισορροπίας και κατ' επέκταση της ίδιας της ζωής. Είναι, όμως, σήμερα γεγονός ότι τα δάση αποτελούν όχι μόνο ένα από τα σπουδαιότερα και πιο ευαίσθητα χερσαία φυσικά οικοσυστήματα, αλλά και αγαθό από τα πλέον ευπαθή και απειλούμενα.

Η σημασία του δάσους είναι αυταπόδεικτη. Είναι ο κύριος ρυθμιστής του κλίματος του πλανήτη, παράγει οξυγόνο και συμβάλλει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, κατακρατώντας σημαντικές ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα. Αποτελεί πλούσιο οικοσύστημα με τεράστια σημασία, πολυσύνθετο βίοτοπο, που φιλοξενεί σημαντική ποικιλία χλωρίδας και πανίδας. Είναι βασικός κρίκος στον υδρολογικό κύκλο, αυξάνοντας τη διαπερατότητα των εδαφών και κατακρατώντας σημαντικές ποσότητες φυσικού νερού. Συνιστά βιολογικό εργαστήριο που παράγει προϊόντα και υπηρεσίες πολύπλευρης σημασίας και ανυπολόγιστης αξίας για τον άνθρωπο, με οφέλη τόσο άμεσα (πρώτες ύλες, δασικά προϊόντα, ξυλεία) όσο και έμμεσα (αποτροπή πλημμυρών, τουριστική, πολιτιστική αξία). Η σημαντικότερη, όμως, προσφορά του δάσους στον σύγχρονο άνθρωπο είναι η ευεργετική

¹ Ο ορισμός της έννοιας του δάσους αποδίδεται αρκετά επιστημονικά στην ερμηνευτική δήλωση του αναθεωρημένου άρθ.24 του Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία: «Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά».

επίδραση που ασκεί στην υγιεινή, την αισθητική και πνευματική κατάστασή του, παρέχοντας δυνατότητες αναψυχής και επαφή με τη φύση.

Οι πυρκαγιές αποτελούν φαινόμενο που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη διαταραχή των χερσαίων οικοσυστημάτων και συνεπώς των δασών. Ως *‘Πυρκαγιά’* νοείται οποιοδήποτε είδος ανεξέλεγκτης φωτιάς, που δημιουργείται επί κάποιου είδους καύσιμης ύλης (*Κατσάνος 1970, σ.43*) και μπορεί να έχει ανεπιθύμητες και καταστροφικές επιπτώσεις. Η φωτιά, ως γνωστό, είναι φυσικό φαινόμενο οφειλόμενο στην *καύση*, μια χημική αντίδραση μεταξύ διαφόρων στοιχείων, ένα από τα οποία είναι το *οξυγόνο*, που συνοδεύεται από την έκλυση σημαντικού ποσού θερμότητας και ισχυρή φωταύγεια. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η καύση οφείλεται σε αντιδράσεις εξώθερμης οξείδωσης ενός *καύσιμου υλικού* με ένα οξειδωτικό μέσο, συνήθως οξυγόνο (αντίδραση του οξυγόνου με την καύσιμη ύλη). Για να προκληθεί, όμως, φωτιά από την καύση (ανάφλεξη) απαιτείται και η *προσφορά θερμότητας*, από διάφορες εξωτερικές πηγές, οι οποίες ταυτίζονται με τα αίτια των πυρκαγιών (όπως θα αναλυθούν στη συνέχεια). Οι τρεις παράγοντες (καύσιμη ύλη, οξυγόνο, θερμότητα) αποτελούν το περίφημο *τρίγωνο της πυρκαγιάς*. Σε κάθε δασική περιοχή, λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης καύσιμης οργανικής ύλης, υπάρχουν ειδικές κρίσιμες συνθήκες, δηλαδή καθορισμένες οριακές τιμές του τριγώνου, οι οποίες όταν ξεπεραστούν, δημιουργείται ανάφλεξη και έναρξη πυρκαγιάς (*Κωνσταντινίδης 2003,σ.52*).

Οι δασικές πυρκαγιές είναι από τους σπουδαιότερους εχθρούς της διατήρησης και της παραγωγικότητας των δασών. Κανένας άλλος παράγοντας δεν προκαλεί τόσο γρήγορες και εκτεταμένες καταστροφές στο δασικό οικοσύστημα όσο οι φωτιές στα δάση. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, παρόλο που φαντάζουν ως ένα εξαιρετικά καταστρεπτικό γεγονός, αποτελούν μέρος του κύκλου ζωής των δασών και σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να θεωρούνται και ωφέλιμες (πχ. στα μεσογειακά οικοσυστήματα). Αυτό που φαίνεται σίγουρο είναι ότι οι πυρκαγιές, με τη δύναμη που διαθέτουν, δημιουργούν ριζικές αλλαγές στα δάση. Το αν οι αλλαγές συντελούν στην οριστική καταστροφή τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τον τρόπο μεταπυρικής διαχείρισής τους από τον άνθρωπο.

1.2 Αίτια, συνέπειες και συχνότητα των δασικών πυρκαγιών

Τα **αίτια** των δασικών πυρκαγιών θα μπορούσαν να καταταγούν (όπως και σε όλες τις πυρκαγιές) στις παρακάτω περιπτώσεις:

- Φυσικά (ή τυχαία) αίτια
- Εμπρησμοί από αμέλεια
- Εμπρησμοί από πρόθεση
- Άγνωστα αίτια

Περισσότερο αναλυτικά, οι τρόποι με τους οποίους εκδηλώνονται οι δασικές πυρκαγιές περιλαμβάνουν (*Βορίσης 2004, σ.11*):

- Φυσικά αίτια. Εδώ θα μπορούσαν να καταταγούν κυρίως πυρκαγιές από κεραυνούς. Στην περίπτωση που δε σβήνονται λόγω βροχής, συχνά προκαλούν καταστροφές, καθώς οι κεραυνοί πέφτουν κυρίως σε απόκρημνες περιοχές που είναι απρόσιτες ή τόσο δύσβατες, ώστε να μεσολαβεί χρόνος έως την έναρξη της καταστολής (*Α.Π.Σ. 1990,σ.7*). Επίσης, στα φυσικά αίτια θα μπορούσαν να καταταγούν οι πυρκαγιές από ηφαίστεια, που είναι ανύπαρκτες στη χώρα μας. Οι φυσικές πυρκαγιές, σαν ποσοστό, είναι λίγες, καθώς δεν ξεπερνούν το 3%.²

- Εμπρησμοί από αμέλεια. Οι πυρκαγιές από αμέλεια αποτελούν τη βασική αιτία των δασικών πυρκαγιών, με ποσοστό βεβαιωμένων περιπτώσεων πάνω από 50%. Σ' αυτές περιλαμβάνονται οι πυρκαγιές από απόρριψη τσιγάρου, καύση καλαμιών, σκουπιδιών και ξερών χόρτων, από σκουπιδότοπους, καλώδια του ηλεκτρικού, σπινθήρες μηχανών, θέρμανση και παρασκευή φαγητού στην ύπαιθρο, βολές των Ενόπλων Δυνάμεων, κλπ.

- Εμπρησμοί από πρόθεση. Το αίτιο αυτό προκαλεί το 30% περίπου των δασικών πυρκαγιών και είναι το πλέον καταστροφικό, καθώς οι εμπρηστές λαμβάνουν μέτρα και επιλέγουν τις κατάλληλες ημέρες που ευνοούν τη γρήγορη και μεγάλη εξάπλωση της φωτιάς. Ο εμπρησμός από πρόθεση, με διάφορες μεθόδους, γίνεται για τη δημιουργία βοσκοτόπων, για την οικοπεδοποίηση, για λόγους αντεκδίκησης, για βλάβη της ασφάλειας ή του τουρισμού μιας περιοχής, κλπ. (*Καϊλίδης 1990,σ.186 επ., Αντωνόπουλος 1997*).

Τέλος, στα άγνωστα αίτια ταξινομούνται εκείνα που δε μπορούν να εξηγηθούν λογικά ή να αποδειχθούν και αφορούν γύρω στο 17% των περιπτώσεων.

Είναι ολοφάνερο ότι το συντριπτικό ποσοστό των πυρκαγιών προέρχεται από τον άνθρωπο και, ειδικότερα, την ανθρώπινη βούληση ή αδιαφορία.

² Σαν φυσικό αίτιο αναφέρεται συχνά και το φαινόμενο της (παρατεταμένης) ξηρασίας, ειδικά σε χώρες όπως η Αυστραλία ή οι Η.Π.Α. Πιο ορθή, όμως, φαίνεται η κατάταξη της ξηρασίας στους παράγοντες που απλά επιδρούν στην έναρξη μιας φωτιάς, καθώς ανεξαρτήτως της ξηρασίας μιας περιοχής, δεν εκδηλώνεται πυρκαγιά αν δεν υπάρξει ανάφλεξη. (βλ. ενδεικτικά *Λέκκας 2000, σελ.213*).

Η φωτιά, ως σοβαρή διαταραχή των χερσαίων οικοσυστημάτων, επηρεάζει όλους εκείνους τους λόγους για τους οποίους οι σύγχρονες κοινωνίες διαχειρίζονται τα δάση (*Καλαμποκίδης 2002*)¹, στερώντας από αυτές πολλές και σημαντικές ωφέλειες.

Οι **ζημίες** από τις δασικές πυρκαγιές μπορούν να διακριθούν σε *άμεσες* και *έμμεσες*. Οι **άμεσες** είναι εκείνες που προκαλούνται από τη μερική ή ολική καταστροφή του ξυλώδους κεφαλαίου και περιλαμβάνουν τις απώλειες των δασικών προϊόντων (πχ. ρητίνης), καθώς και της βλάστησης των βοσκοτόπων. Επίσης, περιλαμβάνονται οι ζημίες που προκαλούνται σε γεωργικές καλλιέργειες, κτηνοτροφικές-μελισσοκομικές εγκαταστάσεις, κατοικίες, βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις ή άλλες μονάδες, από τη μετάδοση σ' αυτές δασικών πυρκαγιών.

Οι **έμμεσες** ζημίες προκαλούνται στις έμμεσες ωφέλειες του δάσους και είναι:

- Οικολογικές. Μετά από μία δασική πυρκαγιά παρατηρείται σοβαρή διαταραχή του δασικού οικοσυστήματος, καθώς αλλοιώνεται το επίπεδο ισορροπίας στο οποίο η βιοκοινότητα αυτοδιατηρείται και βρίσκεται σε άριστη εναρμόνιση με το βίοτοπο. Συντελείται οπισθοδρόμηση και εγκατάσταση ειδών μικρότερης οικολογικής αξίας, ενώ καταστρέφεται και η ζωοκοινότητα.

- Υδρολογικές. Λόγω καταστροφής της οργανικής ύλης του εδάφους (χούμου), ελαττώνεται η διαπερατότητά του. Έτσι, το περισσότερο νερό απορρέει επί του εδάφους, παρασύροντάς το και προκαλώντας πλημμύρες και αποθέσεις φερτών υλικών σε κατοικημένες περιοχές.

- Απώλεια θέσεων εργασίας. Με την καταστροφή του δάσους, συντελείται απώλεια θέσεων εργασίας, πχ. των δασεργατών και ρητινοσυλλεκτών που εργάζονται σ' αυτό.

- Υπερβόσκηση. Η καταστροφή των βοσκοτόπων εξαιτίας της πυρκαγιάς δημιουργεί συνωστισμό κοπαδιών σε άλλες περιοχές με βλάστηση, με αποτέλεσμα την υπερβόσκηση και την πρόκληση ζημιών, υποβαθμισμού και καταστροφής των νέων βοσκοτόπων.

- Η αισθητική, τουριστική και πολιτιστική αξία του δάσους χάνεται, με δυσμενείς συνέπειες στην ψυχική υγεία του σύγχρονου ανθρώπου, που αναζητά ολοένα περισσότερο την αναζωογόνηση κοντά στη φύση.

- Οι υγειονομικές επιπτώσεις στον πληθυσμό μιας περιοχής είναι μεγάλες, ιδιαίτερα στις ευαίσθητες ομάδες. Το δάσος είναι το «εργοστάσιο οξυγόνου» του πλανήτη, ενώ παράλληλα φιλτράρει το μολυσμένο αέρα, κατακρατώντας τους ρύπους. Σημαντική είναι και η επιβάρυνση στη δημόσια υγεία απ' τους καπνούς των δασικών πυρκαγιών που μολύνουν την ατμόσφαιρα.

- Δημιουργείται κοινωνικοοικονομικό κόστος, λόγω της ανάγκης να διατίθενται οικονομικοί πόροι για την καταστολή και τη διατήρηση αξιόμαχων δυνάμεων αντιμετώπισης (*Βορίσης 2004, σ.12 επ.*).

Ως προς την ετήσια **συχνότητα** των δασικών πυρκαγιών στη χώρα μας και μάλιστα των πιο καταστροφικών, αυτές συμβαίνουν, κατά μέσο όρο 80% περίπου, το χρονικό διάστημα από 1^η Ιουνίου έως και 31^η Οκτωβρίου, αν και δεν είναι σπάνιες πυρκαγιές σε ορισμένες περιοχές κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου ή Μαΐου, ιδίως κατά τα ξηρά έτη. Κατά τη διάρκεια του 24ώρου, το 90% περίπου εκδηλώνεται από 08.00 έως 23.00 το βράδυ, με μέγιστο, στο διάστημα από 14.00 έως 17.00. Το φαινόμενο αυτό έχει σαφή σχέση με την ημερήσια πορεία διακύμανσης της σχετικής υγρασίας του αέρα και της θερμοκρασίας (*Κατσάνος 1970, σ.64 επ.*).

1.3 Παράγοντες που επιδρούν στην έναρξη και εξάπλωση των πυρκαγιών στα δάση

Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν ένα φαινόμενο στο οποίο επιδρούν αρκετοί παράγοντες, με διαφορετική, κάθε φορά, βαρύτητα. Οι κυριότεροι απ' αυτούς διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες :

- **Μετεωρολογικοί παράγοντες.** Σ' αυτούς συγκαταλέγεται η *ηλιακή ακτινοβολία*, η *ατμοσφαιρική πίεση* (και ειδικότερα οι μεταβολές της κατά τόπο και χρόνο, που συνδέονται άμεσα με τις καιρικές καταστάσεις), η *θερμοκρασία αέρα* (ασκεί επίδραση στη σχετική υγρασία του αέρα, την ταχύτητα του ανέμου και την ξήρανση της καύσιμης ύλης) και η *θερμοκρασία επιφάνειας του εδάφους* (επιδρά ιδιαίτερα στην ποώδη βλάστηση του εδάφους). Επίσης η *εξάτμιση* (ως ο κυριότερος τρόπος με τον οποίο μειώνεται η περιεχόμενη υγρασία στην καύσιμη ύλη), η *σταθερότητα ή αστάθεια της ατμόσφαιρας* (η οποία σχετίζεται με τις κινήσεις των ρευμάτων των αερίων μαζών και επομένως με την ταχύτητα εξάπλωσης μιας πυρκαγιάς) και η *σχετική υγρασία του αέρα* (που επιδρά αντιστρόφως ανάλογα στην έναυση και επέκταση μιας πυρκαγιάς).

Η *βροχή* και ο *άνεμος* είναι, επίσης, δύο βασικοί παράγοντες που επιδρούν στην έναρξη και εξάπλωση των πυρκαγιών. Χαρακτηριστικά, όπως, η ποσότητα νερού που πέφτει στο έδαφος, η διάρκεια των βροχών και η κατανομή των βροχοπτώσεων κατά τη διάρκεια του έτους επιδρούν στη μεταφορά των υδρατμών της ατμόσφαιρας στο έδαφος και στην

αύξηση της περιεχόμενης, στα καύσιμα υλικά, υγρασίας. Ο άνεμος ασκεί σημαντικότερη επίδραση στις δασικές πυρκαγιές, γιατί αφ' ενός προσδιορίζει τη διεύθυνση διάδοσής τους και αφετέρου την ταχύτητα εξάπλωσής τους. Είναι αξιοσημείωτο ότι, σύμφωνα με υπολογισμούς, όταν η ταχύτητα ανέμου αυξάνεται, η ταχύτητα εξάπλωσης της πυρκαγιάς αυξάνεται στο τετράγωνο. Ιδιαίτερα, στην Ελλάδα, η επίδρασή του κατά τη διάρκεια της επικίνδυνης για πυρκαγιές περιόδου (ξηροθερμική περίοδος) μελετάται ως προς συγκεκριμένα είδη ανέμων, όπως οι ετησίες (μελέμια), ο λίβας, η θαλάσσια και απόγεια αύρα και η αύρα ορέων και κοιλάδων.

- **Τοπογραφικοί παράγοντες.** Σ' αυτούς περιλαμβάνονται το *υψόμετρο* (το οποίο επιδρά στην ένταση της ηλιακής ακτινοβολίας και στη σχετική υγρασία και θερμοκρασία του αέρα) και ο *προσανατολισμός της περιοχής* (που επιδρά στην περιεχόμενη στα καύσιμα υγρασία, λόγω του μεγέθους της ηλιακής ακτινοβολίας κάθε περιοχής).

Ο κυριότερος παράγοντας είναι η *τοπογραφική διαμόρφωση (ανάγλυφο)*, που επιδρά σημαντικά, κυρίως στις ορεινές περιοχές, στην εξάπλωση της πυρκαγιάς. Η *κλίση του εδάφους* έχει, μάλιστα, αυξητική επίδραση στην ταχύτητα εξάπλωσης, αντίστοιχη μ' αυτή του ανέμου, καθώς τα ανερχόμενα θερμά αέρια μιας πυρκαγιάς που βαίνει ανοδικά σε μια πλαγιά προθερμαίνουν τη βλάστηση που θα συναντήσει η φωτιά. Αντίστοιχα, η διαμόρφωση του εδάφους μπορεί να επηρεάσει την ταχύτητα του ανέμου σε τοπική κλίμακα (χαράδρες-φαινόμενο της 'καμινάδας', διάσελα, κορυφογραμμές, κλπ.) με επικίνδυνες προεκτάσεις.

- **Βλάστηση.** Παράγοντες, όπως είναι η *περιεκτικότητα σε υγρασία της καύσιμης ύλης*, μαζί με τον *ρυθμό αποβολής της* (που διαφέρει ανά κατηγορία φυτικής ύλης και εξαρτάται από το πάχος της) και οι *συνθήκες της βλάστησης* (που αναφέρεται κυρίως στο στάδιο ανάπτυξης της βλάστησης ανά εποχή ή περιοχή) παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των πυρκαγιών.

Επίσης, το *είδος της βλάστησης*, ως παράγοντας που παρουσιάζει μεγαλύτερη ή μικρότερη ευφλεκτότητα, επιδρά σημαντικά τόσο κατά τη διάρκεια του φαινομένου, όσο και κατά το σχεδιασμό της πρόληψης, όσον αφορά την επιλογή που γίνεται για τα καταλληλότερα, προς αναδάσωση, είδη.³

³ Για μια αναλυτικότερη επιστημονική προσέγγιση της φυσικής επίδρασης των παραπάνω παραγόντων στην έναρξη και εξάπλωση των δασικών πυρκαγιών, βλ. *Καϊλίδης 1990, σελ. 145 επ.*

1.4 Τύποι των δασικών πυρκαγιών

Για τη μεθοδολογική διάκριση των τύπων των δασικών πυρκαγιών και γενικά των δασικών εκτάσεων έγιναν κατά το παρελθόν αρκετές συζητήσεις και προτάσεις. Υποστηρίχθηκε η άποψη ότι η διάκριση αυτή θα πρέπει να σχετίζεται με το είδος της καιόμενης βλάστησης και τη μορφή της (πχ. πυρκαγιές χλόης, θάμνων, χούμου, ριζών, κορμών) ή τη συσχέτισή της με την επελθούσα ζημία ή την ένταση της πυρκαγιάς (*Κατσάνος 1970*).

Φαίνεται ότι, πλέον, στην ελληνική βιβλιογραφία,⁴ έχει επικρατήσει η διάκριση ανάλογα με την *κατηγορία της καύσιμης ύλης* και τη θέση των πυρκαγιών σε σχέση με την *επιφάνεια του εδάφους*, η οποία έχει ως εξής:

- *Πυρκαγιές εδάφους (ή υπόγειες)*.

Σ' αυτές καίγεται η οργανική ύλη κάτω από την επιφάνεια του φυλλοστρώματος του δάσους. Οι πυρκαγιές αυτές έχουν σαν χαρακτηριστικό τη βραδεία καύση και είναι δυνατό να μην υπάρξει παραγωγή καπνού, οπότε γίνονται δύσκολα αντιληπτές. Οι πυρκαγιές αυτές νεκρώνουν τα φυτά που συναντούν διότι καταστρέφουν το ριζικό τους σύστημα ή προκαλούν την επόμενη κατηγορία, των επιφανειακών πυρκαγιών, καθώς, εφόσον υπάρχει εύφλεκτη βλάστηση, η φωτιά μεταδίδεται σ' αυτή. Οι πυρκαγιές αυτές μπορούν να διεισδύσουν βαθύτερα, πάνω από 1-2 μέτρα και να εξαπλωθούν υπόγεια. Εξαπλώνονται αργά και είναι από τις πιο δύσκολες στην κατάσβεση πυρκαγιές. Ευτυχώς, είναι σπάνιες στην Ελλάδα και εμφανίζονται κυρίως σε δάση Βορείων χωρών.

- *Πυρκαγιές επιφανείας (ή έρπουσες)*.

Οι πυρκαγιές επιφανείας καίνε τη ξηρή οργανική ύλη (ξηροτάπητα) και τη χαμηλή βλάστηση έως και 2 μέτρα. Από αυτές συνήθως εξελίσσεται εν συνεχεία μια πυρκαγιά κόμης. Χαρακτηριστικά τους είναι η μεγάλη ταχύτητα διάδοσης (ιδίως όταν πνέει άνεμος), με φλόγα και θερμότητα. Ο καπνός τους εξαπλώνεται σε μικρό σχετικά ύψος, συνήθως ως εκείνο των δέντρων. Αποτελούν το πιο συχνό είδος δασικής πυρκαγιάς.

- *Πυρκαγιές κόμης (ή επικόρυφες)*.

Οι πυρκαγιές κόμης (ή επικόρυφες) καίνε την εναέρια καύσιμη ύλη, που βρίσκεται σε ύψος μεγαλύτερο των 2 μέτρων από την επιφάνεια του εδάφους και καταστρέφουν την κόμη των δέντρων. Συνήθως οι επικόρυφες πυρκαγιές προέρχονται από τις έρπουσες, όπου μέσω των χαμηλών κλαδιών, των λειχήνων του κορμού, των τομών για τη συλλογή της ρητίνης

⁴ βλ. ενδεικτικά *Βορίσης 2004, σελ.54 επ., Κωνσταντινίδης 2003, σελ.71 επ., Καϊλίδης 1990, σελ.79 επ., Αρχηγείο Π.Σ. 1990, σελ.11, Αρχηγείο Π.Σ. 1981, σελ.22 επ., Κατσάνος 1970, σελ. 43 επ.*

κ.ά., η φωτιά μεταφέρεται στα κλαδιά και φύλλα των δέντρων. Χαρακτηριστικά τους είναι η πολύ μεγάλη ταχύτητα διάδοσης και η εξακόντιση, από τον άνεμο και τα ανοδικά ρεύματα της πυρκαγιάς, αναμμένων τεμαχιδίων καύσιμης ύλης. Είναι οι πιο καταστροφικές, καθώς προκαλούν την καταστροφή των μεγάλων δασών.⁵

- *Μικτές (ή σαρωτικές) πυρκαγιές.*

Τα τρία παραπάνω είδη των δασικών πυρκαγιών είναι δυνατό να συνυπάρχουν γιατί το καθένα καίει ένα διαφορετικό είδος καυσίμου. Όταν συνυπάρχει επικόρυφη και έρπουσα πυρκαγιά τότε, πολλές φορές, δημιουργείται ένα μέτωπο φλογών που επεκτείνεται από το έδαφος έως μερικά μέτρα πάνω από τις κορυφές των δέντρων, που κινείται σαρώνοντας την υπάρχουσα βλάστηση. Χαρακτηριστικά μιας σαρωτικής πυρκαγιάς είναι:

- α) η πολύ μεγάλη ένταση της φωτιάς,
- β) το μεγάλο ύψος της δημιουργούμενης, πάνω από τις φλόγες, θερμικής στήλης και
- γ) η αδυναμία πρόβλεψης της τιμής διάδοσης και της συμπεριφοράς της.

1.5 Η ιδιαίτερη οικολογία των πυρκαγιών των ελληνικών δασών

Για να κατανοηθεί το φαινόμενο των δασικών πυρκαγιών είναι απαραίτητο να εξετάζεται ο χώρος όπου αυτές εμφανίζονται συχνότερα, καθώς και οι ιδιαιτερότητές του.

Στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο τμήμα της οποίας βρίσκεται υπό την επίδραση μεσογειακού κλίματος, οι πυρκαγιές αποτελούσαν, αποτελούν και θα αποτελούν μόνιμο εποχικό οικολογικό φαινόμενο, λόγω της υπάρχουσας βλάστησης που είναι τυπικά Μεσογειακή. Κύριο χαρακτηριστικό των περιοχών του πλανήτη που εμφανίζουν τακτικά θερινές πυρκαγιές είναι ότι όλες βρίσκονται υπό την επίδραση μεσογειακού κλίματος.

Μεσογειακό κλίμα καλείται ο κλιματικός τύπος, όπου τα καλοκαίρια είναι πολύ θερμά και ξηρά και οι χειμώνες ήπιοι και μέτρια βροχεροί. Χαρακτηρίζονται, δηλαδή, από λιγοστές βροχές, οι οποίες και αυτές πέφτουν τη χειμερινή περίοδο (*Κωνσταντινίδης 2003,σ.32*).

Στα μεσογειακά δασικά οικοσυστήματα οι κλιματικές συνθήκες είναι τέτοιες, ώστε ο ρυθμός με τον οποίο παράγεται η φυτική βιομάζα, μέσω της φωτοσύνθεσης, είναι

⁵ βλ. *Κατσάνος 1970, σελ. 47*, όπου διακρίνεται ο τύπος της 'πυρκαγιάς πολλών εστιών', ως επακόλουθος των πυρκαγιών κόμης, που δημιουργείται από την εξακόντιση των σπινθήρων, αναμμένων τεμαχιδίων ή άλλων υλικών, μπροστά από το κύριο μέτωπο της πυρκαγιάς, δημιουργώντας πολλές νέες εστίες, που καθιστούν δύσκολο το έργο της κατάσβεσης.

μεγαλύτερος από το ρυθμό διάσπασης της νεκρής βιομάζας, μέσω της δράσης των μικροοργανισμών και της σήψης. Έτσι, δημιουργείται ένα πλεόνασμα, το οποίο, χωρίς την ύπαρξη ενός εναλλακτικού τρόπου διάσπασης της βιομάζας, θα οδηγούσε σε τέτοια συσσώρευση της που δε θα επέτρεπε την ανανέωση των οικοσυστημάτων. Επίσης, επειδή το καλοκαίρι, όταν η βιολογική δραστηριότητα των φυτών είναι έντονη, η φυσική βλάστηση είναι υποχρεωμένη να αναπτύσσεται με ελάχιστο νερό, για να επιβιώσουν τα φυτά θα πρέπει να προσαρμόζουν τις βιολογικές τους ανάγκες με τέτοιο τρόπο, ώστε να διαχειρίζονται το νερό με μεγάλη οικονομία. Η προσαρμογή αυτή γίνεται με ειδικό μηχανισμό. Συγκεκριμένα, η βλάστηση του εδάφους συγκροτείται από πυκνότερους θάμνους, οι οποίοι είτε κρύβουν το έδαφος και εξαφανίζουν κάθε δυνατότητα φύτευσης νέων σπόρων που πέφτουν από τα δέντρα (κυρίως πεύκα) ή εμποδίζουν την ανάπτυξη του ριζικού συστήματος των νεαρών φυτών, αναστέλλοντας την ανάπτυξή τους, προς το σκοπό της εξοικονόμησης υγρασίας για το έδαφος.

Με άλλα λόγια, τα μεσογειακά οικοσυστήματα αδυνατούν να ανανεωθούν, εκτός εάν υπάρξει εναλλακτικός τρόπος καθαρισμού του εδάφους για φύτευση νέων σπόρων. Στη φύση ο τρόπος αυτός υπάρχει και είναι η *φωτιά*. Επομένως, κατάλληλο έδαφος για ανάπτυξη νέων φυτών βρίσκεται μόνο μετά από πυρκαγιά. Αυτή είναι και η εν μέρει θετική διάσταση της πραγματικής σχέσης μεταξύ μεσογειακής βλάστησης και φωτιάς.

Εκείνο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, ως ανησυχητικό, είναι οι συχνές πυρκαγιές. Η μείωση των μεσοδιαστημάτων των πυρκαγιών, εξαιτίας της ανθρώπινης συμπεριφοράς, αποτελεί μια πολύ σοβαρή διαταραχή. Δάση που ξανακαίγονται, πριν ωριμάσουν βιολογικά και πριν δημιουργήσουν απόθεμα σπόρων, οδηγούνται σε *μη αναστρέψιμες* υποβαθμίσεις. Η προτεραιότητα απαιτείται να δίνεται στην προστασία των νεαρών ανώριμων δασών.

1.6 Το μέγεθος του προβλήματος στην Ελλάδα

Τις τελευταίες δεκαετίες, ο ισχυρότερος και πυκνότερος παράγοντας που σωρευτικά αναταράσσει τη φυσική ισορροπία του ελληνικού χώρου είναι οι εκτεταμένες πυρκαγιές των δασών. Αποτελούν φαινόμενο που εμφανίζεται με καταστροφική συχνότητα και ένταση, σε ένα κατεξοχήν πυριγενές και εύφλεκτο φυσικό περιβάλλον από άποψη κλίματος και βλάστησης (*Λεμονίδης 1993, σ.46*).

Η αντιμετώπιση των ελληνικών δασικών πυρκαγιών είναι ένα θέμα κεφαλαιώδους σημασίας, καθώς αποτελούν μια μόνιμη πηγή καταστροφής, τόσο των δασών της χώρας, όσο και γεωργικών καλλιεργειών, κατοικημένων περιοχών, υποδομών, κλπ. Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν, μαζί με την υπερβόσκηση, το κύριο αίτιο των γυμνών βουνών της χώρας. Στην Ελλάδα, χώρα ορεινή με δάση, κυρίως σε απότομες πλαγιές, μετά τις πυρκαγιές δημιουργείται απόπλυση του εδάφους από τις βροχές, οπότε η αναδημιουργία του δάσους γίνεται σχεδόν αδύνατη. Είναι χαρακτηριστικό ότι, κατά τα τελευταία εκατό χρόνια, το ποσοστό δασοκάλυψης έχει μειωθεί σε λιγότερο από το μισό. Εξάλλου, τα θύματα και οι τραυματίες από τις πυρκαγιές είναι πολλά, σχεδόν κάθε καλοκαίρι, από άτομα που ρίχνονται στη μάχη κατά της φωτιάς ή από εκείνα που τυχαία εγκλωβίζονται απ' αυτή.

Ο αριθμός των δασικών πυρκαγιών (σταθερός ως το 1975 με περίπου 700 περιστατικά ανά έτος) παρουσίασε αυξητική τάση τα επόμενα 20 χρόνια, ανερχόμενος σε αρκετές χιλιάδες περιστατικά, ενώ τα τελευταία έτη, μετά την ανάληψη της δασοπυρόσβεσης από το Πυροσβεστικό Σώμα (1998), τα μεγέθη παρουσίασαν σχετική σταθερότητα. Ως προς τον αριθμό των καμένων εκτάσεων, μετά από δύο δεκαετίες με αυξητική τάση (1980-2000), όπου είχαμε εξαφάνιση, κατά μέσο όρο, εκατοντάδων χιλιάδων στρεμμάτων δασικής και αγροτοδασικής έκτασης, η κατάσταση εμφανίσθηκε σταθεροποιημένη και βελτιωμένη τα τελευταία έτη. Το 2006 ήταν η έκτη συνεχόμενη χρονιά, όπου τα καμένα στρέμματα σε δάση και δασικές εκτάσεις κυμάνθηκαν στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας 50ετίας (30.000-100.000 στρέμματα).⁶

Οι πρωτοφανείς καταστροφές του περασμένου καλοκαιριού (2007), με τους δεκάδες νεκρούς και τα εκατομμύρια καμένων εκτάσεων (άνω των 2.500.000 στρεμμάτων, σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς), έβαλε, με τον πλέον τραγικό τρόπο, τέλος σε όποια χαραμάδα αισιοδοξίας είχε αρχίσει να διαφαίνεται. Η τεράστια εθνική, περιβαλλοντική και οικονομική ζημία που προκάλεσαν οι δασικές πυρκαγιές έχουν θέσει το θέμα της δασοπροστασίας σε άλλες βάσεις. Το ζήτημα, πλέον, των πυρκαγιών αφορά ιδίως την επιβίωση ολόκληρων περιοχών και τη βιώσιμη ανάπτυξή τους. Είναι φανερό ότι, εν μέσω όλων των άλλων πολιτικών, η χάραξη εθνικής στρατηγικής για την προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί τη μέγιστη προτεραιότητα.

⁶ βλ. Απολογισμό Αντιπυρικής Περιόδου ετών 2005-2006, τα αποτελέσματα του οποίου ανακοινώνονται, κάθε χρόνο, κατά τη σύσκεψη στο Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., παρουσία του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και της Ηγεσίας του ΠΣ, στο τέλος της αντιπυρικής περιόδου. Πηγή: www.ydt.gr και *Πυροσβ.Επιθώρηση 2006 και 2005*, τ.120 και 114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Το θεσμικό πλαίσιο δασοπροστασίας στην Ελλάδα

Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο διαχείρισης του κινδύνου των δασικών πυρκαγιών αποτελεί ειδικότερη έκφανση της ελληνικής νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία κυριαρχείται από τις διατάξεις για την *προστασία των δασών*. Η σύντομη αναφορά στα κύρια σημεία της ελληνικής νομοθεσίας για τη δασοπροστασία κρίνεται απαραίτητη, προκειμένου να καταστεί ομαλότερη και πιο κατανοητή η μετάβαση στην ειδικότερη ανάλυση του πλαισίου που αφορά τη δασοπυρόσβεση.

Η συνταγματική προστασία των δασών, ιδιαίτερα μετά την αναθεώρηση του 2001, παρουσιάζεται στη χώρα μας περισσότερο ενισχυμένη και ουσιαστική. Το *Σύνταγμα* της Ελλάδος έχει συστήσει, σε θεσμικό πολιτειακό επίπεδο, ένα ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς για τα δάση (*Παναγόπουλος 2001, Κουτούπα-Ρεγκάκου 2007*), οι βασικές συνιστώσες του οποίου περιγράφονται στα άρθρα 24 παρ. 1 εδ.γ,δ,ε και 117 παρ.3 και 4 Σ.

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρ. 24 Σ «...*Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός εάν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον*». Ιδιαίτερο στοιχείο αποτελεί η ερμηνευτική δήλωση που προστέθηκε στο άρθρο 24, με την πρόσφατη Αναθεώρηση, η οποία παρέχει ορισμό του δάσους ή του δασικού οικοσυστήματος, προς το σκοπό άρσης αμφισβητήσεων. Παράλληλα, οι παρ. 3 και 4 του άρ.117 Σ. επιδιώκουν την προστασία δημοσίων ή ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώνονται, ώστε να μην αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσοντας υποχρεωτικά αναδασωτέες τις εκτάσεις αυτές και αποκλείοντας να διατεθούν για άλλο προορισμό.

Ο Ν. 998/1979 «περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας» εκδόθηκε σε εκτέλεση της συνταγματικής διάταξης του άρ. 24 παρ.1 εδ.γ'. Πρόκειται για ένα θεσμικό νομοθέτημα που πραγματώνει τη σχετική συνταγματική διάταξη, επιδιώκοντας να μεταφερθεί το πνεύμα της στις επιμέρους διατάξεις του (*Ευπραξία-Αίθρα 1998 σελ.42*).Περιλαμβάνει διατάξεις που προστατεύουν τόσο τα δάση όσο και τα είδη

χλωρίδας και πανίδας. Σκοπός του νόμου είναι ο καθορισμός των συγκεκριμένων μέτρων προστασίας για τη διατήρηση, ανάπτυξη και βελτίωση των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας και ο προσδιορισμός των όρων και προϋποθέσεων «υπό τις οποίες τα δάση και δασικές εν γένει εκτάσεις ή τμήματα αυτών είναι δυνατό να μεταβάλλουν την κατά προορισμό χρήση τους ή να εξυπηρετούν και άλλες χρήσεις, για λόγους που επιβάλλονται από το δημόσιο συμφέρον». Αξίζει να σημειωθεί ότι, κατά το νόμο, τα δάση και οι δασικές εκτάσεις συνιστούν *εθνικό κεφάλαιο*, η δε προστασία τους αποτελεί υποχρέωση τόσο των κρατικών οργάνων, όσο και των πολιτών.

Περαιτέρω *διατάξεις προστασίας των δασών* αποτελούν ο ισχύων Δασικός Κώδικας (ΠΔ 86/69), που ενσωμάτωσε διάφορα παλαιότερα νομοθετήματα (περί «προστατευτικών δασών», «Εθνικών Δρυμών», «αισθητικών δασών» και «διατηρητέων μνημείων της φύσης», ο Ν.1650/86 για την προστασία του περιβάλλοντος και ο Ν.3208/03 για την «προστασία δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί δασών».

Ο Ν. 998/79 *παρείχε*, εκτός των άλλων και τη νομική οργανωτική βάση της *δασοπυρόσβεσης* στην Ελλάδα. Για περίπου 20 χρόνια, μέχρι το 1998, την ευθύνη για την δασοπυρόσβεση είχαν οι Δασικές Υπηρεσίες (Δασαρχεία), με τη συνδρομή της Πυροσβεστικής, εάν υπήρχε ανάγκη. Τον Μάιο του 1998, με το Ν. *υπ' αριθ. 2612/1998* «Ανάθεση της δασοπυρόσβεσης στο Πυροσβεστικό Σώμα και άλλες διατάξεις»(ΦΕΚ 112/Α/25-51998) η σχετική ευθύνη και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός καταστολής των πυρκαγιών στα δάση και τις δασικές εν γένει εκτάσεις ανατέθηκε στο Πυροσβεστικό Σώμα. Ορίστηκε ότι η αρμοδιότητα αυτή ασκείται από τις κατά τόπο Πυροσβεστικές Υπηρεσίες και ότι όλοι οι φορείς που παρέχουν συνδρομή ενεργούν υπό τις οδηγίες του επικεφαλής των πυροσβεστικών δυνάμεων (άρ.1 Ν.2612/98). Εξάλλου, όλα τα εναέρια και επίγεια μέσα, καθώς και κάθε άλλο πυροσβεστικό υλικό που διέθετε το Υπουργείο Γεωργίας παραδόθηκε στο ΠΣ (αρ.2 Ν.2612/98).

Στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Γεωργίας (Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος) παρέμεινε, κατά βάση, η *πρόληψη* των δασικών πυρκαγιών, εκτός «...από την έκδοση σχετικών πυροσβεστικών κανονισμών και διατάξεων, την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών, την οργάνωση περιπόλων, την επιτήρηση των δασών με επίγεια και εναέρια μέσα, την κατανομή των πυροσβεστικών δυνάμεων, τη συνεργασία με άλλες αρχές και φορείς, τη φύλαξη γης περιοχής για αναζωπυρώσεις», τα οποία ανήκουν στην αρμοδιότητα του ΠΣ (άρ.1παρ.2).

Έκτοτε, πλέον, με το άρθ. 1 Ν. υπ' αριθ. 3511/2006 (ΦΕΚ258/Α') «αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού Σώματος, αναβάθμιση της αποστολής του και άλλες διατάξεις», το Πυροσβεστικό Σώμα έχει ως προς τη δασοπυρόσβεση, ως βασική **αποστολή** «.. Την ασφάλεια και προστασία της ζωής και της περιουσίας των πολιτών και του κράτους, καθώς και του δασικού πλούτου και φυσικού περιβάλλοντος της χώρας από τους κινδύνους των πυρκαγιών, θεομηνιών και άλλων καταστροφών» και σχετικές **αρμοδιότητες**, α) την περιφρούρηση και διαφύλαξη της περιουσίας που καταστράφηκε ή απειλήθηκε από πυρκαγιές ή άλλες καταστροφές, μέχρι την παράδοσή της σε αστυνομικά όργανα ή τους κατόχους της, β) τη διατήρηση και προστασία της κοινωνικής ασφάλειας από τα εγκλήματα εμπρησμού (άρ. 264,265,266,267 ΠΚ), γ) τη θέσπιση και τον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας πυροπροστασίας και δ) την πιστοποίηση των εθελοντών πυροσβεστών, που υπάγονται στο Ν.1951/91 και των εθελοντών και εθελοντικών ομάδων, που δραστηριοποιούνται στα πλαίσια της αποστολής του ΠΣ, αλλά δεν έχουν οργανωθεί σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Νόμο (άρ.2 Ν. 3511/2006) (www.fireservice.gr)

Τέλος, σχετική με την αντιμετώπιση των εκτάκτων αναγκών που προκαλούν οι καταστροφικές δασικές πυρκαγιές είναι η οργάνωση του συστήματος Πολιτικής Προστασίας.

Σύμφωνα με το Ν. 3013/2002 «Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις», η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας έχει, εκ της αποστολής της, την ευθύνη για το σχεδιασμό, οργάνωση και συντονισμό της δράσης για την πρόληψη, ετοιμότητα, ενημέρωση και αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών που προκαλούν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (άρθρο 6).

Είναι αρμόδια για τη σύνταξη και επικαιροποίηση του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας, με το οποίο επιδιώκεται η διαμόρφωση συστήματος αποτελεσματικής αντιμετώπισης καταστροφικών φαινομένων για την προστασία της ζωής, υγείας και περιουσίας των πολιτών και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Το παρόν Γενικό Σχέδιο ΠΠ με την κωδική ονομασία «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» (ΥΑ 1299 ΦΕΚ 423/Β/10-4-2003) προσδιορίζει τις εμπλεκόμενες, στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, υπηρεσίες καθώς και τα όργανα που διευθύνουν και συντονίζουν τις επιχειρησιακές δυνάμεις σε όλα τα επίπεδα, παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες σχεδίασης προς όλους τους υπόχρεους για τη σύνταξη Ειδικών Σχεδίων φορείς και ενεργοποιεί το σύστημα επικοινωνίας και ροής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων στη διαχείριση εκτάκτων αναγκών, λόγω φυσικών καταστροφών.

Οι δασικές πυρκαγιές είναι φαινόμενα που εντάσσονται ρητά στην κατηγορία των φυσικών καταστροφών (Προσθήκη 1, Παράρτημα Α' σχεδίου ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ) και ως τέτοια, η αντιμετώπιση των εκτάκτων αναγκών που προκαλούν, απαιτεί επιχειρησιακό σχεδιασμό, οργάνωση και συντονισμό, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Γενικού Σχεδίου, αλλά και τις κατευθύνσεις των Ειδικών Σχεδίων που υποχρεούνται να συντάσσουν οι επιφορτισμένοι με την δασοπυρόσβεση φορείς. Τέλος, όπως ορίζεται στο άρ.1 Ν. 3511/2006, το ΠΣ ειδικά, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, συμμετέχει στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης, που προκαλείται σε περίοδο ειρήνης ή πολέμου και σε συνεργασία με τις συναρμόδιες Αρχές και Υπηρεσίες, συμβάλλει στην εξασφάλιση της πολιτικής προστασίας και της πολιτικής άμυνας της χώρας. (www.fireservice.gr)

Στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί, εμφανίζονται οι υπόχρεοι (από τον ΞΕΝΟΚΡΑΤΗ) φορείς προς σχεδίαση, ανά κατηγορία καταστροφικού φαινομένου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
& ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ 2
(Στο Παράρτημα Α)

ΑΑ	ΦΟΡΕΑΣ	ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ						ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ						ΛΟΙΠΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ								
		ΔΑΣΙΚΗ ΠΥΡΚΑΓΙΑ	ΣΕΙΣΜΟΣ	ΠΑΛΗΜΥΡΑ	ΕΝΤΟΝΑ ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ		ΚΑΤΟΛΩΦΗΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ	ΗΦΑΕΙΣ/ΕΚΤΑΚΤΗ ΔΡΑΣΗ	ΠΡΕΣ ΣΥΜΒΑΝΤΑ	ΜΟΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ - ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΟΥΣΙΕΣ	ΜΕΓΑΛΗ ΠΥΡΚΑΓΙΑ ΣΕ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ (στρόφι, ΦΑ, Εμπκ.Υ.Δασ.σ, ΧΥΤΑ κλπ)	ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΡΥΠΑΝΣΗ (Ατμοσφαιρική, Θαλάσσια, εδάφους)	ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ κλπ	ΑΤΥΧΗΜΑ ΣΕ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΥΣΗΣ (Μεταλλοτεχνολογία κλπ)	ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	ΜΕΓΑΛΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ		ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΒΛΑΒΕΡΩΝ ΖΩΩΝ	ΘΑΝΑΤΟΦΟΡΑ ΕΠΙΠΛΗΜΙΑ		
					ΑΝΕΜΟΣΤΡΟΒΙΛΟΣ ΦΥΕΛΛΩΔΕΣ ΑΝΕΜΟΙ	ΕΝΤΟΝΗ ΧΙΟΝΟΠΤΙΣΗ - ΧΙΟΝΟΦΥΕΛΛΑ - ΠΑΓΕΤΟΣ											ΚΑΥΣΩΝΑΣ	ΦΑΛΑΞΣΙΑ			ΟΛΚΑ ΣΕΠΗΡΟΦΟΡΜΙΚΑ & ΚΑΤΑΡΕΥΗ ΓΕΥΓΑΣ	ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ
1	ΕΘΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ																					
2	ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ																					
3	ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	x	x	x		x			x									x	x	x		
4	ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΔ & Α																					
5	ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	x		x	x			x	x	x	x			x	x							
6	ΠΕΡΙΒ. ΧΩΡ/ΕΙΑΣ & ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ	x	x	x	x		x	x		x	x	x	x					x				
7	ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ																					
8	ΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ																					
9	ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ	x					x		x				x									x
10	ΓΕΩΡΓΙΑΣ	x		x			x	x		x			x								x	
11	ΔΙΚΑΙΟΥΣΗΣ																					
12	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ																					
13	ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ				x				x										x	x		
14	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x		
15	ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ		x	x	x				x				x					x		x		
16	ΤΥΠΟΥ & ΜΜΕ																					
17	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ																					
18	ΑΙΓΑΙΟΥ																					
19	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x

• Οι μη συντάσσοντες σχέδια συντάσσουν, όπου απαιτείται, μνημόνια ενεργειών.

Ο Γενικός Γραμματέας
Πολιτικής Προστασίας

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Εικόνα 1. Εμπλεκόμενοι φορείς ανά κατηγορία καταστροφικού φαινομένου, Πηγή: Σχέδιο 'Ξενοκράτης', Παράρτημα Α', ΓΓΠΠ-ΥΠΕΣΔΔΑ

2.2 Η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών

2.2.1 Συνήθη μέτρα και δράσεις πρόληψης και ετοιμότητας που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών

Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν φυσικό φαινόμενο που εντάσσεται στην κατηγορία των φυσικών καταστροφών. Η διαχείριση κάθε φυσικής καταστροφής έχει σαν βασικό στοιχείο τον προκατασταλτικό σχεδιασμό (pre-disaster planning) (*Παπαδόπουλος 2000*) και τη λήψη προληπτικών μέτρων, έτσι ώστε όταν συμβεί το φαινόμενο να μπορεί να εκτονωθεί μέσα από τα μέτρα και τις υποδομές του προκατασταλτικού σχεδιασμού και η συμπεριφορά του να μην ξεπεράσει τα όρια του μηχανισμού καταστολής.

Η άρση των αιτίων που άμεσα ή έμμεσα προκαλούν τις δασικές πυρκαγιές αποτελεί το απαραίτητο εργαλείο για την αποτελεσματική επιδίωξη της πρόληψης των δασικών πυρκαγιών, ως ιδεώδους στόχου της αντιπυρικής προστασίας του δασικού και γενικότερα φυσικού περιβάλλοντος.

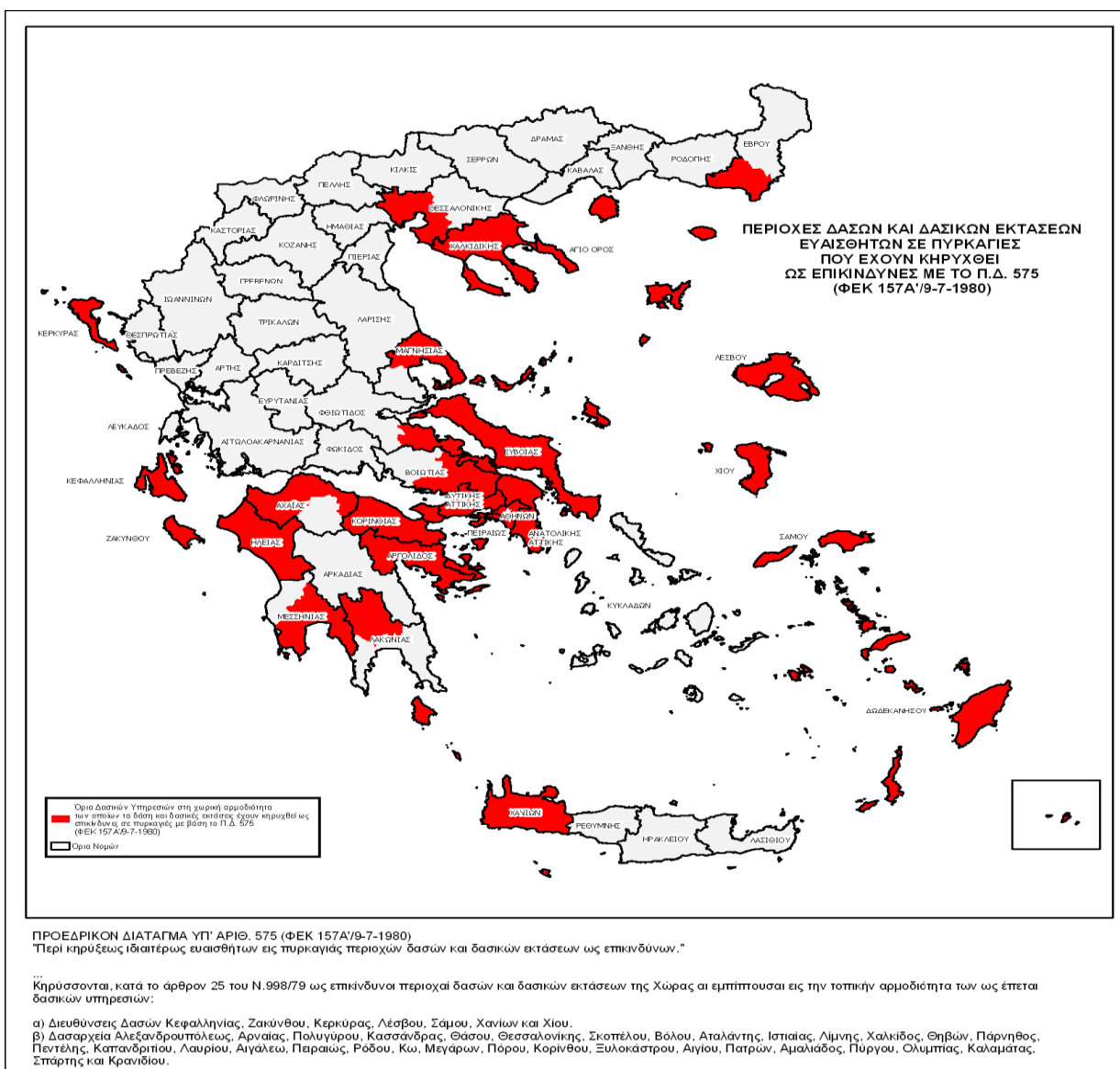
Είναι γνωστό ότι οι δασικές πυρκαγιές μπορεί να προκληθούν από φυσικά αίτια (πχ. κεραυνοί) ή από ανθρώπινες δραστηριότητες (κάψιμο σκουπιδιών, υπολείμματα καλλιεργειών, κλπ.). Στην Ελλάδα, ο κίνδυνος εκδήλωσης δασικής πυρκαγιάς από ανθρώπινες δραστηριότητες έχει διαπιστωθεί ότι είναι μεγάλος.

Σύμφωνα με στοιχεία που παρατίθενται στον Δικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, η στατιστική ανάλυση των αιτιών πρόκλησης δασικών πυρκαγιών στη χώρα μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι το 35% των πυρκαγιών οφείλεται σε αμέλεια (κακός υπολογισμός στις καύσεις για καθαρισμούς, βραχυκυκλώματα γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος, ανεξέλεγκτοι χώροι καύσης απορριμμάτων, παραλείψεις ή λάθη εκδρομέων, κλπ.), ενώ ένα μικρότερο ποσοστό περιπτώσεων, περίπου 20%, οφείλεται σε κακόβουλες ενέργειες. Το υπόλοιπο 45%, εκτός από άγνωστα αίτια, κατανέμεται αναλόγως ανάμεσα στην αμέλεια και την πρόθεση (δηλαδή περίπου 50% αμέλεια και 30% πρόθεση). Συνεπώς, εφόσον το μεγαλύτερο ποσοστό των πυρκαγιών οφείλεται σε αμέλεια, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση και κινητοποίηση των πολιτών για τον κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιάς από αμέλεια. (www.civilprotection.gr/dasikespyrkagies)

Προκύπτει, επομένως, αβίαστα το συμπέρασμα ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών επιβάλλει τη λήψη μέτρων με τα οποία επιδιώκεται η άρση των

αιτίων που άμεσα ή έμμεσα τις προκαλούν και τη δημιουργία των προϋποθέσεων που θα καταστήσουν το έργο της καταστολής περισσότερο αποτελεσματικό.

Στη χώρα μας η ενεργοποίηση των εν λόγω μέτρων για την πρόληψη λαμβάνει χώρα ενόψει της **αντιπυρικής περιόδου**, η οποία προσδιορίζεται από την 1^η Μαΐου μέχρι 31^{ης} Οκτωβρίου (σύμφωνα με το άρθ. 25 Ν.998/79). Την περίοδο αυτή ο πυροσβεστικός μηχανισμός της χώρας οργανώνεται έτσι ώστε να υπάρχει άμεσος έλεγχος των δασικών πυρκαγιών που ενδέχεται να εκδηλωθούν. Οι ιδιαίτερα επικίνδυνες περιοχές της χώρας για την εκδήλωση πυρκαγιών σε δάση και δασικές εκτάσεις αναφέρονται στο Π.Δ. 575/1980 (ΦΕΚ157Α/9-7-1980), όπως εμφανίζονται στον παρακάτω χάρτη:

Εικόνα 2. Χάρτης ιδιαίτερα επικίνδυνων για πυρκαγιά περιοχών της χώρας, Πηγή: www.civilprotection.gr

Τα έργα, οι δράσεις και μέτρα πρόληψης και ετοιμότητας που εφαρμόζονται στη χώρα μας για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών προσδιορίζονται θεματικά, σύμφωνα και με την εγκύκλιο «Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών» που εξέδωσε η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας για το 2007, (www.civilprotection.gr) ως εξής:

1. Προγράμματα εκτέλεσης έργων και εργασιών αντιπυρικής προστασίας σε δάση και δασικές εκτάσεις (βελτίωση-συντήρηση δασικού οδικού δικτύου, εγκατάσταση δεξαμενών νερού και πυροφυλακείων, φυτοτεχνικές εργασίες, κλπ.) προς διευκόλυνση του έργου της καταστολής.

2. Προγράμματα μείωσης του κινδύνου πρόκλησης πυρκαγιάς και προστασίας από επερχόμενη πυρκαγιά με απομάκρυνση μέρους ή του συνόλου της βλάστησης γύρω από υποδομές και περιοχές ιδιαίτερης αξίας (αρχαιολογικοί χώροι, άλση, πάρκα, κλπ.), καθώς και στη ζώνη μίξης δασών-πόλεων.

3. Μέτρα πρόληψης για την αποφυγή πρόκλησης πυρκαγιάς στην ύπαιθρο λόγω λειτουργίας χώρων εναπόθεσης αστικών απορριμμάτων που ανήκουν στους ΟΤΑ.

4. Μέτρα πρόληψης για την αποφυγή εκδήλωσης πυρκαγιάς από την εκτέλεση γεωργικών και άλλων εργασιών περιορισμένης έκτασης στην ύπαιθρο κατά την διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου.

5. Ενημέρωση του κοινού για τη λήψη μέτρων πρόληψης και προστασίας από κινδύνους που προέρχονται από δασικές πυρκαγιές.

6. Έκδοση ημερήσιου χάρτη πρόβλεψης κινδύνου πυρκαγιάς ως μέτρο που συμβάλει στην προληπτική οργάνωση και τον κρατικό συντονισμό για αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των πυρκαγιών, με την άμεση λήψη πρόσθετων μέτρων πρόληψης και ετοιμότητας, σε περιοχές στις οποίες προβλέπεται υψηλός κίνδυνος.

7. Προληπτική απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων και παραμονής εκδρομέων σε εθνικούς δρυμούς, δάση και περιοχές ειδικής προστασίας σε ημέρες και ώρες που ο κίνδυνος εκδήλωσης πυρκαγιάς θεωρείται υψηλός.

8. Συμμετοχή εθελοντικών οργανώσεων Πολιτικής Προστασίας σε δράσεις επιτήρησης δασών κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου για την έγκαιρη επισήμανση πυρκαγιών.

9. Σύγκλιση Συντονιστικών Νομαρχιακών Οργάνων (ΣΝΟ) με θέμα τη λήψη μέτρων πρόληψης και ετοιμότητας για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών.

2.2.2 Ο σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας για την πρόληψη των πυρκαγιών – Συνεργασία, ρόλος και αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων

Η Ελληνική εμπειρία αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών, η οποία πηγάζει από την σταθερή και μακροχρόνια επανάληψη του φαινομένου κατά τη διάρκεια, ιδιαίτερα, της θερινής περιόδου, καθιστά επιτακτική την ανάγκη για ενεργοποίηση συντονισμένων έργων και δράσεων πρόληψης και ετοιμότητας που θα συμβάλουν στη διαχείριση του κινδύνου των πυρκαγιών. Η μονολιθική άποψη, ότι μόνο με την αύξηση και τη βελτίωση του εξοπλισμού και του προσωπικού των δασοπροσβεστικών υπηρεσιών το φαινόμενο των δασικών πυρκαγιών και των ζημιών που προκαλούν θα περιορισθεί, είναι όχι μόνο ξεπερασμένη αλλά και σίγουρα ανεπαρκής (*Κωνσταντινίδης 2003 σελ.179*). Κυρίως, όμως, η αντιμετώπιση απαιτεί συντονισμό και στενή συνεργασία των φορέων. Βασική προϋπόθεση στο σχεδιασμό για τη λήψη συντονισμένων μέτρων και δράσεων αποτελεί η αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων των φορέων που εμπλέκονται ανά δράση.

Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, ως αρμόδιο θεσμοθετημένο επιτελικό όργανο της πολιτείας, έχει, εκ της αποστολής της, όπως αυτή διατυπώνεται στο άρθ. 6 Ν. 3013/2002 την ευθύνη για το συντονισμό δράσεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την πρόληψη, ετοιμότητα και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που ενδέχεται να προκληθούν από φυσικές καταστροφές, επομένως και από δασικές πυρκαγιές.

Ο συντονισμός των δράσεων για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών βασίζεται, όπως αναλύεται στην εγκύκλιο «Σχεδιασμός και δράσεις ΠΠ για την αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών» (www.civilprotection.gr) σε ένα Συνολικό Εθνικό Σχεδιασμό, που γίνεται με τη συμμετοχή και συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων σε Κεντρικό Επίπεδο και σε ένα Περιφερειακό Σχεδιασμό, που γίνεται με ευθύνη των Γενικών Γραμματέων Περιφέρειας. Ο συντονισμός της Διοίκησης σε Εθνικό επίπεδο αποφασίζεται σε σύσκεψη του *Κεντρικού Συντονιστικού Οργάνου Πολιτικής Προστασίας (ΚΣΟΠΠ)*, πριν την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου, όπου συζητείται ο Εθνικός Σχεδιασμός, διατυπώνονται οι στρατηγικές επιλογές σε κάθε τομέα ευθύνης των φορέων και καθορίζονται οι διατιθέμενοι πόροι για την επίτευξη των στόχων τους. Κατόπιν, στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδιασμού πρόληψης και ετοιμότητας, ιεραρχούνται τα έργα και δράσεις του Περιφερειακού Σχεδιασμού, με βάση τις αποφάσεις του ΚΣΟΠΠ, τα οποία και πρέπει να δρομολογηθούν.

Με βάση την κατηγοριοποίηση των έργων και δράσεων πρόληψης και ετοιμότητας για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών, ως έχει αναφερθεί ανωτέρω (παρ. 2.2.1), οι

αρμοδιότητες και ο ρόλος των φορέων που εμπλέκονται ανά δράση στο σχεδιασμό της πρόληψης έχουν περιληπτικά ως εξής:

- **Εργασίες αντιπυρικής προστασίας σε δασικές εκτάσεις.** Η αντιπυρική προστασία των δασικών εκτάσεων περιλαμβάνει κατεξοχήν εργασίες που αφορούν τεχνικά έργα, διανοίξεις και συντηρήσεις δασικών δρόμων, αντιπυρικές ζώνες, διαχείριση της καύσιμης δασικής ύλης (αραιώσεις, κλαδεύσεις κλπ.), ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η χρηματοδότηση των οποίων, με τη μορφή εκπόνησης προγραμμάτων προστασίας, σύνταξης τεχνικών προδιαγραφών και οδηγιών, αποτελεί ευθύνη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ειδικότερα της *Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος*. Ήδη, ως αναφέρθηκε, στην εν λόγω Γενική Διεύθυνση έχει ανατεθεί, με την παρ. 2 άρθ. 1 του Ν. 2612/1998, η *γενική αρμοδιότητα* για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, στην οποία περιλαμβάνεται και η παροχή κατευθύνσεων προς τις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των μέτρων πρόληψης.

Οι *Διευθύνσεις Δασών των Περιφερειών* έχουν την ευθύνη του συντονισμού και της εποπτείας σύνταξης των προγραμμάτων εργασιών αντιπυρικής προστασίας σε δασικές εκτάσεις που υπάγονται σ' αυτές (άρθ. 5 ΚΥΑ 12030/Φ109.1/1999). Γι' αυτές τις εκτάσεις, υποβάλλουν, εγκαίρως, στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειάς τους, ολοκληρωμένη πρόταση για την εκτέλεση έργων και εργασιών αντιπυρικής προστασίας, που θα αποτελέσει βασικό μέρος του Περιφερειακού Σχεδιασμού για τις πυρκαγιές. Η πρόταση αυτή κατατίθεται αφού πρώτα ληφθούν υπόψη: α) τα εγκεκριμένα (από τα Νομαρχιακά Συμβούλια) προγράμματα των *Διευθύνσεων Δασών των Νομών* για έργα αντιπυρικής προστασίας σε δάση που υπάγονται σ' αυτές, καθώς και οι χορηγούμενες πιστώσεις, β) η γνώμη του οικείου *Περιφερειακού Διοικητή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας* (όπως ορίζεται στην παρ. 2 άρθ. 1 Ν. 2612/1998), γ) τα αντιπυρικά έργα που πρόκειται να αναλάβουν οι *ΟΤΑ ή οι Σύνδεσμοί* τους σε συνεργασία με τις δασικές υπηρεσίες και χρηματοδότηση από το ΥΠΕΣΔΔΑ ή άλλη πηγή. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη οι αποφάσεις των *Συντονιστικών Νομαρχιακών Οργάνων* (ΣΝΟ) που συγκαλούνται εγκαίρως σε κάθε Νομό, με θέμα τη λήψη μέτρων πρόληψης και ετοιμότητας για τις πυρκαγιές.

Τέλος, ως προς τα αντιπυρικά έργα, ορίζεται ότι ο περιοδικός έλεγχος της κατάστασης και λειτουργίας των πυροσβεστικών υδροστομίων είναι αρμοδιότητα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, ενώ η ευθύνη αποκατάστασης τυχόν βλαβών ανήκει στις εταιρείες ύδρευσης, οι οποίες επίσης πρέπει να εγκαθιστούν νέα υδροστόμια, ακολουθώντας τις υποδείξεις της Πυροσβεστικής.

- Προγράμματα καθαρισμού της βλάστησης για τη μείωση του κινδύνου πρόκλησης πυρκαγιάς. Η προληπτική απομάκρυνση και ο καθαρισμός της βλάστησης γύρω από υποδομές και περιοχές ιδιαίτερης αξίας (αρχαιολογικοί χώροι, άλση, πάρκα, κλπ.), καθώς και στη ζώνη μίξης δασών-πόλεων⁷, αποσκοπεί στη μείωση του κινδύνου πρόκλησης πυρκαγιάς στους ευαίσθητους αυτούς χώρους. Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΚΥΑ 12030/Φ 109.1/1999 (που ρυθμίζει τη συνεργασία των φορέων για τη δασοπυρόσβεση) και των σχετικών με τη πρόληψη των πυρκαγιών Πυροσβεστικών Διατάξεων 4/87, 9/2000 και 9^Α/2005, οι καθαρισμοί αποτελούν ευθύνη των φορέων στους οποίους ανήκει ο χώρος.

Εννοείται ότι ως τέτοιοι φορείς θεωρούνται κυρίως οι ΟΤΑ, καθώς και ορισμένα Υπουργεία ή Δημόσιες Επιχειρήσεις που έχουν υπό την επίβλεψή τους κρίσιμες υποδομές ιδιαίτερης αξίας, καθώς και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Έτσι, π.χ. το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας οφείλει να προβαίνει σε εκτέλεση προγραμμάτων καθαρισμού της βλάστησης εντός και γύρω από στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Για το Υπουργείο Πολιτισμού αποτελεί υποχρέωση, όπου κρίνεται απαραίτητο, να καθαρίζεται η βλάστηση εντός και πλησίον αρχαιολογικών χώρων, ενώ το ίδιο ισχύει ως προς την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, για την προστασία αεροδρομίων και ελικοδρομίων που συνορεύουν με δασικές εκτάσεις. Για τη ΔΕΗ και τον ΟΣΕ προβλέπεται η υποχρέωση προληπτικών καθαρισμών της βλάστησης, κλαδεμάτων και αποψιλώσεων σε περιοχές από τις οποίες διέρχονται γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (ή βρίσκονται κάτω από σημεία ζεύξης) και σιδηροδρομικές γραμμές, αντίστοιχα (άρθ. 7 και 8 ΚΥΑ 12030/Φ109.1/1999). Τέλος, το ΥΠΕΧΩΔΕ, οφείλει, μέσω των Περιφερειακών (ΔΕΣΕ) και των Νομαρχιακών του Υπηρεσιών (Τεχνικές Υπηρεσίες), να προβαίνει στον καθαρισμό βλάστησης κατά μήκος του εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου και στους χώρους στάθμευσης.

Ειδικά ως προς τους ΟΤΑ, το ΥΠΕΣΔΔΑ χρηματοδοτεί την εκτέλεση προγραμμάτων προληπτικού καθαρισμού της βλάστησης σε ιδιαίτερης προστασίας περιοχές που ανήκουν σ' αυτούς ή και την εκτέλεση εργασιών καθαρισμού, για λόγους αντιτυρικής προστασίας των πολεοδομικών τους συγκροτημάτων, στη ζώνη μίξης δασών-πόλεων (περιαστικά δάση).

Η εν λόγω χρηματοδότηση λαμβάνει χώρα μέσω της κατανομής των πιστώσεων της ΣΑΤΑ που αφορά στην Πολιτική Προστασία των ΟΤΑ και Συνδέσμων της χώρας, για την κάλυψη δράσεων αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών. Ειδικότερα, οι ΟΤΑ, μ' αυτά τα

⁷ Για τις καταστροφές που προκαλούν οι πυρκαγιές στις ζώνες μίξης δασών-πόλεων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει ο σχεδιασμός για τη μείωση του κινδύνου πυρκαγιών σ' αυτές τις περιοχές, βλ. Ξανθόπουλος Γ. 2003, Πυροσβεστική Επιθεώρηση, τ 100

κονδύλια μπορούν να χρηματοδοτήσουν, πέραν του καθαρισμού των περιστατικών δασών, ενέργειες και έργα που αφορούν: τον καθαρισμό και ελέγχους χωματερών, την ενίσχυση εθελοντικών δράσεων σε επίπεδο δήμου, θέματα εξοπλισμού και λειτουργικά έξοδα (όπως οι σχετικές δράσεις θα περιγραφούν στη συνέχεια). Το ύψος της χρηματοδότησης των ΟΤΑ για δράσεις πυροπροστασίας, σε όλη τη χώρα, έφτασε, για το έτος 2007, στο ποσό των 18.111.000,00€.

Παρακάτω παρατίθεται, εντελώς ενδεικτικά, η κατανομή της χρηματοδότησης για δράσεις που αφορούν την πυροπροστασία σε δείγμα 16 ΟΤΑ της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Θεσσαλονίκης.⁸

Πίνακας 1. Κατανομή της ΣΑΤΑ/2007 ανά ΟΤΑ, Πηγή: ΥΠΕΣΔΔΑ, Γεν.Δ/ση Αναπτ. Προγρ/των, Δ/ση Αναπτ. Προγρ/των & Δ.Ο.

Δ/Κ	Ονομασία ΟΤΑ	ΝΟΜΟΣ	ΠΟΣΟ
Δ	Αγίου Παύλου	Θεσσαλονίκης	8.000,00
Δ	Αμπελοκήπων	-//-	5.000,00
Δ	Εγνατίας	-//-	10.000,00
Δ	Ευόσμου	-//-	4.000,00
Δ	Θέρμης	-//-	5.000,00
Δ	Θεσσαλονίκης	-//-	50.000,00
Δ	Καλαμαριάς	-//-	3.000,00
Δ	Μενεμένης	-//-	6.000,00
Δ	Νεαπόλεως	-//-	2.000,00
Δ	Πανοράματος	-//-	10.000,00
Δ	Πολίχνης	-//-	4.000,00
Δ	Πυλαίας	-//-	7.000,00
Δ	Σταυρουπόλεως	-//-	2.000,00
Δ	Συκεών	-//-	10.000,00
Δ	Τριανδρίας	-//-	10.000,00
Δ	Χορτιάτη	-//-	10.000,00

⁸ Η χορήγηση των ανωτέρω στοιχείων έλαβε χώρα από το Γραφείο Πολιτικής Προστασίας του Δ. Θεσσαλονίκης

- Μέτρα για την αποφυγή πρόκλησης πυρκαγιάς από τη λειτουργία χώρων εναπόθεσης απορριμμάτων που ανήκουν στους ΟΤΑ. Η συστηματική καταγραφή, από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, των χώρων ανεξέλεγκτης εναπόθεσης απορριμμάτων, έχει καταδείξει ότι η συντριπτική πλειοψηφία αυτών των χώρων (σχεδόν 75%) συνορεύει με εκτάσεις που εμπίπτουν στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, γεγονός που φανερώνει πιθανό κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιάς από την λειτουργία τους. Αναλυτικότερα, με βάση τα ίδια στοιχεία, κατά το 2006 καταγράφηκαν 971 εν ενεργεία χώροι ανεξέλεγκτης εναπόθεσης απορριμμάτων εκ των οποίων 726 συνορεύουν με δασικές ή χορτολιβαδικές εκτάσεις, γεγονός που καταδεικνύει τη σοβαρότητα του προβλήματος (από www.civilprotection.gr)

Το καθεστώς ελέγχου αυτών των χώρων επιχειρεί να ρυθμίσει η Πυροσβεστική Διάταξη υπ' αριθ. 9 του 2000 (ΦΕΚ 1459/Β/30-11-2000), όπως τροποποιήθηκε με την Πυρ.Δ. υπ' αριθ. 9^Α του 2005 (ΦΕΚ 1554/Β/10-11-2005) η οποία απαγορεύει την καύση απορριμμάτων από τους ΟΤΑ, τόσο στους ΧΥΤΑ όσο και στους χώρους ανεξέλεγκτης εναπόθεσης που γειτνιάζουν ή βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 300 μέτρων από εκτάσεις που εμπίπτουν στη Δασική Νομοθεσία.

Ο έλεγχος της κατάστασης των χώρων ανεξέλεγκτης εναπόθεσης απορριμμάτων λαμβάνει χώρα, σύμφωνα με την Πυρ.Δ 9^Α/2005 (αρθ.7παρ.4), κάθε χρόνο πριν την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου, με την μορφή αυτοψίας από τριμελή Επιτροπή ανά νομό, που συγκροτείται για κάθε Περιφέρεια με απόφαση του αρμόδιου Γενικού Γραμματέα και αποτελείται από έναν Αξιωματικό του Πυροσβεστικού Σώματος, έναν της Ελληνικής Αστυνομίας και έναν υπάλληλο των Περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών που είναι Δασολόγος ή Δασοπόνος. Η αυτοψία γίνεται για την διαπίστωση των υπαρχόντων μέτρων πυροπροστασίας και την πρόταση των ελλειπόντων (πχ η Πυρ.Δ 9^Α/2005 επιτάσσει την παρουσία υδροφόρου οχήματος με μέριμνα του οικείου Δήμου, όταν προβλέπεται δείκτης κινδύνου πυρκαγιάς πολύ υψηλός ή συναγεμού). Η Επιτροπή συντάσσει έκθεση που υποβάλλεται στην αρμόδια Πυροσβεστική Υπηρεσία, ως και στην Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας. Η Περιφέρεια θα αποστείλει την έκθεση για υλοποίηση στην αρμόδια Δημοτική ή Κοινοτική Αρχή και η Πυροσβεστική Υπηρεσία την έκθεση στην αρμόδια Εισαγγελία.

- Μέτρα για την αποφυγή εκδήλωσης πυρκαγιάς από την εκτέλεση γεωργικών εργασιών στην ύπαιθρο. Η Πυρ.Δ 9/2000, όπως συμπληρώθηκε με την Πυρ.Δ 9^Α/2005,

καθορίζει και διάφορα θέματα που αφορούν το άναμμα και χρήση φωτιάς στην ύπαιθρο για διάφορους λόγους, καθώς και την καύση καλλιεργειών κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου. Η καύση, ως γεωργική πρακτική, ορίζεται ότι επιτρέπεται μόνο κατόπιν αδείας που εκδίδει η αρμόδια Πυροσβεστική Υπηρεσία, αφού ληφθεί υπόψη ο προβλεπόμενος για εκείνη την ημέρα δείκτης επικινδυνότητας που ανακοινώνει η ΓΓΠΠ και η τήρηση των απαιτούμενων (από τη Πυρ.Δ 9^Α/2005) μέτρων ασφαλείας.

- **Ενημέρωση του κοινού για τον κίνδυνο από τις πυρκαγιές.** Η ενημέρωση του κοινού για τη λήψη μέτρων πρόληψης και προστασίας από τους κινδύνους δασικών πυρκαγιών αποτελεί υποχρέωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, της Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος και του Αρχηγείου του Πυροσβεστικού Σώματος (σε κεντρικό επίπεδο, όπως προβλέπεται από τους βασικούς νόμους που διέπουν τη λειτουργία τους), αλλά και των κατά τόπους, περιφερειακών ή τοπικών, Υπηρεσιών τους (Δασικές, Πυροσβεστικές Υπηρεσίες, Γραφεία Πολιτικής Προστασίας).

- **Προληπτική απαγόρευση κυκλοφορίας.** Κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου, είναι δυνατό να εφαρμόζεται το μέτρο της απαγόρευσης κυκλοφορίας οχημάτων και παραμονής εκδρομέων σε εθνικούς δρυμούς, δάση και ευάλωτες περιοχές σε ημέρες και ώρες που θεωρούνται επικίνδυνες για εκδήλωση πυρκαγιάς. Την ευθύνη για την λήψη του εν λόγω μέτρου έχουν τα *Συντονιστικά Νομαρχιακά Όργανα* (ΣΝΟ), τα οποία σε συνεδριάσεις τους έχουν καθορίσει τις ακριβείς προϋποθέσεις για την ενεργοποίησή του (οριοθέτηση τόπου, διάρκεια απαγόρευσης). Τα ΣΝΟ εξουσιοδοτούν οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών, εφόσον έχει αποφασίσει σχετικά το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (Κ.Σ.Ο.Π.Π.).

- **Συμμετογή εθελοντικών οργανώσεων Πολιτικής Προστασίας σε δράσεις επιτήρησης δασών.** Η επιτήρηση των δασών κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου, με στόχο την επισήμανση και άμεση αναγγελία πυρκαγιών, μπορεί να ανατεθεί συμπληρωματικά και στις, ενταγμένες στο ΣΝΟ, εθελοντικές οργανώσεις Πολιτικής Προστασίας που ενεργοποιούνται στο Νομό. Τα μέτρα και δράσεις συμπληρωματικής επιτήρησης προσδιορίζονται κατά τις συνεδριάσεις των ΣΝΟ ενόψει της αντιπυρικής περιόδου, αφού πρώτα έχουν υποβάλλει επί αυτών προτάσεις, ανά ΟΤΑ, οι Διοικητές Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Νομού στο Γραφείο του Νομάρχη.

- Σύγκληση Συντονιστικών Νομαρχιακών Οργάνων (ΣΝΟ) για τη λήψη μέτρων πρόληψης και ετοιμότητας. Σημαντικότερη για την υλοποίηση του Περιφερειακού σχεδιασμού προετοιμασίας για τις δασικές πυρκαγιές είναι η λειτουργία του *Συντονιστικού Νομαρχιακού Οργάνου (ΣΝΟ)*. Το ΣΝΟ, στο οποίο προεδρεύει ο Νομάρχης και συμμετέχουν όλοι οι φορείς που εμπλέκονται στην πρόληψη και αντιμετώπιση των πυρκαγιών σε επίπεδο Νομού, πραγματοποιεί ειδική συνεδρίαση, πριν την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου, με σκοπό να προσδιορισθούν τα έργα, οι δράσεις, οι φορείς και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του σχεδιασμού πρόληψης και ετοιμότητας και να επιτευχθεί ο αναγκαίος συντονισμός και συνεργασία των φορέων.

Οι αποφάσεις που λαμβάνει το ΣΝΟ για την υλοποίηση των δράσεων σε επίπεδο Νομού διαβιβάζονται, κατόπιν, μέσω του Γραφείου Πολιτικής Προστασίας του Νομού στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας (επίσης στην Περιφερειακή Διοίκηση Πυροσβεστικών Υπηρεσιών και τους λοιπούς εμπλεκόμενους), αποτελώντας τη «μαγιά», με την οποία οι Περιφέρειες (μαζί με τη σχετική πρόταση της Διεύθυνσης Δασών της Περιφέρειας για τα απαιτούμενα έργα αντιπυρικής προστασίας) προβαίνουν στο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών εντός της επικράτειάς τους.

2.2.3 Ο κίνδυνος πυρκαγιάς – Έκδοση ημερήσιου χάρτη πρόβλεψης κινδύνου πυρκαγιάς

Ο όρος «κίνδυνος πυρκαγιάς» είναι αρκετά σύνθετος και χρησιμοποιείται για να εκφράσει μια εκτίμηση σχετικά με την ευκολία ανάφλεξης, το ρυθμό εξάπλωσης, τη δυσκολία ελέγχου και τις επιπτώσεις μιας πυρκαγιάς. Οι παράγοντες που καθορίζουν τον κίνδυνο της πυρκαγιάς διακρίνονται σε *μόνιμους* και *μεταβλητούς*. Οι μόνιμοι παράγοντες, όπως το κλίμα, η ακτινοβολία του ήλιου, οι φυσικοί κίνδυνοι, η τοπογραφική διαμόρφωση και το είδος της καύσιμης ύλης είναι σχεδόν αμετάβλητοι για μία συγκεκριμένη περιοχή. Οι μεταβλητοί παράγοντες μεταβάλλονται, στην ορισμένη περιοχή, από μέρα σε μέρα και από χρόνο σε χρόνο και περιλαμβάνουν τους καιρικούς παράγοντες, την υγρασία της καύσιμης ύλης, καθώς και εξαιρετικούς κινδύνους (*Καϊλίδης 1990 σελ. 223*).

Η πιθανότητα για έναρξη μιας πυρκαγιάς ως αποτέλεσμα της παρουσίας και δράσης των γενεσιουργών αυτής αιτίων ορίζεται ως **επικινδυνότητα**. Η επικινδυνότητα μεταβάλλεται σε κάθε περιοχή κατά τη διάρκεια του έτους, εξαρτώμενη κυρίως από την ύπαρξη των ανωτέρω μεταβλητών παραγόντων (πχ. ευφλεκτότητα της καύσιμης ύλης, καιρικές συνθήκες) που επενεργούν με τους αντίστοιχους μόνιμους (πχ. τύπος καυσίμου).

Η γνώση της επικινδυνότητας είναι ένα από τα βασικά στοιχεία που απαιτούνται για την εκτίμηση του συνολικού κινδύνου πυρκαγιάς σε μία περιοχή. Προκειμένου, λοιπόν, ο αντιπυρικός σχεδιασμός της χώρας να θεωρηθεί αποτελεσματικός, θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα σύστημα που εκτιμά αντικειμενικά τον κίνδυνο και αναλύει το σύνολο των παραγόντων που επηρεάζουν και καθορίζουν χρονικά την πιθανότητα εκδήλωσης πυρκαγιάς σε μία περιοχή, με σκοπό την άμεση επέμβαση. Κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου, το εν λόγω σύστημα αποτελεί *στρατηγικό εργαλείο* προληπτικού σχεδιασμού και οργάνωσης του αντιπυρικού αγώνα, με στόχο: α) τη συγκριτική αντιμετώπιση των δασικών οικοσυστημάτων της χώρας, σε δεδομένη χρονική στιγμή, ανάλογα με τον κίνδυνο πυρκαγιάς που διατρέχουν, β) την υποστήριξη της διοίκησης στη λήψη αποφάσεων και γ) την ενημέρωση των πολιτών για τον κίνδυνο, με σκοπό την αποφυγή πρόκλησης πυρκαγιάς από αμέλεια. (www.civilprotection.gr/dasikespyrkagies)

Ένα τέτοιο σύστημα έχει τη μορφή θεματικού χάρτη (συνήθως σε ψηφιακή μορφή) που μπορεί να αναβαθμίζεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (καθημερινά). Βασική επιδίωξη της παρουσίασης των προβλέψεων με την παραπάνω μορφή είναι η απεικόνιση του κινδύνου, όπως αυτός εκτιμάται στα διάφορα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας, με σκοπό τη συγκριτική αντιμετώπιση των διαφόρων περιοχών που απεικονίζονται.

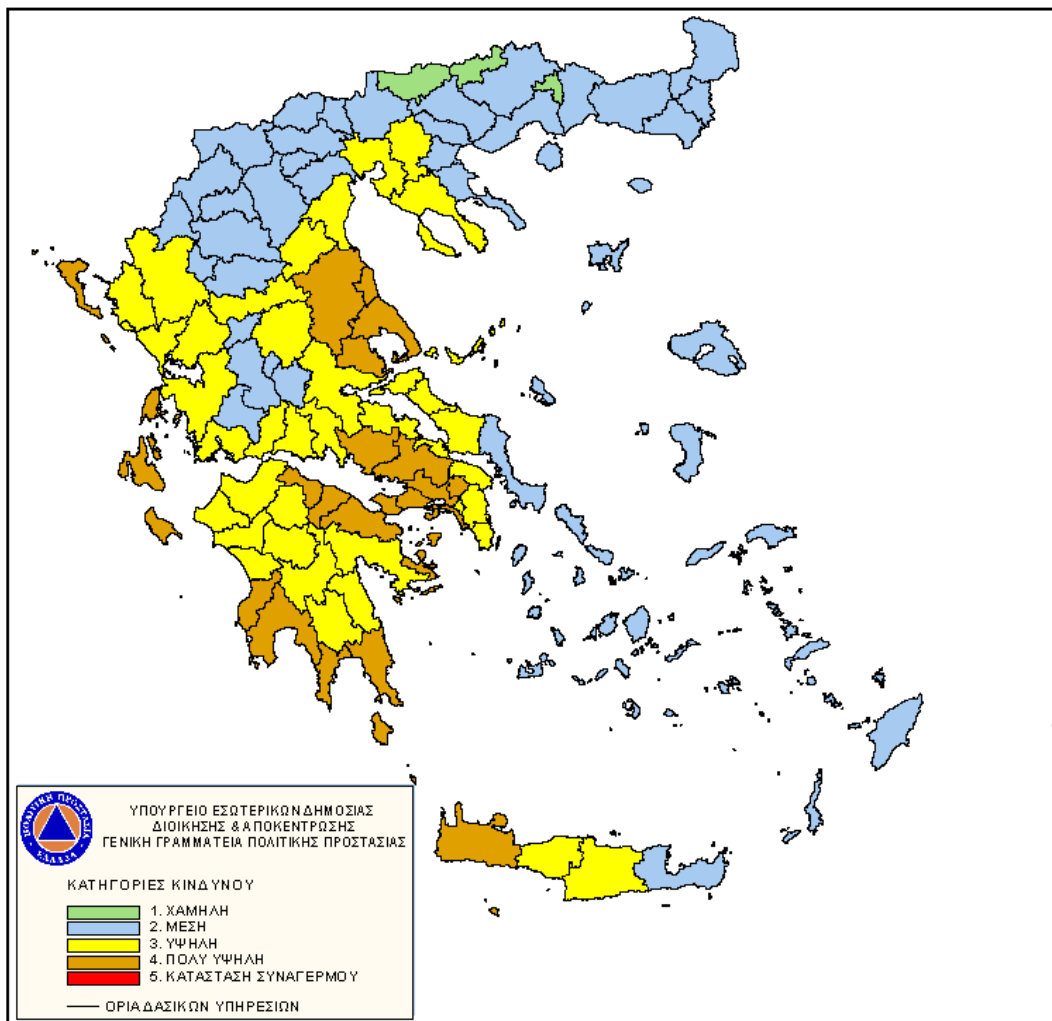
Η έκδοση του ημερήσιου Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς αποτελεί ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (Σχέδιο Ξενοκράτης ΦΕΚ 423/10-4-2003). Εκδίδεται καθημερινά από επιστημονική ομάδα της ΓΓΠΠ καθ' όλη τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου (ανελλιπώς από 1^η Μαΐου έως την 30^η Οκτωβρίου) και εμφανίζει τα διοικητικά όρια των Δασαρχείων της χώρας, τα οποία θεωρούνται ως το ελάχιστο γεωγραφικό διαμέρισμα στο οποίο θα εκτιμάται ο κίνδυνος.

Για τη σύνταξη του Χάρτη, λαμβάνονται κυρίως υπόψη οι προβλέψεις των σχετικών με τις πυρκαγιές καιρικών φαινομένων για το επόμενο 24ωρο, οι μετρήσεις προηγηθείσας βροχόπτωσης, υφιστάμενης θερμοκρασίας και σχετικής υγρασίας, η κατάσταση της βλάστησης καθώς και κάθε άλλη διαθέσιμη πληροφορία, από διάφορες κεντρικές και περιφερειακές Υπηρεσίες και φορείς, η οποία μπορεί να συμβάλει στον προσδιορισμό της επικινδυνότητας μιας περιοχής σε δεδομένη χρονική στιγμή. Η ακρίβεια του Χάρτη εξαρτάται πάντως σε πολύ μεγάλο βαθμό από την ακρίβεια των μετεωρολογικών προγνώσεων⁹ και δεδομένων που παρέχονται από την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία.

⁹ Για τη συνεισφορά των μετεωρολογικών πληροφοριών στην εκτίμηση του κινδύνου δασικών πυρκαγιών και τα είδη δικτύων μετεωρολογικών σταθμών στην Ελλάδα, βλ. αναλυτικά Θεοδώρου Φ-Μπαλατσός Π. 2001, *Πυρροσβ. Επιθεώρηση* τ. 87.

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ 11/07/07

Ημερομηνία έκδοσης : 10/07/07 Ώρα : 12:30

Εικόνα 3 Χάρτης Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς για την 11/07/07, Πηγή: www.civilprotection.gr

Στον ημερήσιο Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς διακρίνονται 5 κλιμακούμενες κατηγορίες κινδύνου που αντιστοιχούν σε 5 *Επίπεδα Δείκτη Κινδύνου Πυρκαγιάς*, όπως αυτά αποδίδονται καθημερινά σε κάθε περιοχή. Τα επίπεδα αυτά είναι: **1. Χαμηλό 2. Μέτριο 3. Υψηλό 4. Πολύ Υψηλό 5. Συναγερμού**.¹⁰ Για τις περιοχές που ο Δείκτης Κινδύνου εκτιμάται από πολύ υψηλός ως εξαιρετικά υψηλός (κατάσταση συναγερμού) εκδίδεται ιδιαίτερο προειδοποιητικό σήμα από το Κέντρο Επιχειρήσεων της ΓΓΠΠ με αποδέκτες όλες τις συναρμόδιες Υπηρεσίες του Κράτους. Αντίστοιχα, τότε,

¹⁰ Όλες οι κατηγορίες κινδύνου περιγράφονται αναλυτικά στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (www.civilprotection.gr)

αυξάνεται το επίπεδο ετοιμότητας όλων των φορέων και ιδίως της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στα αντίστοιχα σχέδια (επιφυλακή του προσωπικού, μεγαλύτερη διασπορά πυροσβεστικών οχημάτων σε προκαθορισμένα ευαίσθητα σημεία, μεταστάθμευση εναέριων μέσων). Περαιτέρω ενημέρωση των ΟΤΑ που ανήκουν στις επικίνδυνες περιοχές γίνεται με ευθύνη των Διευθύνσεων Πολιτικής Προστασίας των Περιφερειών, ενώ η ενημέρωση των ειδικών Ομάδων που συμμετέχουν στη λήψη πρόσθετων μέτρων επιτήρησης για την άμεση αναγγελία τυχόν πυρκαγιών, σύμφωνα με τις αποφάσεις των ΣΝΟ, γίνεται από τα Γραφεία Πολιτικής Προστασίας των Νομαρχιών. Τέλος, η ενημέρωση του κοινού, μέσω δελτίων τύπου, για την υψηλή επικινδυνότητα μιας περιοχής που δείχνει ο Χάρτης, αποτελεί ευθύνη της ΓΓΠΠ.

2.2.4 Οι Πυροσβεστικές Διατάξεις για την πρόληψη των πυρκαγιών

Σύμφωνα με το άρθ. 14 Ν.3511/2006 «Περί αναδιοργάνωσης του ΠΣ και αναβάθμισης της αποστολής του», καθώς και το άρθ. 3 της ΚΥΑ 12030 Φ109.1/10-5-99, προβλέπεται η δυνατότητα να εκδίδονται, με απόφαση του Αρχηγού Πυροσβεστικού Σώματος και κατόπιν εξουσιοδότησης Νόμου, Πυροσβεστικές Διατάξεις, με τις οποίες θεσπίζονται: α) προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα και μέσα παθητικής και ενεργητικής πυροπροστασίας για την πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών στις αγροτικές εκτάσεις και στις επιχειρήσεις και εγκαταστάσεις κάθε δραστηριότητας, β) κατασταλτικά μέτρα στα δάση και στις δασικές εκτάσεις. Οι Πυροσβεστικές Διατάξεις εγκρίνονται από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Ειδικά προς το σκοπό της πρόληψης των πυρκαγιών σε υπαίθριους χώρους και δάση, έχουν εκδοθεί οι εξής Πυροσβεστικές Διατάξεις:

Η Πυρ.Δ υπ' αριθ. 4 του 1987 «Μέτρα Πρόληψης πυρκαγιών σε οικόπεδα και λοιπούς ακάλυπτους χώρους που βρίσκονται μέσα ή κοντά σε κατοικημένες περιοχές» (ΦΕΚ 724/Β/22-12-1987) προβλέπουν την υποχρέωση ιδιοκτητών ή εκμεταλλευτών οικοπέδων και λοιπών ακάλυπτων χώρων, εντός κατοικημένων περιοχών, να προβαίνουν στην αποψίλωση ή στην απομάκρυνση τυχόν εύφλεκτων υλικών και να μην ανάβουν φωτιά εντός των συγκεκριμένων χώρων κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου. Ορίζεται ότι την ίδια υποχρέωση έχουν το Δημόσιο, οι ΟΤΑ, Νομικά Πρόσωπα, Οργανισμοί, εφόσον κατέχουν τέτοιους χώρους.

Η Πυρ.Δ υπ' αριθ. 9 του 2000 «Κανονισμός ρύθμισης μέτρων για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών σε δασικές και αγροτικές εκτάσεις» (ΦΕΚ 1459/Β/30-11-2000), όπως τροποποιήθηκε με την Πυρ.Δ. υπ' αριθ. 9^Α του 2005 (ΦΕΚ 1554/Β/10-11-2005) οριοθετεί εννοιολογικά τις δασικές και αγροτικές εκτάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, διατυπώνει γενικές απαγορεύσεις για το άναμμα φωτιάς στην ύπαιθρο, καθώς και για χρήση φωτιάς πλησίον δασικών εκτάσεων, θέτει ειδικές προϋποθέσεις για χρήση φωτιάς για γεωργικές εργασίες και για τη λειτουργία συγκεκριμένων βιοτεχνικών δραστηριοτήτων κοντά σε δασικές εκτάσεις. Επιπλέον, προβλέπει μέτρα για τη λειτουργία ΧΥΤΑ όσο και για τους υφιστάμενους χώρους ανεξέλεγκτης εναπόθεσης απορριμμάτων που γειτνιάζουν με εκτάσεις που εμπίπτουν στις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας ή βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των τριακοσίων (300) μέτρων απ' αυτές, καθώς επίσης και για τη σύσταση και λειτουργία των Τριμελών Επιτροπών των Περιφερειών που διενεργούν αυτοψίες στους χώρους ανεξέλεγκτης εναπόθεσης απορριμμάτων, ενόψει της αντιτυρικής περιόδου.

Οι παραβάτες των Πυροσβεστικών Διατάξεων δώκονται και τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 433 και 458 Π.Κ., ενώ για τους παραβάτες της Πυρ.Δ 9 και 9^Α που είναι και αιρετά όργανα των ΟΤΑ Α' βαθμού ισχύουν και οι προβλέψεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα. Τέλος, ο έλεγχος για την εφαρμογή των Πυροσβεστικών Διατάξεων ανήκει στα πυροσβεστικά όργανα, τα οποία υποχρεούνται να διευκολύνουν τους υπόχρεους στην τήρησή τους.

2.3 Η αντιμετώπιση – καταστολή των δασικών πυρκαγιών

2.3.1 Δομή και διάρθρωση των Υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος

Η *διάρθρωση των Υπηρεσιών* του Πυροσβεστικού Σώματος περιλαμβάνει την **Ηγεσία**, το **Αρχηγείο**, τις **Κεντρικές** και **Περιφερειακές** Υπηρεσίες (άρθ. 4 και 5 Ν. 3511/2006 ΦΕΚ 258 Α').

Η **Ηγεσία** του Πυροσβεστικού Σώματος περιλαμβάνει :

- τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης
- το Γενικό Γραμματέα Υπουργείου Δημόσιας Τάξης
- τον Αρχηγό Πυροσβεστικού Σώματος
- τον Υπαρχηγό Πυροσβεστικού Σώματος

- το Γενικό Επιθεωρητή Υπηρεσιών Βορείου Ελλάδος
- το Γενικό Επιθεωρητή Υπηρεσιών Νοτίου Ελλάδος

Το *Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (Α.Π.Σ.)* έχει την έδρα του στην Αθήνα και είναι η ανώτατη επιτελική Υπηρεσία, με την οποία ο Αρχηγός ασκεί τη διοίκηση του Σώματος. Το Αρχηγείο του Πυροσβεστικού Σώματος διαρθρώνεται σε δύο Κλάδους:

- Α΄ Κλάδος Πυροσβεστικών Επιχειρήσεων
- Β΄ Κλάδος Διοικητικής Υποστήριξης.

Τους Κλάδους καθοδηγεί, συντονίζει, εποπτεύει και ελέγχει ο Προϊστάμενος Επιτελείου του Αρχηγείου.

Ο Α΄ Κλάδος Πυροσβεστικών Επιχειρήσεων χειρίζεται τα θέματα πυρόσβεσης και δασοπυρόσβεσης, διάσωσης, εναέριων μέσων και της προληπτικής πυροπροστασίας. Ο Κλάδος αυτός διαρθρώνεται στις εξής Διευθύνσεις:

- Διεύθυνση Πυρόσβεσης – Διάσωσης
- Διεύθυνση Δασοπυρόσβεσης
- Διεύθυνση Εναέριων Μέσων
- Διεύθυνση Προληπτικής Πυροπροστασίας
- Διεύθυνση Υγιεινής και Ασφάλειας

Ο Β΄ Κλάδος Διοικητικής Υποστήριξης χειρίζεται τα θέματα πρόσληψης, εκπαίδευσης, πειθαρχίας και εν γένει υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού, οργάνωσης και λειτουργίας των Υπηρεσιών του Σώματος, κατάρτισης, ερμηνείας και παρακολούθησης της νομοθεσίας, άσκησης των δημοσίων και διεθνών σχέσεων, υλικοτεχνικού και μηχανολογικού εξοπλισμού, στέγασης των Υπηρεσιών, πληροφορικής και επικοινωνιών. Επίσης, χειρίζεται θέματα σύνταξης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού, προμηθειών και άλλων οικονομικών υποθέσεων, ασφαλιστικά και κατευθύνει και ελέγχει το έργο των Υπηρεσιών στα θέματα αυτά. Διαρθρώνεται στις εξής Διευθύνσεις:

- Διεύθυνση Προσωπικού
- Διεύθυνση Οργάνωσης – Νομοθεσίας
- Διεύθυνση Εκπαίδευσης
- Διεύθυνση Πληροφορικής – Επικοινωνιών
- Διεύθυνση Τεχνικών
- Διεύθυνση Οικονομικών

Οι **Κεντρικές Υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος** είναι αυτές των οποίων η τοπική αρμοδιότητα εκτείνεται σε ολόκληρη την επικράτεια και είναι οι εξής:

- Το Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (Α.Π.Σ.)
- Το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος «199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.»
- Η Πυροσβεστική Ακαδημία
- Η Διαχείριση Πυροσβεστικού Υλικού (ΔΙ.Π.ΥΛ.)
- Η Διαχείριση Χρηματικού
- Η Υπηρεσία Εναέριων Μέσων (Υ.Ε.Μ.Π.Σ.)
- Η Διεύθυνση Υγειονομικού Πυροσβεστικού Σώματος (Δ.Υ.Π.Σ.)
- Η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Εγκλημάτων Εμπρησμού (Δ.Α.Ε.Ε.)
- Η Οικονομική Επιθεώρηση

Οι **Περιφερειακές Υπηρεσίες του Πυροσβεστικού Σώματος** είναι αποκεντρωμένες Υπηρεσίες με τοπική αρμοδιότητα, που εκτείνεται σε συγκεκριμένη εδαφική περιοχή και είναι οι εξής:

- Οι Περιφερειακές Διοικήσεις Πυροσβεστικών Υπηρεσιών (Π.Δ.Π.Υ.), οι οποίες υπάγονται απ' ευθείας στο Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος. Είναι 13 στον αριθμό και εδρεύουν σε κάθε μία διοικητική έδρα των αντίστοιχων Περιφερειών της χώρας.
- Οι Διοικήσεις Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Νομών (Δ.Π.Υ.Ν.)
- Οι Ειδικές Μονάδες Αντιμετώπισης Καταστροφών (Ε.Μ.Α.Κ.)
- Οι Πυροσβεστικές Υπηρεσίες ή Σταθμοί Πόλεων, Αεροδρομίων και Λιμένων (Π.Υ. ή Π.Σ.)
- Τα Πυροσβεστικά Κλιμάκια (Π.Κ.)
- Τα Πυροσβεστικά Συνεργεία
- Οι εθελοντικοί Πυροσβεστικοί Σταθμοί
- Τα εθελοντικά Πυροσβεστικά Κλιμάκια

Στις Περιφερειακές Διοικήσεις Π.Υ. υπάγονται: α) οι Διοικήσεις Π.Υ. των Νομών, β) η Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών και γ) το Πυροσβεστικό Συνεργείο της οικείας Περιφέρειας.

Στις Διοικήσεις Π.Υ. Νομού υπάγονται οι Πυροσβεστικοί Σταθμοί ή Υπηρεσίες, που λειτουργούν στον Νομό.

Στους Πυροσβεστικούς Σταθμούς ή Υπηρεσίες υπάγονται: α) τα Πυροσβεστικά Κλιμάκια, β) οι εθελοντικοί Πυροσβεστικοί Σταθμοί και γ) τα εθελοντικά Πυροσβεστικά Κλιμάκια.

Τα Πυροσβεστικά Κλιμάκια, οι εθελοντικοί Πυροσβεστικοί Σταθμοί και τα εθελοντικά Πυροσβεστικά Κλιμάκια δεν έχουν διοικητική αυτοτέλεια, εξυπηρετούν μόνο επιχειρησιακές ανάγκες και υπάγονται στις αρμόδιες κατά τόπο Πυροσβεστικές Υπηρεσίες ή Σταθμούς.(www.fireservice.gr).

2.3.2. Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός καταστολής των δασικών πυρκαγιών – Φάσεις επιχειρησιακής ενεργοποίησης

Με βάση την ελληνική αλλά και τη διεθνή βιβλιογραφία για την καταστολή των δασικών πυρκαγιών, μπορούν να διακριθούν ορισμένες *φάσεις επιχειρησιακής ενεργοποίησης* του πυροσβεστικού μηχανισμού, οι οποίες αφορούν όλα τα χρονικά στάδια, από το αρχικό στάδιο διαπίστωσης της έναυσης μιας πυρκαγιάς μέχρι και εκείνο της οριστικής κατάσβεσης και φύλαξής της. Τα στάδια αυτά (και οι αντίστοιχες φάσεις ενεργοποίησης) είναι κατά βάση τα εξής (*Βορίσης 2004, Α.Π.Σ. 1981, Κατσάνος 1974*):

- Αναγγελία. Η αναγγελία των δασικών πυρκαγιών μπορεί να γίνει είτε από πολίτες είτε από το σύστημα έγκαιρης εντόπισης που έχει αναπτυχθεί (παρατηρητήρια-επιτήρηση από πυροφύλακες-εναέρια επιτήρηση). Ειδικά για την περίπτωση της αναγγελίας από το σύστημα έγκαιρης εντόπισης θα πρέπει απαραίτητα να δίδονται στοιχεία που αφορούν ιδίως τη θέση και το μέγεθος της πυρκαγιάς, το είδος του καιγόμενου υλικού, βατότητα των οδών πρόσβασης, θέσεις υδροληψίας αεροσκαφών, επίδραση του ανέμου, ρυθμός εξάπλωσης της πυρκαγιάς, κλπ.

- Ανίχνευση. Η ανίχνευση αποτελεί σημαντικό στάδιο, το οποίο επιτρέπει τον καθορισμό της μεθόδου προσβολής των δασικών πυρκαγιών. Προκειμένου για μικρή πυρκαγιά, αυτή γίνεται από το συντονιστή των δυνάμεων στο πεδίο, εάν, όμως, είναι μεγάλη μπορεί να χρησιμοποιούνται έμπειρα άτομα, ως ανιχνευτές, που αναφέρουν σχετικά στο συντονιστή. Τα στοιχεία που ανιχνεύονται αφορούν το είδος και τη διάταξη της δασικής περιοχής, το ανάγλυφο σε σχέση με την περίμετρο της πυρκαγιάς, τυχόν κινδύνους για τη ζωή πολιτών που διαμένουν κοντά καθώς και για σημεία ιδιαίτερης αξίας που πρέπει να προστατευθούν, περιοχές περιορισμού της πυρκαγιάς από φυσικά εμπόδια, οδούς πρόσβασης, σημεία υδροληψίας, κλπ.

- Κινητοποίηση. Αμέσως με την έλευση της πληροφορίας στο Συντονιστικό Κέντρο, ο υπεύθυνος τη χρησιμοποιεί σε συνδυασμό με τους χάρτες της περιοχής και τη γνώση του και αποφασίζει για θέματα, όπως α) την εύρεση της πλησιέστερης προς την εστία πυροσβεστικής δύναμης και των πλησιέστερων μονάδων προς ενίσχυση, β) τον αριθμό των ανδρών και του μηχανολογικού εξοπλισμού που απαιτείται και γ) τα μέσα μεταφοράς που απαιτούνται και είναι δυνατό να διατεθούν. Παράλληλα, η μετακίνηση δυνάμεων δημιουργεί κάποια κενά τα οποία απαιτείται να καλυφθούν με δυναμική αναδιάρθρωση του σχεδιασμού στην περιοχή, κατόπιν συνεχούς εκτιμήσεως της κατάστασης.

- Επιλογή μεθόδου κατάσβεσης. Ακολουθεί η επιλογή της προσφορότερης μεθόδου κατάσβεσης της πυρκαγιάς. Οι μέθοδοι διακρίνονται σε δύο κύριες κατηγορίες. Κατά την **άμεση προσβολή** οι ενέργειες κατευθύνονται απευθείας στο μέτωπο της πυρκαγιάς, με το σβήσιμο και διαχωρισμό των καμένων υλικών από εκείνα που δεν έχουν προσβληθεί απ' αυτή. Κατά την **έμμεση προσβολή** η γραμμή αντιμετώπισης της πυρκαγιάς, στην οποία γίνονται οι απαραίτητες εργασίες, βρίσκεται μακριά από την περίμετρό της και το καύσιμο μεταξύ του μετώπου και της γραμμής αντιμετώπισης καίγεται. Η απόσταση μεταξύ του μετώπου και της γραμμής αντιμετώπισης μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες. Η *παράλληλη προσβολή* ενεργείται κατά τις αρχές της έμμεσης προσβολής και αφορά τη διάνοιξη αντιπυρικών λωρίδων σε ορισμένη απόσταση από το μέτωπο της πυρκαγιάς (**Α.Π.Σ. 1981**).

- Αποκάθαρση περιμέτρου-φύλαξη. Μετά τον έλεγχο της πυρκαγιάς είναι αναγκαία η αποκάθαρση της περιμέτρου της, δηλαδή ο διαχωρισμός της καμένης από την άκαυτη περιοχή. Ακολουθεί η φύλαξη, η οποία συνίσταται στην παραμονή αριθμού ατόμων κοντά στην περίμετρο της πυρκαγιάς για σβήσιμο τυχόν αναζωπυρώσεων. Όσο καλύτερα έχει γίνει η αποκάθαρση της περιμέτρου, τόσο ευκολότερο είναι το έργο της φύλαξης.

Ο **επιχειρησιακός σχεδιασμός της καταστολής** των δασικών πυρκαγιών αποτελεί, ως ήδη αναφέρθηκε, βασική αρμοδιότητα του Πυροσβεστικού Σώματος. Ως τέτοιος ορίζεται «η οργάνωση, διαχείριση και ο συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων δυνάμεων πυρόσβεσης και διάσωσης, του εξοπλισμού και των άλλων μέσων και περιλαμβάνει ενέργειες που εξασφαλίζουν τον έγκαιρο εντοπισμό, αναγγελία και επέμβαση, ώστε να επιτυγχάνεται η άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση των πυρκαγιών και των κινδύνων, που απορρέουν από αυτές» (άρ. 1 Ν.3511/2006).

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης οργανώνει, κάθε χρόνο, σύσκεψη, της οποίας προεδρεύει ο Υπουργός ή ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου και στην οποία συμμετέχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι στη δασοπυρόσβεση Φορείς, Υπηρεσίες και Οργανισμοί. Εκεί συζητούνται θέματα οργάνωσης για την επερχόμενη αντιπυρική περίοδο. Οι συμφωνηθείσες αποφάσεις, με τη μορφή πρακτικού, αποστέλλονται στους συμμετέχοντες και είναι δεσμευτικές γι' αυτούς.¹¹

Το Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος ρυθμίζει όλα τα θέματα που αφορούν τον επιχειρησιακό σχεδιασμό καταστολής των δασικών πυρκαγιών. Καταρτίζει τον τελικό σχεδιασμό αντιπυρικής προστασίας και κατανέμει το απαραίτητο προσωπικό στις Περιφερειακές του Υπηρεσίες για την ενίσχυσή τους και τη στελέχωση επιπλέον περιπολικών οχημάτων και πυροφυλακίων, σύμφωνα με το σχεδιασμό. Επίσης, συνεργάζεται με το ΥΕΘΑ και τα αρμόδια Επιτελεία για τον καθορισμό των απαιτήσεων σε εναέρια και επίγεια μέσα και ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν τη δασοπυρόσβεση (άρθ. 3 ΚΥΑ 12030/Φ109.1/1999).

Οι Διοικήσεις Πυροσβεστικών Υπηρεσιών κάθε Νομού συντάσσουν, κάθε χρόνο, εντός του μηνός Μαρτίου, ένα Σχέδιο Αντιμετώπισης Δασικών Πυρκαγιών για την περιοχή ευθύνης τους, το οποίο απαιτείται κυρίως να περιλαμβάνει: α) τη θέση των Υπηρεσιών, Κλιμακίων, παρατηρητηρίων και δασικών περιπολικών, β) τις διατιθέμενες δυνάμεις και μέσα, τόσο από το Πυροσβεστικό Σώμα, όσο και από άλλες Δημόσιες Αρχές, καθώς και από ιδιώτες που μπορούν να επιταχθούν, γ) τη θέση των σημείων υδροληψίας και τις δυνατότητές τους, δ) τις ευαίσθητες-επικίνδυνες περιοχές, ε) τις εθελοντικές ομάδες, σταθμούς και πυροφυλάκεια. Αντίτυπο του Σχεδίου αυτού αποστέλλεται στην Περιφερειακή Διοίκηση Πυροσβεστικών Υπηρεσιών για έγκριση. Η Περιφερειακή Διοίκηση προβαίνει, μέχρι τέλος Απριλίου, στην έγκριση του επιχειρησιακού σχεδιασμού που υποβάλλεται από τις Διοικήσεις Π.Υ. των Νομών ευθύνης της και αποστέλλει αντίγραφο στο αντίστοιχο Περιφερειακό Συντονιστικό Κέντρο (ΣΠΕΚ), στο Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος (199 ΣΕΚΥΠΣ) και σε άλλους συναρμόδιους φορείς (άρθ. 1 και 2 Απόφαση ΥΔΤ 17961/Φ109.1/1998).

Τα περιεχόμενα ενός ενδεικτικού Σχεδίου σε επίπεδο Νομού έχουν ως εξής:

¹¹ Βλ. Δελτίο Τύπου Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, με το περιεχόμενο των θεμάτων της σύσκεψης για την αντιπυρική περίοδο έτους 2007 που πραγματοποιήθηκε την 16/04/2007, www.ydt.gr

Πίνακας 2. Περιεχόμενα Σχεδίου Αντιμετώπισης Πυρκαγιών Πυροσβεστικής Διοίκησης σε επίπεδο Νομού, Πηγή: Α.Π.Σ.

<p>ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΓΕΝΙΚΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οριοθέτηση περιοχής ευθύνης Π.Υ. Νομού 2. Κλίση επικινδυνότητας 3. Μορφές χρήσης γης Νομού 4. Περιγραφή της βλάστησης 5. Εθνικοί δρυμοί-Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους-μνημεία της φύσης κ.λ.π. 6. Περιγραφή κλιματολογικών συνθηκών 7. Εδαφολογικές συνθήκες 8. Οδικό δίκτυο 9. Αιτιπυρικές λωρίδες-ζώνες 10. Δίκτυα υψηλής τάσης ΔΕΗ 11. Δίκτυα υγραερίου-φυσικού αερίου-υγρών καυσίμων 12. Πεδία βολής 13. Σκουπιδότοποι-Χωματερές 14. Σημεία υδροληψίας (κρουνοί-δεξαμενές) 15. Εικοδρομια- Αεροδρόμια 16. Πυροφυλάκια-Παρατηρητήρια 17. Κατασκηνώσεις-Κάμπινγκ-Μοναστήρια-Αρχαιολογικοί Χώροι κ.λ.π. 18. Περιοχές αυθαίρετης δόμησης 19. Περιοχές αυξημένης τουριστικής κίνησης 20. Στατιστικά στοιχεία πυρκαγιών 21. Λοιπά στοιχεία (Ναρκοπέδια-Δασικοί Συνεταιρισμοί-Λιτομεία-Ορυχεία-Κινηγητικοί σύλλογοι <p>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: ΜΕΣΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Πυροσβεστικά και βοηθητικά οχήματα Π.Υ. 2. Υλικά Τηλεπικοινωνίας 3. Λοιπά Υλικά 4. Πυροσβεστικά Οχήματα Δήμων και Κοινοτήτων 5. Υδροφόρα Οχήματα Δήμων και Κοινοτήτων 6. Σκαπτικά και χωματουργικά μηχανήματα Νομαρχίας & Δήμων 7. Ιδιωτικές υδροφόρες και ιδιωτικά σκαπτικά-χωματουργικά μηχανήματα που μπορούν να επιταχθούν 8. Πυροσβεστικά μέσα Εθελοντικών Πυροσβεστικών Σταθμών 9. Διατιθέμενα πυρκαγιό-υδροφόρα οχήματα και σκαπτικά-χωματουργικά μηχανήματα των στρατιωτικών σχηματισμών της περιοχής <p>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Υπηρετούσα δύναμη 2. Εθελοντικές ομάδες πολιτών 3. Μονάδες πυρασφαλείας των Ε.Δ. 4. Ομάδες Πυρασφαλείας Δήμων & Κοινοτήτων 5. Ομάδες Πυρασφαλείας Δασικών Συνεταιρισμών-Κινηγητικών Συλλόγων 	<p>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Προκατασταλτικά μέτρα <ol style="list-style-type: none"> Α. Πυροφυλάκια-Παρατηρητήρια Β. Διασπορά Οχημάτων Γ. Μεικτές Περιπόλοι Δ. Επιχειρησιακοί Αξιοματικοί Δασών (τακτικοί και έκτακτοι) Ε. Περιπολίες ΕΛ.ΔΣ. ΣΤ. Περιπολίες δημοσίων οργανισμών και υπηρεσιών Ζ. Περιπολίες άλλων φορέων 2. Αναγγελία πυρκαγιών 3. Κινητοποίηση πυρκαγιών δυνάμεων 4. Ενημέρωση-Συνδρομή συναρμοδίων φορέων 5. Διεύθυνση Επιχειρήσεων 6. Ετοιμότητα Πυροσβεστικού προσωπικού 7. Επικοινωνίες Π.Σ. και εμπλεκόμενων υπηρεσιών 8. Χώροι συγκέντρωσης βοηθητικών δυνάμεων, τρόπος προώθησης στον τόπο του συμβάντος 9. Διοικητική μέριμνα 10. Επίσχυση άλλων Π.Υ. για την κατέσβεση της πυρκαγιάς 11. Κινητοποίηση ενεργειών μέσων – Πεζοπόρων τμημάτων <p>ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Αποκάθαρση – φύλαξη της πυρκαγιάς 2. Επίμηση ζιμιών – καθορισμός καμένης έκτασης 3. Στατιστικά στοιχεία 4. Προανάκριση 5. Ενέργειες προς άλλες συναρμοδίες υπηρεσίες <p>ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΧΑΡΤΕΣ-ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ</p> <p>Παράρτημα 1 Θέσεις ενεργών χώρων απόθεσης απορριμμάτων</p> <p>Παράρτημα 2 Κατάλογος υδροστομιών – υδατοδεξαμενών</p> <p>Παράρτημα 3 Πυροσβεστικά – βοηθητικά οχήματα Π.Υ.</p> <p>Παράρτημα 4 Σκαπτικά και χωματουργικά μηχανήματα Νομαρχίας και Δήμων</p> <p>Παράρτημα 5 Ιδιωτικά σκαπτικά - χωματουργικά μηχανήματα που μπορούν να επιταχθούν</p> <p>Παράρτημα 6 Πίνακας διευθύνσεων – τηλεφώνων Δήμων – Δημοσίων Υπηρεσιών</p> <p>Παράρτημα 7 Πίνακας Εικοδρομιών – Αεροδρομίων</p> <p>Παράρτημα 8 Διακριτικά κλήσεων Πυρκαγιών Υπηρεσιών Νομού</p> <p>Παράρτημα 9 Στατιστικά στοιχεία πυρκαγιών</p>
---	---

2.3.3. Ρόλος και αρμοδιότητες λοιπών εμπλεκόμενων φορέων

Η συνεργασία φορέων με το Πυροσβεστικό Σώμα για την καταστολή των δασικών πυρκαγιών ρυθμίζεται κατά βάση με την ΚΥΑ 12030/Φ109.1/1999 και με διατάξεις του Αρχηγείου Πυροσβεστικού Σώματος.

Η *Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας*, είναι αρμόδια για το συντονισμό της διοίκησης προς άμεση ανταπόκριση σε καταστάσεις εκτάκτων αναγκών που προέρχονται από καταστροφικές δασικές πυρκαγιές (άρ. 6 Ν.3013/2002). Το Κέντρο Επιχειρήσεων της ΓΓΠΠ διαχειρίζεται αιτήματα συνδρομής με υλικά και μέσα προς ενίσχυση του έργου Περιφερειών, Νομαρχιών ή Δήμων για την αντιμετώπιση εξελισσόμενων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω δασικών πυρκαγιών. Γι' αυτό, είναι υποχρεωτική η άμεση ενημέρωσή του, από όλους τους φορείς που είναι εκ του Ν.3013/2002 υπεύθυνοι σε επιχειρησιακό επίπεδο για δράσεις πολιτικής προστασίας, προκειμένου να υπάρχει καλύτερος συντονισμός στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από πυρκαγιές.

Οι *Γενικοί Γραμματείς Περιφερειών*, οι *Νομάρχες* και οι *Δήμαρχοι* έχουν την ευθύνη συντονισμού, εντός των διοικητικών τους ορίων, για διάθεση των απαραίτητων μέσων, όπου απαιτούνται για την καταστολή των πυρκαγιών. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι οι αντίστοιχες Υπηρεσίες τους είναι θεμιτό να έχουν επικυρωμένους καταλόγους των επιχειρησιακά έτοιμων μέσων που διαθέτουν, οι οποίοι θα συνοδεύουν τα σχετικά μνημόνια ενεργειών τους. Τα μέσα τίθενται στη διάθεση του συντονιστή του πυροσβεστικού έργου, που είναι ο Επικεφαλής Αξιωματικός Πυροσβεστικού Σώματος. Επίσης, προβλέπεται η σύγκληση των *Συντονιστικών Νομαρχιακών Οργάνων* (ΣΝΟ) ή των *Συντονιστικών Τοπικών Οργάνων* (ΣΤΟ), σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών λόγω δασικών πυρκαγιών, για υποβοήθηση του έργου των Νομαρχών ή Δημάρχων.

Αρμοδιότητα του *Πυροσβεστικού Σώματος* είναι και η διάσωση πολιτών σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών λόγω δασικών πυρκαγιών. Το *Ε.Κ.Α.Β.* αναλαμβάνει στη συνέχεια τη διακομιδή των διασωθέντων σε κέντρα περίθαλψης (άρ.8 ΚΥΑ 12030). Η *Ελληνική Αστυνομία* συμμετέχει, σε συνεργασία με τους φορείς δασοπυρόσβεσης, στην εκκένωση περιοχών λόγω πυρκαγιών. Επίσης, εφαρμόζει μέτρα τροχαίας για διευκόλυνση της κίνησης των πυροσβεστικών ή άλλων οχημάτων που εμπλέκονται στην καταστολή και προβαίνει σε εκτροπή της ροής κυκλοφορίας λοιπών οχημάτων μέσω άλλων οδών, προς αποφυγή εγκλωβισμού τους στην πυρκαγιά (άρ.4 ΚΥΑ 12030).

2.4 Η αποκατάσταση των ζημιών από τις δασικές πυρκαγιές

Η μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη διαχείριση των συνεπειών από καταστροφικές πυρκαγιές, που έχει, ως αντικείμενο, την αναλυτική καταγραφή της έκτασης των ζημιών, την προστασία των καμένων εκτάσεων, τη χορήγηση δανείων και ενισχύσεων σε πληγέντες, κλπ., ενεργοποιείται με ειδικές νομοθεσίες και, συνηθέστερα, με ad hoc κυβερνητικές αποφάσεις, όταν κρίνεται απαραίτητο.

Η κάλυψη των πρώτων αναγκών των πληγέντων, εξαιτίας καταστροφικών πυρκαγιών, (π.χ. ανάγκες διατροφής-διαμονής) γίνεται, καταρχήν, από τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού, με την άμεση υποστήριξη της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, ενώ στη συνέχεια αναλαμβάνουν οι Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας (αρμόδιες είναι οι Διευθύνσεις Πρόνοιας των Νομαρχιών). Οι προϋποθέσεις περαιτέρω οικονομικής ενίσχυσης των πληγέντων για την κάλυψη δευτερευόντων βασικών αναγκών τους καθορίζονται με Κοινές Αποφάσεις των Υπουργών Υγείας και Οικονομικών.

Στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΧΩΔΕ και συγκεκριμένα της Υπηρεσίας Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων (ΥΑΣ) ανήκει η ρύθμιση θεμάτων που αφορούν αποκατάσταση ζημιών σε κτίρια που προκάλεσαν οι δασικές πυρκαγιές. Κοινές υπουργικές αποφάσεις των Υπουργών ΕΣΔΔΑ, Οικονομικών και ΠΕΧΩΔΕ ρυθμίζουν τα της οριοθέτησης των περιοχών που έχουν πληγεί, υπολογισμού της έκτασης των ζημιών και χορήγησης δανείων.

Ως προς τις καμένες εκτάσεις, η καταγραφή και προστασία τους (εφόσον εμπίπτουν στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας) είναι αρμοδιότητα των κατά τόπους Περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών. Γίνεται κατόπιν γραπτής ενημέρωσής τους από τις τοπικές αρμόδιες Πυροσβεστικές Υπηρεσίες, οι οποίες και είχαν επιχειρήσει για την κατάσβεσή τους. Οι Νομαρχιακού επιπέδου Δασικές Υπηρεσίες συγκεντρώνουν τα αναγκαία στοιχεία για την εμπρόθεσμη έκδοση της αναδασωτικής πράξης και των απαγορευτικών διατάξεων βοσκής και μεριμνούν για την προστασία, αποκατάσταση και ανάπτυξη των καμένων δασών. Οι Περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες είναι υπεύθυνες για την έγκαιρη έκδοση από το αρμόδιο όργανο των αναδασωτικών πράξεων, ενώ μεριμνούν για έγκαιρη κατάρτιση και έγκριση των αναγκαίων μελετών περί αποκατάστασης των βλαβών του δάσους (άρ. 5 ΚΥΑ 12030).

Τέλος, συγκεκριμένα ως προς τις υλικές ζημιές που προκαλούν οι πυρκαγιές σε βασικά δίκτυα, η ΔΕΗ και ο ΟΤΕ έχουν την ευθύνη λήψης όλων των απαραίτητων μέτρων για την άμεση αποκατάσταση ζημιών στο δίκτυο διανομής ενέργειας και την αποκατάσταση των τηλεπικοινωνιών, μετά από πυρκαγιές (άρ. 8 ΚΥΑ 12030).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΔΑΣΟΠΥΡΟΣΒΕΣΗΣ

3.1 Το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος (Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.)

Το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος (199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.) αποτελεί την «καρδιά» του συστήματος συντονισμού των πυροσβεστικών επιχειρήσεων. Αποτελεί Ειδική Υπηρεσία του Πυροσβεστικού Σώματος που υπάγεται απευθείας στο Αρχηγείο Π.Σ. και διοικείται από ανώτερο Αξιωματικό Γενικών Υπηρεσιών.

Ο Κανονισμός οργάνωσης και λειτουργίας του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. (*Απόφ.Α.Π.Σ. 34542 Φ109.1/ ΦΕΚ Β'37/1996*, όπως έχει συμπληρωθεί με την *Απόφ.Α.Π.Σ. 20367 Φ109.1/ ΦΕΚ Β'695/2007*) περιγράφει, ως κύρια *αποστολή* του, την λήψη των τηλεφωνικών κλήσεων από ολόκληρη την Αττική, για οποιοδήποτε συμβάν που ανάγεται στην αρμοδιότητα του Π.Σ. και την κινητοποίηση των απαιτούμενων πυροσβεστικών δυνάμεων, με τα εγκατεστημένα και λειτουργούντα σ' αυτό μέσα ασύρματης ή ενσύρματης επικοινωνίας. Επίσης, λαμβάνει τυχόν κλήσεις από όλη την επικράτεια για τοπικά συμβάντα, τα οποία διαβιβάζει αμέσως στα Συντονιστικά Περιφερειακά Κέντρα (Σ.Π.Ε.Κ.) και αυτά, με τη σειρά τους, στην κατά τόπο αρμόδια Πυροσβεστική Υπηρεσία, για την αντιμετώπισή τους (άρθ. 1).

Στα πλαίσια της αποστολής του, συντονίζει την κινητοποίηση των πυροσβεστικών δυνάμεων, σύμφωνα με τις εντολές της Ηγεσίας του Σώματος, για τα συμβάντα μεγάλης έκτασης που εκδηλώνονται και εξελίσσονται σε ολόκληρη την επικράτεια, για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται η συμμετοχή δύο ή περισσότερων Πυροσβεστικών Υπηρεσιών, συνεργάζεται δε άμεσα προς αντιμετώπιση σοβαρών συμβάντων με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Υπουργεία, Νομαρχίες, Δήμους, ΕΛΑΣ, Στρατό, Λιμενικό Σώμα, ΔΕΚΟ, κλπ.).

Το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. λειτουργεί καθ' όλο το 24ωρο και σε όλη τη διάρκεια του έτους, κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται απρόσκοπτα η επιχειρησιακή και συντονιστική του δραστηριότητα. Συντονίζει και έχει τον *επιχειρησιακό έλεγχο* των συμβάντων που εκδηλώνονται στον τομέα ευθύνης των Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Αθήνας-Πειραιώς, παράλληλα, όμως, εποπτεύει και συνδράμει στο πυροσβεστικό έργο τις περιφερειακές Υπηρεσίες του Π.Σ. (άρθ. 2). Καθημερινά λαμβάνει και καταγράφει σε ειδικό δελτίο όλα τα συμβάντα του 24ώρου στα οποία επελήφθησαν οι Υπηρεσίες του Σώματος. Εκτός αυτού,

συντάσσει ημερήσιο δελτίο, το οποίο περιλαμβάνει τα σοβαρά και μεγάλα συμβάντα, σύμφωνα με τις σχετικές εγκύκλιες διαταγές του Αρχηγού ΠΣ.

Το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., κατά τη διαχείριση συνήθων συμβάντων, *λειτουργεί ως εξής*: δέχεται, μέσω του τηλεφωνικού του κέντρου, τις τηλεφωνικές κλήσεις για διάφορα συμβάντα, τα οποία καταγράφονται από τους τηλεφωνητές του Κέντρου σε ειδικό έντυπο («Στοιχεία Συμβάντος») και, σε συνεργασία με τον Αξιωματικό Υπηρεσίας, διαβιβάζεται στο πλησιέστερο περιπολικό όχημα ή Πυροσβεστικό Σταθμό. Όπου κρίνεται αναγκαίο, ειδοποιούνται, κατά περίπτωση, άλλες μονάδες του Σώματος ή άλλες Δημόσιες Υπηρεσίες και Οργανισμοί, για να συνδράμουν στο πυροσβεστικό έργο. Μετά την αρχική κινητοποίηση των πυροσβεστικών δυνάμεων, κατευθύνει και συντονίζει τα οχήματα για την άμεση και αποτελεσματική επέμβαση. Ενημερώνεται άμεσα από τον επικεφαλής των πυροσβεστικών δυνάμεων για τη βαρύτητα και εξέλιξη του συμβάντος και αποστέλλει τις απαραίτητες κατά περίπτωση ενισχύσεις σε προσωπικό και μέσα. Όταν οι πληροφορίες που περιέρχονται στο Κέντρο δείχνουν ότι πρόκειται για σοβαρό συμβάν, μετακινεί τις πυροσβεστικές δυνάμεις και πριν από την άφιξη της διοίκησης στο τόπο του συμβάντος.

Το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., αφού συγκεντρώσει τις αρχικές πληροφορίες και ενημερωθεί από τον επικεφαλής των πυροσβεστικών δυνάμεων, ενημερώνει την Ιεραρχία, καθώς και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με την αποστολή σχετικού δελτίου τύπου.

Τέλος, ορίζεται (άρθ. 13) ότι όλες οι ενσύρματες και ασύρματες συνομιλίες του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. καταγράφονται, όλο το 24ωρο, από ειδικό καταγραφικό μηχάνημα. Οι ταινίες καταγραφής επέχουν θέση *εγγράφων*. Αποτελούν απόρρητα έγγραφα, αντίγραφα ή αποσπάσματα των οποίων χορηγούνται μόνο σε όσους διενεργούν σχετικές διοικητικές εξετάσεις και στις ανακριτικές και δικαστικές αρχές, εφόσον ζητηθούν. Οι ταινίες καταστρέφονται μετά την παρέλευση 4μήνου, εκτός αν στο διάστημα αυτό προκύψουν γεγονότα που επιβάλλουν τη διατήρησή τους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, προς διαφύλαξη ατομικού ή υπηρεσιακού συμφέροντος.

Οι σύγχρονες εγκαταστάσεις του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. (στις οποίες περιλαμβάνεται, εκτός του βασικού κέντρου του, και ένα εφεδρικό κέντρο) αναβαθμίσθηκαν, ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων 2004, για το σκοπό των οποίων εφοδιάσθηκαν με μοντέρνο εξοπλισμό. Η νέα υποδομή στηρίζει, πλέον, τη λειτουργία του «Ολοκληρωμένου Συστήματος Διοίκησης, Ελέγχου, Επικοινωνίας και Συντονισμού», το οποίο απαρτίζεται από τα εξής συστήματα και υποσυστήματα:

- *Σύστημα Φωνητικών Επικοινωνιών «TETRA»*. Είναι πρότυπο ανοιχτού, ψηφιακού, συγκαναλικού ασυρμάτου, με προδιαγραφή του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου

Τηλεπικοινωνιακών Προτύπων, για επαγγελματική χρήση από Οργανισμούς Δημόσιας Ασφάλειας. Για όλους αυτούς τους Οργανισμούς στην Ευρώπη έχει διατεθεί κοινή συχνότητα, στη οποία λειτουργεί και το Ελληνικό TETRA. Πλεονεκτήματα είναι η καλύτερη συνεργασία και συντονισμός της διαχείρισης συχνοτήτων μεταξύ των Οργανισμών, το υψηλό επίπεδο ασφάλειας, η ταυτόχρονη μετάδοση φωνής και δεδομένων, η μεγάλη ταχύτητα πραγματοποίησης κλήσης.

- *Σύστημα Αυτόματου Εντοπισμού Οχήματος AVL*. Το εν λόγω σύστημα προσφέρει τη δυνατότητα αυτόματου εντοπισμού κινούμενων μέσων σε πραγματικό χρόνο, την απεικόνιση της θέσης τους σε ψηφιακό χάρτη, ως και τη δημιουργία στατιστικών αναφορών με βάση τα αποθηκευμένα δεδομένα εντοπισμού θέσης και κατάστασης οχήματος. Χρησιμοποιείται η υποδομή του δικτύου TETRA για τη μεταφορά δεδομένων.

- *Σύστημα Υποστήριξης Διοίκησης και Λήψης Αποφάσεων «ETEAM»*, το οποίο περιλαμβάνει: α) *υποσύστημα Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών (G.I.S.)*, ως συνδυασμός χωρικών και περιγραφικών γεωγραφικών δεδομένων για την παροχή πληροφοριών και την χαρτογραφική απόδοσή τους, β) *μοντέλα Προσομοίωσης Πυρκαγιών και Επικίνδυνων Υλικών (CATS)*, στα οποία περιλαμβάνεται και μοντέλο Προσομοίωσης Δασικών Πυρκαγιών, γ) *εφαρμογή Πυρασφάλειας* και δ) *συστήματα Διαχείρισης και Διάθεσης Πόρων*.¹²

3.1.1 Το Συντονιστικό Κέντρο Δασοπυρόσβεσης (Σ.ΚΕ.Δ)

Στα πλαίσια του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. λειτουργεί το Συντονιστικό Κέντρο Δασοπυρόσβεσης. Η οργάνωση και λειτουργία του Σ.ΚΕ.Δ περιγράφεται στην *Απόφ. Α.Π.Σ. 20367 Φ109.1/ ΦΕΚ Β'695/2007*, με την οποία συμπληρώθηκε ο Κανονισμός Οργάνωσης και Λειτουργίας του Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. (*Απόφ.Α.Π.Σ. 34542 Φ109.1/ ΦΕΚ Β'37/1996*) και η οποία εκδόθηκε σύμφωνα με τη διάταξη της παρ.2 εδ.Γ άρ.5 της 17961 Φ.109.1/1998 Απόφασης Υ.Δ.Τ. «περί ρύθμισης θεμάτων επιχειρησιακού σχεδιασμού αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών».

¹² Για μια ενδελεχέστερη παρουσίαση των συστημάτων (και υποσυστημάτων) επικοινωνίας, διοίκησης και συντονισμού στο 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., βλ. *Ντάσιου, 2004, Πυροσβ. Επιθεώρηση τ. 106.*, όπου σημειώνεται, πάντως, ως διαπίστωση, ότι ο μεγάλος αριθμός των νέων συστημάτων που πρέπει να λειτουργήσουν ξεχωριστά, αλλά και μαζί ως σύνολο, καθιστά την προσαρμογή και εξοικείωση κυρίως του, έμπειρου μεν αλλά παλαιότερου, προσωπικού με τη νέα τεχνολογία ως αρκετά προβληματική.

Το Σ.ΚΕ.Δ. λειτουργεί, στις εγκαταστάσεις του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου, από 1^η Μαΐου έως 31^η Οκτωβρίου. Ο χρόνος έναρξης και λήξης της λειτουργίας του καθορίζεται με απόφαση του Αρχηγού Π.Σ.

Όπως ορίζεται σχετικά (άρ.16 Απ.20367/2007), **σκοπός** της λειτουργίας του Συντονιστικού Κέντρου Δασοπυρόσβεσης είναι η καθημερινή παρακολούθηση, σε πανελλαδικό επίπεδο, όλων των εν εξελίξει αγροτοδασικών πυρκαγιών, ο συντονισμός, η διαχείριση και αποστολή των διατιθεμένων Εθνικών και Μισθωμένων εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης (αεροσκαφών και ελικοπτέρων), που θα συνδράμουν στην κατάσβεσή τους, από κοινού με τις επίγειες δυνάμεις. Επίσης, ο προγραμματισμός των εναέριων επιτηρήσεων, η έγκριση αιτημάτων για εκπαίδευση και συντήρηση εθνικών εναέριων μέσων, καθώς και η αποστολή αεροπορικών μέσων για το συντονισμό των δασικών πυρκαγιών και λοιπών συμβάντων.

Κατόπιν εντολής του Αρχηγού Π.Σ., συντονίζει τις ενέργειες για διάθεση εναέριων μέσων σε οποιαδήποτε περίπτωση κρίνεται απαραίτητη η επιχείρηση από αέρος (συντονισμός-διαχείριση-αεροπυρόσβεση-επιτήρηση-μεταφορά, κλπ.). Ειδικά, καθορίζει τη διάθεση εναέριων μέσων (κυρίως C-130 ή ελικοπτέρων) για την αποστολή-μεταφορά πεζοπόρων τμημάτων ή πυροσβεστικών οχημάτων στον τόπο της πυρκαγιάς, όταν αυτό απαιτείται.

Ως προς τη συγκρότησή του¹³, στην πλήρη σύνθεση του Σ.ΚΕ.Δ. συμμετέχουν:

- α) *Ανώτερος Αξιωματικός του Π.Σ.*, ο οποίος ορίζεται ως Προϊστάμενός του.
- β) *Ανώτεροι Αξιωματικοί του Π.Σ. ως Συντονιστές Επιχειρήσεων*, οι οποίοι ορίζονται με Διαταγή του Διοικητή του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ./Σ.ΚΕ.Δ.
- γ) *Αξιωματικοί του Π.Σ. οι οποίοι έχουν πτυχίο δασολόγου, μετεωρολόγου ή άλλο συναφές πτυχίο*, το οποίο ορίζεται με Διαταγή του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ./Σ.ΚΕ.Δ.
- δ) *Αξιωματικοί-εκπρόσωποι Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (Γ.Ε.ΕΘ.Α)* οι οποίοι ορίζονται με Διαταγή του ΓΕΕΘΑ, κατόπιν αιτήματος του Αρχηγείου Π.Σ (ως ‘σύνδεσμοι’ του Σ.ΚΕ.Δ. με τις Ένοπλες Δυνάμεις, λαμβάνοντας και διαβιβάζοντας κάθε εντολή, πχ. για τη διάθεση στρατιωτικών δυνάμεων και μέσων, από και προς το Σ.ΚΕ.Δ.).
- ε) *Αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ)*, οι οποίοι ορίζονται με Διαταγή της ΕΛΑΣ, κατόπιν αιτήματος του Αρχηγείου Π.Σ (ως ‘σύνδεσμοι’ του ΣΚΕΔ με την Ελληνική

¹³ Βλ. ως προς τη σύνθεση και τις αναλυτικές αρμοδιότητες του προσωπικού του Σ.ΚΕ.Δ., το αναλυτικό Εγχειρίδιο Λειτουργίας Συντονιστικού Κέντρου Δασοπυρόσβεσης, 2006, 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., Αρχηγείο Π.Σ., Υπ. Δημόσιας Τάξης

Αστυνομία, λαμβάνοντας και διαβιβάζοντας κάθε εντολή, για διάθεση αστυνομικών, συλλήψεις, καταδιώξεις, διευκόλυνση της κυκλοφορίας, κλπ.)

στ) *Αξιοματικοί-Υπαξιοματικοί Ελεγκτές Εναέριας Κυκλοφορίας του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας*, οι οποίοι ορίζονται με Διαταγή του ΓΕΑ, κατόπιν αιτήματος του Αρχηγείου Π.Σ. (ως 'σύνδεσμοι' με τις μονάδες και τα κλιμάκια των εθνικών εναέριων μέσων, που υπάγονται στο ΓΕΑ, διαβιβάζοντας εντολές για την απογείωση αεροσκαφών, ερχόμενοι σε επαφή με τα εναέρια μέσα που επιχειρούν, με όποιο τρόπο κρίνεται πρόσφορος, πχ. ασυρμάτους, Radar, προκειμένου να λάβουν αναφορά για την πορεία της πυρκαγιάς από τους χειριστές).

ζ) *Εκπρόσωποι του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, με ειδικότητα δασολόγου*, κατόπιν αιτήματος του Αρχηγείου Π.Σ. (που ενημερώνουν και κινητοποιούν τις κατά τόπους Δασικές Υπηρεσίες για από κοινού συνεργασία και αντιμετώπιση με τους επικεφαλής του ΠΣ, συλλέγουν πληροφορίες για το ανάγλυφο, τη βλάστηση και τις καιρικές συνθήκες του τόπου της πυρκαγιάς).

η) *Αρχιπυροσβέστες-Πυροσβέστες τηλεφωνητές-γραμματείς*, οι οποίοι ορίζονται με Διαταγή του Διοικητή του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ./Σ.ΚΕ.Δ. (ως αποδέκτες των τηλεφωνικών κλήσεων του ΣΚΕΔ, ενημερώνοντας το Κέντρο και καταγράφοντας λεπτομερώς κάθε πληροφορία ή αναφορά στο βιβλίο-ημερολόγιο που τηρείται).

3.1.2 Συντονισμός εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης

Τα εναέρια μέσα δασοπυρόσβεσης αποτελούν σημαντικότατο όπλο στην καταπολέμηση των δασικών πυρκαγιών. Χρησιμεύουν κυρίως στην αντιμετώπιση πυρκαγιών μεγάλης έκτασης, όσο και στην έγκαιρη αντιμετώπιση επικίνδυνων πυρκαγιών πριν αυτές μπορέσουν να εξελιχθούν και να κλιμακωθούν.

Ειδικότερα ως προς το συντονισμό των ελληνικών εναέριων μέσων, θα πρέπει να αναφερθεί ότι την εντολή απογείωσης για δασοπυρόσβεση, επιτήρηση, μεταφορά, συντήρηση ή εκπαίδευση δίνει ο Αρχηγός ΠΣ, κατόπιν εισήγησης του Διοικητού του 199 ΣΕΚΥΠΣ/ΣΚΕΔ (άρθ.18 Κανονισμού).

Ο Διοικητής 199 ΣΕΚΥΠΣ/ΣΚΕΔ ενημερώνεται για κάθε δασική πυρκαγιά από τον Αξιοματικό Επιχειρήσεων του ΣΚΕΔ και αποφασίζει την αποστολή του αναγκαίου αριθμού εναερίων μέσων ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της άμεσης κατάσβεσης. Καθορίζει τη σταδιακή αποστολή των αεροσκαφών (Α/Φ) και ελικοπτέρων (Ε/Π) και, επίσης, τον

ανεφοδιασμό τους, έτσι ώστε σε περίπτωση μεγάλης πυρκαγιάς να υπάρχει συνεχής υποστήριξη των επίγειων δυνάμεων. Επίσης, ορίζει την πραγματοποίηση των αιτούμενων περιπολιών εναέριας επιτήρησης που προτείνονται από τις Περιφερειακές Διοικήσεις ΠΥ, με βάση το δείκτη επικινδυνότητας για κάθε περιοχή, καθώς και τη διάθεση C-130 ή Ε/Π για την μεταφορά πεζοπόρων τμημάτων ή οχημάτων στον τόπο της πυρκαγιάς, όταν απαιτείται.

Ο Αξιοματικός Επιχειρήσεων του ΣΚΕΔ λαμβάνει κάθε πρωί, μέσω του ελεγκτή εναέριας κυκλοφορίας τη διαθεσιμότητα όλων των Α/Φ, και, μέσω των συνεργατών του, την αντίστοιχη των μισθωμένων εναέριων μέσων. Όταν απαιτείται αποστολή Α/Φ για κατάσβεση πυρκαγιάς ή συντονισμό, διαβιβάζει εντολή απογείωσης ως εξής: α) για *εθνικά εναέρια μέσα*, στον σύνδεσμο της Πολεμικής Αεροπορίας, β) για *μισθωμένα ελικόπτερα*, στον εκπρόσωπο-σύνδεσμο του Ελικοπτέρου, γ) για *στρατιωτικά ελικόπτερα*, στον εκπρόσωπο ΓΕΕΘΑ, δ) για τα *ελικόπτερα του ΠΣ*, στον προϊστάμενο της Υπηρεσίας Εναέριων Μέσων του ΠΣ(άρθ.20).

Για τη *μεταστάθμευση* των εναέριων μέσων, δίδεται εντολή από τον Διοικητή ΣΕΚΥΠΣ/ΣΚΕΔ, όταν αυτά μετέχουν σε επιχείρηση κατάσβεσης μέχρι το τελευταίο φως της ημέρας και η πυρκαγιά βρίσκεται σε εξέλιξη, ώστε την επομένη να μπορούν να επιχειρήσουν αμέσως (άρθ.19). Ενώ, η μεταστάθμευση των μισθωμένων μέσων γίνεται με ίδια εντολή, ανάλογα με το προβλεπόμενο Δείκτη Επικινδυνότητας για την επόμενη μέρα.

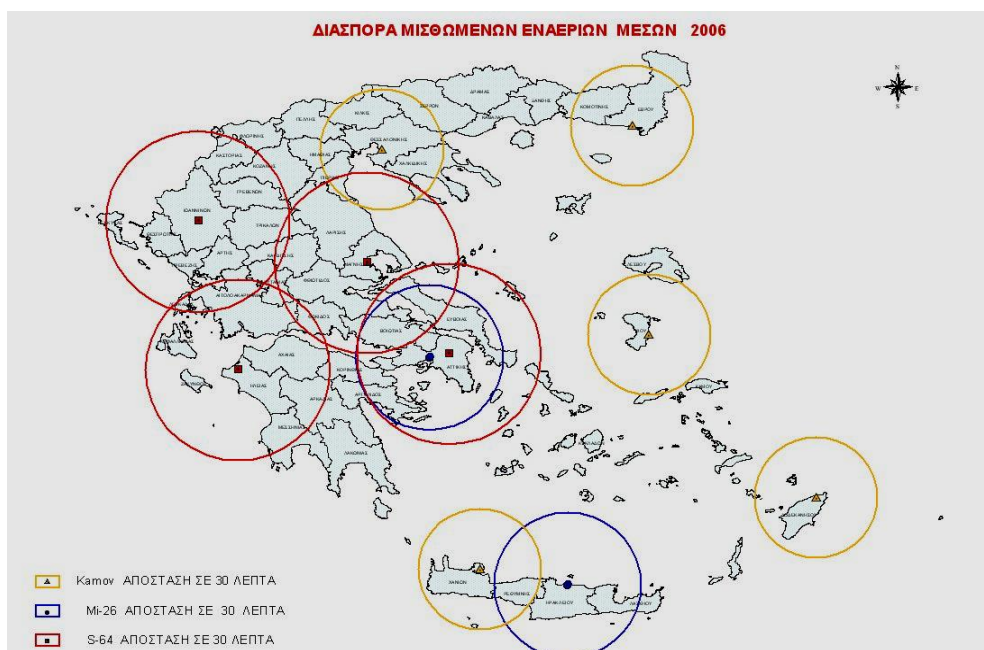
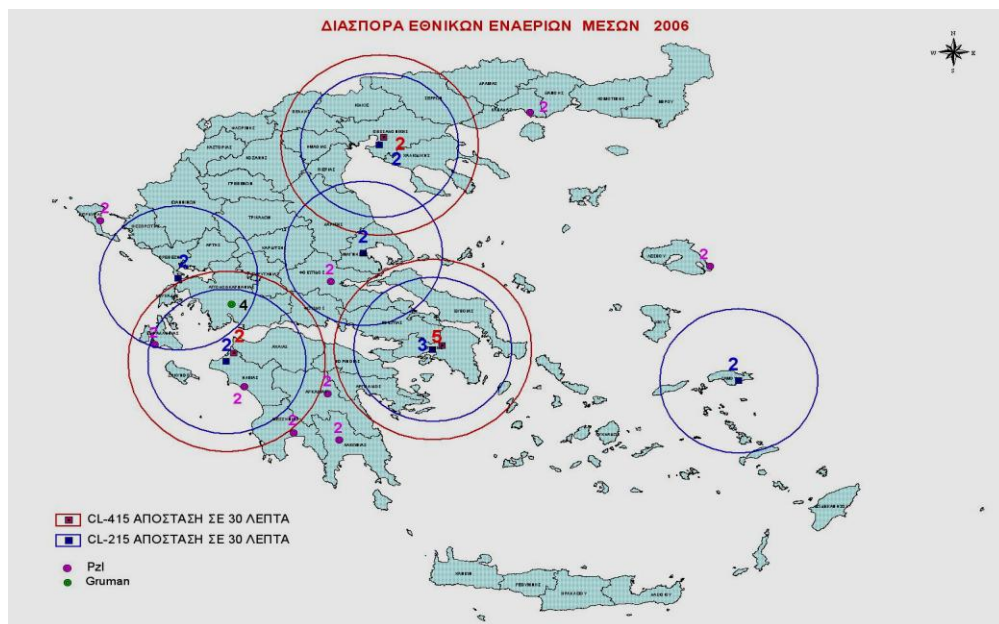
Τα εναέρια μέσα διακρίνονται σε *εθνικά* και *μισθωμένα*. Τα εθνικά ανήκουν είτε στο ΠΣ ή στην Πολεμική Αεροπορία. Τα μισθωμένα ποικίλουν ανά έτος ως προς τη σύνθεση και τον αριθμό τους. Μισθώνονται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, κατά την αντιπυρική περίοδο. Οι τύποι των διαθέσιμων *εθνικών* εναέριων μέσων είναι:

Πίνακας 3. Τύποι εθνικών εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης, Πηγή: Α.Π.Σ.

Τύπος	Αριθμός
Canadair CL-415	14
Canadair CL-215	10
C-130/MAFFS	1
Pezetel	18
Grumman	3
BK-117 (Ε/Π)	3
Super Puma (Ε/Π)	1

Η κατανομή των εναέριων μέσων γίνεται με βάση τον επιχειρησιακό σχεδιασμό και τις αντίστοιχες ανάγκες και απαιτήσεις που παρουσιάζονται. Η μεταστάθμευσή τους

λαμβάνει χώρα όταν συγκεκριμένες συνθήκες το επιβάλλουν (πχ. αυξημένος δείκτης κινδύνου πυρκαγιάς, έκτακτες καταστάσεις). Η διασπορά των εθνικών και μισθωμένων μέσων, κατά τη διάρκεια της προηγούμενης αντιπυρικής περιόδου (2006) και η εμβέλεια τους, αντίστοιχα, φαίνεται στις παρακάτω εικόνες:

Εικόνα 4. Διασπορά εθνικών και εναέρια μέσων 2006, Πηγή: Εγχειρίδιο Λειτουργίας Συντονιστικού Κέντρου Δασοπυρόσβεσης, 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., Αρχηγείο Π.Σ.

3.1.3 Η Εφαρμογή Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών στον επιχειρησιακό σχεδιασμό δασοπυρόσβεσης

Τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (G.I.S.) είναι ένα ολοκληρωμένο, σύγχρονο και πολυδιάστατο εργαλείο που προέρχεται και σχετίζεται άμεσα με το χώρο της πληροφορικής και σκοπό έχει να συμβάλει στην λήψη ορθολογικών αποφάσεων. Αποτελεί ένα υψηλής τεχνολογίας ισοδύναμο του σύγχρονου χάρτη, που περιέχει πλήθος πληροφοριών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από χρήστες με διαφορετικές ανάγκες (*Ντάσιου 2005*).

Ως γνωστό, το σημαντικότερο συστατικό των ΓΣΠ είναι τα Δεδομένα. Τα δεδομένα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ένα ΓΣΠ είναι δυνατό να περιλαμβάνουν όλα τα θέματα και τις θεματικές ενότητες που απεικονίζονται σε μία γεωγραφική περιοχή (περιοχή ενδιαφέροντος). Απαραίτητη, όμως, προϋπόθεση για την εισαγωγή των δεδομένων αυτών σε ΓΣΠ, είναι η γεωαναφορά τους, ο εντοπισμός δηλαδή της θέσης τους στο χώρο, σε σχέση με κάποιο σύστημα αναφοράς συντεταγμένων.

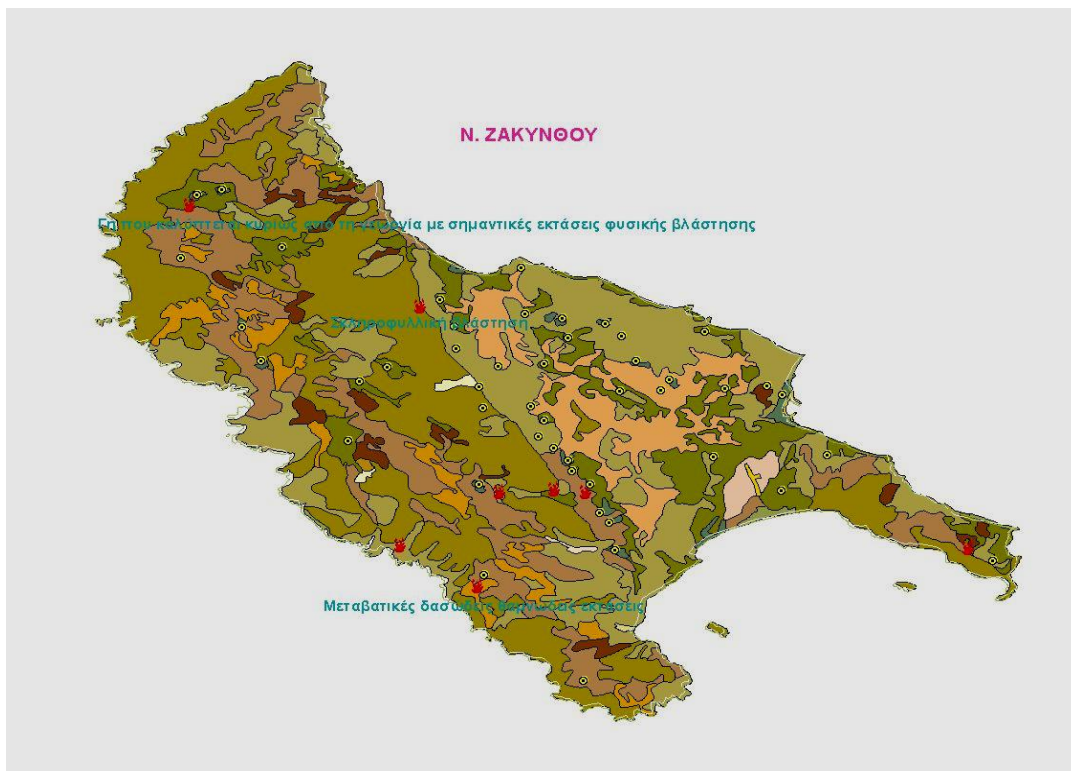
Τα γεωγραφικά δεδομένα είναι γνωστό ότι, ανάλογα με τη φύση τους και το περιεχόμενό τους, χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες, στα *χωρικά* δεδομένα και στα *περιγραφικά* (μη χωρικά δεδομένα). Τα χωρικά δεδομένα εισάγονται με την ψηφιοποίηση, είναι αυτά που προσδιορίζουν αποκλειστικά τη θέση στο χώρο σε σχέση με κάποιο σύστημα αναφοράς και διακρίνονται ανάλογα με τις διαστάσεις τους στο χώρο σε *σημειακά, γραμμικά, πολυγωνικά, ογκομετρικά (τρισδιάστατα)*. Τα περιγραφικά δεδομένα εισάγονται σε βάση δεδομένων και είναι αυτά που προσθέτουν επιπλέον γνώσεις για ιδιότητες και καταστάσεις των χωρικών δεδομένων. Οι γνώσεις αυτές μπορεί να είναι *ποιοτικές* και *ποσοτικές*. Η σύνδεση της χωρικής με τη περιγραφική πληροφορία, γίνεται με τη βοήθεια ενός *κοινού πεδίου καταχώρησης* στη βάση δεδομένων.

Το μεγάλο πρόβλημα της αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών απαιτεί τη συνεχή αξιοποίηση ενός μεγάλου αριθμού πληροφοριών-δεδομένων που μεταβάλλονται δυναμικά. Ο καλύτερος τρόπος για την αποτύπωση και ανάκτηση των πληροφοριών αυτών είναι η δημιουργία χαρτών. Με τη χρήση των ΓΣΠ, οι τελικοί ψηφιακοί χάρτες μπορούν να προσφέρουν πολύ σημαντικές πληροφορίες (χωρικά και περιγραφικά δεδομένα) για το σχεδιασμό και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών.

Γενικά, τα ΓΣΠ έχουν την επιχειρησιακή δυνατότητα να παίζουν σημαντικό ρόλο: α) στη συλλογή, αποθήκευση, ανάλυση και παρουσίαση γεωγραφικών δεδομένων του περιβάλλοντος, που ανακτώνται με αποτελεσματικό και οικονομικό τρόπο, β) στη

διευκόλυνση της ανάπτυξης αξιόπιστων μοντέλων για την περιγραφή των παραγόντων που προκαλούν τις πυρκαγιές, γ) στην αποδοτικότερη οργάνωση και σχεδιασμό εκείνων των παραγόντων που μπορούν να εμποδίσουν την εκδήλωσή τους, δ) στην καταστολή τους, όταν αυτές εκδηλωθούν (Καλαμποκίδης 2002)².

Η δημιουργία των ψηφιακών χαρτών εκκινεί από τη συλλογή των δεδομένων. Η συλλογή των χωρικών δεδομένων περιλαμβάνει πληροφορίες όπως, πχ. πόλεις, οικισμούς, πυροφυλάκεια, αεροδρόμια, θέσεις υδροληψίας και ανεφοδιασμού ελικοπτέρων και αεροσκαφών, περιπολικά, πυροσβεστικές υπηρεσίες και κλιμάκια και περιοχές ευθύνης τους, χωματερές, δασικές οδούς, αντιπυρικές ζώνες, δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, ακτίνες κάλυψης αεροσκαφών, τύπο βλάστησης, χρήσεις γης, όρια περιοχών Natura, Ramsar και Εθνικών Δρυμών. Μετά ακολουθεί η συλλογή των περιγραφικών δεδομένων, όπως πχ. για μια πυρκαγιά, η ημερομηνία εκδήλωσής της, η καμένη έκταση και οι δυνάμεις που επιχείρησαν.

Εικόνα 5. Αποτύπωση δασικών πυρκαγιών και χάρτης χρήσεων γης N Ζακύνθου στις 6-9-2004, Πηγή: 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.

Μετά τη συλλογή των δεδομένων και την κατάλληλη επεξεργασία τους μπορούν να δημιουργηθούν διάφοροι ψηφιακοί χάρτες, όπως καλλιεργειών και χρήσεων γης, διασποράς και ακτίνων κάλυψης εναέριων μέσων και επίγειων μέσων, κλίσεων εδαφών, δασικών πυρκαγιών προηγούμενων ετών, κ.ά. Επίσης, η συλλογή ψηφιακών εικόνων από δορυφόρους

θα βοηθούσε στη δημιουργία χαρτών με δεδομένα που είναι δύσκολο να αναπαράγουμε, όπως βλάστησης, δασικού οδικού δικτύου, μέτρησης των μεταβολών των καμένων εκτάσεων μεγάλων δασικών πυρκαγιών, όταν οι δορυφορικές εικόνες είναι πρόσφατες, έγχρωμες και υψηλής ανάλυσης.

Εικόνα 6. Δορυφορική εικόνα υψηλής ανάλυσης (ICONOS), όπου διακρίνεται καθαρά η πυρκαγιά στην Πάρνηθα, 30/6/2007. Πηγή: www.kathimerini.gr/paratiritirio

Τα ΓΣΠ μπορούν, ενδεικτικά, να χρησιμοποιηθούν από το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. (αλλά και τα Συντονιστικά Περιφερειακά Κέντρα-Σ.Π.Ε.Κ.- που περιγράφονται παρακάτω) για τους εξής σκοπούς:

- αποστολή περισσότερων εναέριων μέσων (μόνο για Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ./Σ.ΚΕ.Δ.), επίγειων μέσων και την ορθολογικότερη χρήση τους.
- τη δημιουργία ψηφιακών χαρτών βλάστησης, οδικού δασικού δικτύου, κλίσεων εδαφών, διασποράς επίγειων μέσων και πυροφυλακείων, κ.ά.
- δημιουργία ειδικών μοντέλων προσομοίωσης πυρκαγιάς και πρόβλεψη της εξέλιξής της.

- τη δημιουργία δείκτη επικινδυνότητας, που να λαμβάνει υπόψη μετεωρολογικά δεδομένα, δεδομένα τοπογραφίας, βλάστησης και καύσιμης ύλης ανά Περιφέρεια.

Επίσης, τα ΓΣΠ μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους επικεφαλής των πυροσβεστικών δυνάμεων που βρίσκονται στον τόπο εξέλιξης των δασικών πυρκαγιών για τον εντοπισμό των οδών πρόσβασης, την επιλογή των κατάλληλων θέσεων τοποθέτησης των πυροσβεστικών οχημάτων, το είδος, τη διάταξη και το ανάγλυφο του δάσους, την πρόβλεψη ταχύτητας και κίνησης της πυρκαγιάς, τη σωστή επιλογή ζώνης αντιμετώπισής της, την ασφάλεια του προσωπικού, την έγκαιρη εκκένωση χωριών, κ.ά. (*Κοντογεωργίου 2005*).

3.2 Τα Συντονιστικά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα (Σ.Π.Ε.Κ.)

Η συγκρότηση και λειτουργία και άλλων Συντονιστικών-Επιχειρησιακών Κέντρων του ΠΣ, με αρμοδιότητα αποκεντρωμένη τοπικά ανά την επικράτεια και με λειτουργία και ρόλο συμπληρωματικό ως προς τον αντίστοιχο του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. και του Σ.Κ.Ε.Δ. ανταποκρίνεται στην ανάγκη για μια πιο εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των Υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος και τον καλύτερο συντονισμό τους κατά την αντιμετώπιση συμβάντων.

Με την Απόφ. ΥΔΤ 3172 Φ109.1/31-01-2001 επιτρέπεται, με Διαταγή του Αρχηγού ΠΣ, η συγκρότηση, στην έδρα των Περιφερειακών Διοικήσεων Πυροσβεστικών Υπηρεσιών, πλην του Νομού Αττικής, Συντονιστικού-Επιχειρησιακού Κέντρου που έχει τον τίτλο «Συντονιστικό Περιφερειακό Επιχειρησιακό Κέντρο» (Σ.Π.Ε.Κ.).¹⁴

Τα Σ.Π.Ε.Κ. λειτουργούν καθ' όλο το 24ωρο και όλο το έτος, έχουν τοπική αρμοδιότητα στην περιοχή ευθύνης της οικείας Περιφερειακής Διοίκησης Πυροσβεστικών Υπηρεσιών και *αποστολή* τους είναι η λήψη των τηλεφωνικών κλήσεων για συμβάντα αρμοδιότητας του ΠΣ, η άμεση διαβίβαση αυτών στις κατά τόπους αρμόδιες Πυροσβεστικές Υπηρεσίες και η κινητοποίηση και ο συντονισμός των εμπλεκόμενων πυροσβεστικών δυνάμεων, καθώς και των δυνάμεων άλλων Αρχών και Φορέων που τις επικουρούν (άρθ. 1). Για κάθε συμβάν υποχρεούνται να ενημερώνουν το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., σύμφωνα με τις σχετικές διαταγές. Αντίστροφα, ως έχει ήδη αναφερθεί (3.1), το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. λαμβάνει

¹⁴ Αυτή τη στιγμή λειτουργούν Σ.Π.Ε.Κ. σε όλες τις Περιφερειακές Διοικήσεις Πυροσβεστικών Υπηρεσιών (πλην Αττικής), εκτός από τις Περιφερειακές Διοικήσεις Ιονίων Νήσων, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου.

κλήσεις από όλη την επικράτεια για τοπικά συμβάντα, τα οποία διαβιβάζει στα Σ.Π.Ε.Κ., για να τα διαβιβάσουν, με τη σειρά τους, στις αρμόδιες τοπικές Πυροσβεστικές Υπηρεσίες.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι ο συντονιστικός ρόλος των Σ.Π.Ε.Κ. ως προς την κινητοποίηση των πυροσβεστικών δυνάμεων ενόψει των συμβάντων που εκδηλώνονται στην περιοχή ευθύνης τους, αφορά, κατά βάση, μόνο τις *επίγειες* δυνάμεις και όχι τα εναέρια μέσα, καθώς την ευθύνη συντονισμού των εναέριων μέσων έχει, σε κεντρικό επίπεδο, το ΣΚΕΔ. Οι εντολές για την αποστολή, διάθεση, μεταστάθμευση και ενεργοποίηση εθνικών εναέριων μέσων στην περιοχή, προς το σκοπό της δασοπυρόσβεσης ή εναέριας επιτήρησης, δίδονται από το ΣΚΕΔ, κατόπιν εισήγησης από την αντίστοιχη Περιφερειακή Διοίκηση.

Τα Σ.Π.Ε.Κ. δεν αποτελούν αυτοτελή οργανική μονάδα-Υπηρεσία του Σώματος, ούτε έχουν διοικητική ή άλλη αυτοτέλεια. Λειτουργούν στα πλαίσια της Διοίκησης Πυροσβεστικών Υπηρεσιών που εδρεύουν και με ευθύνη των Διοικητών αυτής και της αρμόδιας Περιφερειακής Διοίκησης Π.Υ. Επιχειρησιακά υπάγονται, συντονίζονται και εποπτεύονται για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους από το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., το οποίο εκδίδει για το σκοπό αυτό τις αναγκαίες διαταγές (άρθ.2).

Στελεχώνονται με τον αναγκαίο αριθμό προσωπικού, κατόπιν διαταγής του Διοικητή της Περιφερειακής Διοίκησης ΠΥ. Των Σ.Π.Ε.Κ. προΐσταται Αξιωματικός Γενικών Υπηρεσιών. Τα θέματα λειτουργίας, οργάνωσης, καθώς και τα καθήκοντα και υποχρεώσεις του προσωπικού τους ορίζεται ότι ρυθμίζονται με διαταγή του Αρχηγού ΠΣ, ενώ για ότι δεν ρυθμίζεται, προβλέπεται ότι έχουν *ανάλογη εφαρμογή* για τα ίδια θέματα οι εκάστοτε ισχύουσες αντίστοιχες διατάξεις για το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. Τέλος, ορίζεται ότι για την απρόσκοπτη εκτέλεση της αποστολής τους, υπάρχει η μέριμνα για εγκατάσταση σ' αυτά όλου του αναγκαίου σύγχρονου τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού και υλικοτεχνικών μέσων.¹⁵

¹⁵ Φαίνεται πάντως ότι η νομοθετική μέριμνα για τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό των Σ.Π.Ε.Κ. δεν έχει μετουσιωθεί, τουλάχιστον, ακόμη, σε επαρκείς ενέργειες τεχνολογικής αναβάθμισής του. Όπως επισημάνθηκε χαρακτηριστικά από Αξιωματικό της Π.Υ., κατά τη διάρκεια επίσκεψής μου στο Σ.Π.Ε.Κ. της Περιφερειακής Διοίκησης Π.Υ. Κεντρικής Μακεδονίας, στη Θεσσαλονίκη, η έλλειψη ή ανεπάρκεια αρκετών σύγχρονων τεχνολογιών υποστήριξης του συντονιστικού έργου στο συγκεκριμένο ΣΠΕΚ (που αντικατοπτρίζει τις αντίστοιχες ανεπάρκειες του τεχνολογικού εξοπλισμού και στα λοιπά Περιφερειακά Κέντρα), συνιστά αδυναμία, που έρχεται σε αντίθεση με την τεχνολογική επάρκεια του εξοπλισμού του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε η ανυπαρξία του συστήματος φωνητικών επικοινωνιών TETRA, συστήματος εντοπισμού GPS και εφαρμογών Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS), ενώ και ο εξοπλισμός με αναλώσιμα Η/Υ και λοιπά μέσα, που είχε αγοραστεί ενόψει Ολυμπιακών Αγώνων και επρόκειτο να διατεθεί στα ΣΠΕΚ, μόλις πριν λίγους μήνες χρεώθηκε σ' αυτά.

3.3 Το Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας – κινητοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας

Το Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας (Κ.Ε.Π.Π.) είναι το κύριο όργανο με το οποίο η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας παρακολουθεί, διευθύνει και συντονίζει όλες τις ενέργειες και δραστηριότητες της αρμοδιότητάς της, κατά τη διάρκεια φυσικών, τεχνολογικών ή άλλων καταστροφών. Το ΚΕΠΠ συντονίζει και διαχειρίζεται, σε εθνικό επίπεδο, τις δράσεις, δυνάμεις και μέσα για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, όπως αυτές λόγω δασικών πυρκαγιών, σε περιπτώσεις κινητοποίησης ΠΠ, με στόχο την ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους (ΥΑ 770/28-4-99, ΠΔ 151/2004).

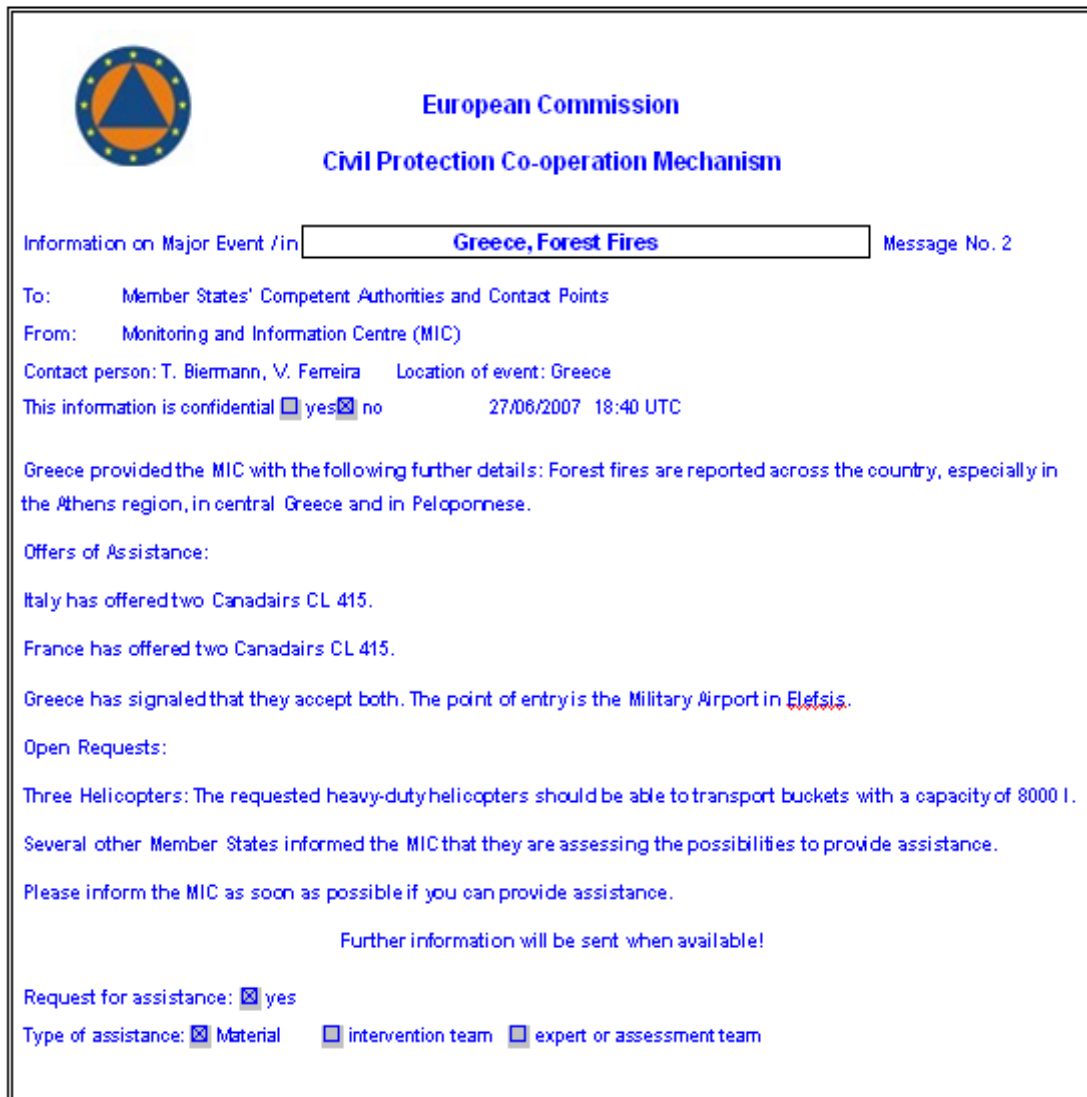
Λειτουργεί επί 24ώρου βάσεως, 365 ημέρες το χρόνο και στελεχώνεται με ειδικευμένα στελέχη ΠΠ και το αναγκαίο προσωπικό, στο οποίο περιλαμβάνονται, κυρίως, επιτελικά στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, της ΕΛΑΣ, του Λιμενικού και του Πυροσβεστικού Σώματος. Επίσης, διαθέτει κλιμάκια εμπειρογνομόνων για τον επιτόπιο συντονισμό των ενεργειών αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών. Για τον ίδιο σκοπό, διαθέτει και Κινητά Κέντρα ΠΠ, των οποίων τις δυνατότητες αξιοποιεί επιχειρησιακά.

Το ΚΕΠΠ μεριμνά για τη διασύνδεσή του με τα αντίστοιχα Επιχειρησιακά Κέντρα των εθνικών φορέων έκτακτης ανάγκης (Π.Σ., ΕΛΑΣ, Ένοπλες Δυνάμεις, Λιμενικό Σώμα, ΕΚΑΒ, κλπ.), καθώς και των Επιχειρησιακών Κέντρων σε Περιφερειακό ή Νομαρχιακό επίπεδο. Επίσης, συμμετέχει σε διαδικασίες, λειτουργίες και αναφορές, σε μηχανισμούς ενεργοποίησης με αντίστοιχα Κέντρα ΠΠ άλλων χωρών (άρ.6 ΠΔ 151/2004).

Η τελευταία, αυτή, αρμοδιότητα παρουσιάζει ενδιαφέρον, σε σχέση με την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών. Ως γνωστό, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 2001, θεσπίστηκε ο *Κοινοτικός Μηχανισμός για την Πολιτική Προστασία*, αποσκοπώντας να διευκολύνει την ενισχυμένη συνεργασία των επεμβάσεων ΠΠ, εντός ή εκτός της ΕΕ, σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών. Βάσει αυτού, στην περίπτωση που μία χώρα πλήττεται από φυσικές καταστροφές είναι δυνατό να γίνει κινητοποίηση επιχειρησιακών μέσων για να παρασχεθεί βοήθεια. Συγκεκριμένα, ο Μηχανισμός παρέχει την υποστήριξη, ώστε να καθιερωθεί μια διαδικασία παροχής ενημερωμένων πληροφοριών σχετικά με τους πόρους, που δύνανται να διατεθούν για επεμβάσεις και να διευκολύνεται η κινητοποίηση ομάδων επέμβασης, εμπειρογνομόνων και άλλων πόρων (*Μπίκας 2007*).

Για τη λειτουργία του Μηχανισμού έχει συγκροτηθεί το *Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης-MIC (Monitoring and Information Centre)*, ως επιχειρησιακό κέντρο, μέσω

του οποίου δίνεται η δυνατότητα σε χώρες που έχουν υποστεί καταστροφές να υποβάλουν αίτημα παροχής βοήθειας στην ΕΕ και η απόκριση να είναι συντονισμένη για όλα τα κράτη μέλη. Κάθε τέτοια χώρα, όπως η Ελλάδα, που πλήττεται από μεγάλη φυσική καταστροφή, μπορεί να ενεργοποιήσει το Μηχανισμό, μέσω του MIC, που λειτουργεί ως σύνδεσμος επικοινωνίας μεταξύ των χωρών του Μηχανισμού, της πληγείσας χώρας και των ομάδων που αποστέλλονται στον τόπο της καταστροφής.

 European Commission
Civil Protection Co-operation Mechanism

Information on Major Event /in **Greece, Forest Fires** Message No. 2

To: Member States' Competent Authorities and Contact Points
From: Monitoring and Information Centre (MIC)
Contact person: T. Biermann, V. Ferreira Location of event: Greece
This information is confidential yes no 27/06/2007 18:40 UTC

Greece provided the MIC with the following further details: Forest fires are reported across the country, especially in the Athens region, in central Greece and in Peloponnese.

Offers of Assistance:

Italy has offered two Canadairs CL 415.
France has offered two Canadairs CL 415.
Greece has signaled that they accept both. The point of entry is the Military Airport in Elefsis.

Open Requests:

Three Helicopters: The requested heavy-duty helicopters should be able to transport buckets with a capacity of 8000 l.
Several other Member States informed the MIC that they are assessing the possibilities to provide assistance.
Please inform the MIC as soon as possible if you can provide assistance.

Further information will be sent when available!

Request for assistance: yes
Type of assistance: Material intervention team expert or assessment team

Εικόνα 7. Ενημέρωση από το MIC (μέσω CECIS) των χωρών του Μηχανισμού ως προς την αποδοχή από την Ελλάδα της προσφερόμενης βοήθειας, για τις δασικές πυρκαγιές σε Πάρνηθα και Κόρινθο, 27/6/2007. Πηγή: Δ/ση Διεθνών Σχέσεων, ΓΓΠΠ, ΥΠΕΣΑΑΑ

Το MIC (μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής CECIS) διασυνδέει τα σημεία επαφής των χωρών που συμμετέχουν στο Μηχανισμό και λειτουργούν σε 24ωρη βάση (Εθνικά

Κέντρα επιχειρήσεων ΠΠ), επομένως και το ΚΕΠΠ της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας. Η διαδικασία έχει ως εξής: το αίτημα για βοήθεια διοχετεύεται από το MIC στο δίκτυο των εθνικών αρχών ΠΠ, που είναι σε συνεχή λειτουργία. Τα σημεία επαφής ενημερώνουν στη συνέχεια το MIC για το είδος της βοήθειας που μπορούν να παρέχουν οι χώρες τους. Το MIC διασταυρώνει τα μηνύματα με τις ανάγκες για βοήθεια της πληγείσας χώρας και ενημερώνει την χώρα για τη διαθέσιμη βοήθεια. Η χώρα ενημερώνει το MIC για το ποια βοήθεια αποδέχεται και στη συνέχεια αυτό ενημερώνει τις χώρες που συνεισφέρουν, για την αποδοχή της. Στη συνέχεια γίνεται ο συντονισμός της αποστολής της βοήθειας στην πληγείσα χώρα.

Οι πρωτοφανείς καταστροφικές πυρκαγιές του περασμένου καλοκαιριού (2007), με τα εκατοντάδες πύρινα μέτωπα και τα δεκάδες θύματα, οδήγησαν την Ελληνική Πολιτεία στην ενεργοποίηση, μέσω της ΓΓΠΠ, του Κοινοτικού Μηχανισμού, για πρώτη φορά λόγω καταστροφών από δασικές πυρκαγιές¹⁶, με αίτημα για αποστολή εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης προς υποβοήθηση των εθνικών εναέριων μέσων. Η ανταπόκριση των χωρών του Μηχανισμού, μέσω της αποστολής συντονισμένης βοήθειας (εναέρια μέσα, ειδικές επίγειες ομάδες δασοπυρόσβεσης και διάσωσης) αποδείχθηκε καταλυτική στην υποβοήθηση του έργου της κατάσβεσης και του μετριασμού, στο μέτρο του δυνατού, της καταστροφής.

¹⁶ Στο παρελθόν η Ελλάδα είχε ενεργοποιήσει τον Κοινοτικό Μηχανισμό μία και μοναδική φορά, για διάσωση ατόμων, λόγω πλημμύρας σε σπήλαιο, το Νοέμβριο του 2002.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΟΨΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ

4.1 Η λειτουργία του εθελοντισμού στο πεδίο της αντιμετώπισης των πυρκαγιών

Οι ρίζες του εθελοντισμού είναι βαθιές μέσα στην ιστορία και τη διαχρονική εξέλιξη της κοινωνίας. Ο *εθελοντισμός* αποτελεί ευγενή έκφραση της ανθρώπινης δραστηριότητας, που απευθύνεται στο κοινωνικό σύνολο και συνιστά εκούσια προσφορά υπηρεσίας για κοινωφελείς σκοπούς.

Ως εθελοντισμός θα μπορούσε να οριστεί η *μη αμειβόμενη* και δίχως επαγγελματική εξέλιξη δραστηριοποίηση των πολιτών, που *αποβλέπει* στην ευημερία του συνανθρώπου, της κοινότητας και της κοινωνίας γενικότερα, η οποία *δεν αποσκοπεί* στην επίτευξη οικονομικού κέρδους. Δεν περιορίζεται, όμως, μόνο στην παροχή ανιδιοτελούς κοινωνικού έργου, αλλά περισσότερο αφορά σε μια στάση ζωής με ιδιαίτερες αξίες, όπως η φιλανθρωπία, η αλληλεγγύη, η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική συμμετοχή. Η προσφορά εθελοντικού έργου αποτελεί πολύτιμο κομμάτι κάθε υγιούς κοινότητας. Οι εθελοντές προέρχονται από όλα τα τμήματα της κοινωνίας και παρέχουν συχνά ουσιαστικές υπηρεσίες.

Το κίνημα του εθελοντισμού στην Ελλάδα μέχρι πρόσφατα (τουλάχιστο πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες 2004) υστερούσε σημαντικά σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόλα αυτά, ο εθελοντισμός στον τομέα της Πυρόσβεσης-Δασοπυρόσβεσης-Διάσωσης είναι ένα φαινόμενο όχι πρόσφατο. Ανέκαθεν υπήρχαν εθελοντές που συμμετείχαν, τυπικά ή άτυπα, σε οργανωμένες ή όχι, ομάδες αντιμετωπίζοντας πυρκαγιές, σώζοντας ανθρώπινες ζωές και περιουσίες.

Το σύγχρονο πλαίσιο εθελοντισμού στον τομέα της δασοπυρόσβεσης περιλαμβάνει εθελοντικές οργανώσεις και μεμονωμένους εθελοντές, που είτε οργανώνονται θεσμικά μέσα στο πλαίσιο των Υπηρεσιών του ΠΣ, προς υποβοήθηση του έργου του (εθελοντές πυροσβέστες Ν.1951/1991), είτε οργανώνονται αυτόνομα με διάφορους τρόπους (εθελοντές και εθελοντικές οργανώσεις δασοπυρόσβεσης-διάσωσης, ανεξάρτητες ή υποστηριζόμενες από ΟΤΑ, Συνδέσμους ή άλλους φορείς) και είτε εντάσσονται στο σύστημα εθελοντισμού

Πολιτικής Προστασίας (Ν.3013/2002) ή όχι. Είναι ένα πλαίσιο αρκετά πολύπλοκο, που δεν πρέπει να αναιρεί, ωστόσο, κάτι βασικό: τη σημασία που έχει η ανάγκη για κατάλληλη αξιοποίηση κάθε ατόμου ή ομάδας που επιθυμεί να προσφέρει, σε ένα πεδίο, όπου απαιτείται ακέραιη η σύμπραξη όλων των δυνάμεων της κοινωνίας.

4.1.1 Το σύστημα εθελοντών Πολιτικής Προστασίας

Οι εθελοντικές οργανώσεις πολιτικής προστασίας, καθώς και οι ειδικευμένοι εθελοντές πολιτικής προστασίας αποτελούν, σύμφωνα με το άρθρο 3 Ν. 3013/2002, κομμάτι του δυναμικού και των μέσων ΠΠ σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, στα πλαίσια της αποστολής της, είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία συστήματος εθελοντισμού ΠΠ. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, τηρεί, από το 2001, ειδικό Μητρώο, στο Τμήμα Εθελοντισμού και Εκπαίδευσης, όπου εντάσσει και αξιοποιεί τις εθελοντικές οργανώσεις ΠΠ και τους ειδικευμένους εθελοντές ΠΠ και μπορεί να τις ενισχύει και να τις χρηματοδοτεί (άρ.14 Ν.3013/02).

Η ένταξη μιας *Εθελοντικής Οργάνωσης* στο Μητρώο γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα ΠΠ (όπου αναφέρεται ειδικά ο χώρος δράσης της-επικράτεια, περιφέρεια, νομός, δήμος) και, επιπλέον, απαιτείται α) να είναι *Νομικό Πρόσωπο* και β) ο σκοπός της, όπως προκύπτει από το οικείο καταστατικό, να επικεντρώνεται στη δραστηριοποίησή της στον τομέα της ΠΠ και ειδικότερα στην ενίσχυση δράσεων που αφορούν στην πρόληψη, αντιμετώπιση και αποκατάσταση φυσικών καταστροφών, επομένως και δασικών πυρκαγιών.

Επίσης, προβλέπεται η ένταξη στο Μητρώο *Ειδικευμένων Εθελοντών*, που είναι φυσικά πρόσωπα, τα οποία, λόγω επαγγελματικής ή επιστημονικής ενασχόλησης ή αποδεδειγμένης εμπειρίας, μπορούν να ανταποκριθούν στις ανωτέρω δράσεις. Οι συγκεκριμένοι εθελοντές υπάγονται επιχειρησιακά στην ΓΓΠΠ., η οποία μπορεί να τους κατανέμει σε ομάδες επιχειρησιακής δράσης, ανάλογα με τον τόπο κατοικίας τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις οργανώσεις και τους ειδικευμένους εθελοντές ΠΠ *ρητά*, πλέον, *περιλαμβάνονται* όσοι δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο της αποστολής του Πυροσβεστικού Σώματος (άρ.14 παρ. 6 Ν.3013/02, όπως προστέθηκε με το Ν.3536/2007).

Όσον αφορά τη *χρηματοδότηση* των εθελοντικών οργανώσεων και ειδικευμένων εθελοντών, ορίζεται ότι η ΓΓΠΠ, στο πλαίσιο του ετήσιου προϋπολογισμού της, προβλέπει ειδικό κονδύλιο για ενίσχυση των δραστηριοτήτων τους. Η κατανομή του, καθώς και η

διάθεση εξοπλισμού και μέσων, γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα ΠΠ (άρ.14 παρ.3 Ν.3013). Εξάλλου, η ΓΓΠΠ υποστηρίζει ετήσια τις εθελοντικές οργανώσεις του Μητρώου, με την παροχή οικονομικής ενίσχυσης, μέσω των Νομαρχιών, για αγορά επιχειρησιακού εξοπλισμού (www.civilprotection.gr).

Εκπρόσωποι εθελοντικών οργανώσεων ΠΠ με δράση στα όρια κάθε νομού ή δήμου, μετέχουν, σύμφωνα με το Νόμο (άρ.12, 13 Ν.3013/2002), στις συνεδριάσεις των αντίστοιχων Σ.Ν.Ο. και Σ.Τ.Ο. Όσον αφορά τις δράσεις αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών, στην αρχή κάθε αντιπυρικής περιόδου, σύμφωνα με σχετική εγκύκλιο της ΓΓΠΠ, συγκαλείται, στην έδρα κάθε Νομαρχίας, το Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (Σ.Ν.Ο.), όπου και αποφασίζονται οι δράσεις που αναλαμβάνουν οι εθελοντικές οργανώσεις. Ενόψει αυτού, οι Διοικητές ΠΥ των νομών υποβάλουν στο Γραφείο του Νομάρχη πρόταση ανά ΟΤΑ για δράσεις σχετικές με τη συμπληρωματική επιτήρηση των δασών με στόχο την άμεση αναγγελία πυρκαγιάς. Τις δράσεις αυτές, που καθορίζονται από το Πυροσβεστικό Σώμα για λόγους υποστήριξης του έργου του, μπορούν να αναλάβουν διάφοροι φορείς ή και οι ενταγμένες στο ΣΝΟ από τη ΓΓΠΠ εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο νομό.

Στο Μητρώο της ΓΓΠΠ είναι σήμερα εγγεγραμμένες περίπου 170 εθελοντικές οργανώσεις και περίπου 20 ειδικευμένοι εθελοντές, από όλη την επικράτεια, ενώ στον τομέα της *Δασοπυρόσβεσης-Διάσωσης* δραστηριοποιούνται πάνω από 85 απ' αυτές.

Είναι, πάντως, αξιοσημείωτο ότι, ειδικά στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, όπου δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός, εγγεγραμμένων στο Μητρώο, οργανώσεων δασοπυρόσβεσης, λίγες από αυτές *χρηματοδοτούνται* κιάλας απ' τον Προϋπολογισμό της ΓΓΠΠ. Όπως διαπιστώθηκε, κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις εγκαταστάσεις της «*Επίλεκτης Ομάδας Ειδικών Αποστολών Δ. Θεσσαλονίκης*» στην Πυλαία Θεσσαλονίκης, η συγκεκριμένη οργάνωση είναι η μόνη που επιχορηγεί η ΓΓΠΠ στο ευρύτερο πολεοδομικό συγκρότημα της πόλης (μάάλιστα, ως οργάνωση με αποστολή τη δραστηριοποίηση σε δράσεις πρόληψης-επιτήρησης πυρκαγιών είναι η μοναδική που χρηματοδοτείται από το Δήμο, μέσω των κονδυλίων για την προληπτική πυροπροστασία που κατανέμει το ΥΠΕΣΔΔΑ στους ΟΤΑ). Παρόμοια είναι και η επισήμανση για την Αττική, όπου, όπως αποσαφηνίστηκε σε συνάντηση με μέλη του Σωματείου «*Εθελοντικών Δυνάμεων Δασοπυρόσβεσης & Διάσωσης*» στην Κοινότητα Ροδόπολης, στην Πεντέλη, κατά το τρέχον έτος (2007) η ΓΓΠΠ επέλεξε να χρηματοδοτήσει μόνο τρεις εθελοντικές ομάδες στα όρια της Νομαρχίας Αττικής, μεταξύ των οποίων και η συγκεκριμένη.

4.1.2 Ο εθελοντισμός στο Πυροσβεστικό Σώμα

Ο θεσμός του *Εθελοντή Πυροσβέστη*, καθιερώθηκε στη χώρα μας με το Ν. 1951/1991. Αν και καινοφανής για τα ελληνικά δεδομένα, έχει μακρά ιστορία, με μεγάλη προσφορά στο κοινωνικό σύνολο, στις χώρες της Ευρώπης και τις Η.Π.Α.,¹⁷ με αποτέλεσμα να έχει εξαπλωθεί στο ευρύ κοινό και να θεωρείται τιμητική έκφανση της εθελοντικής δραστηριότητας. Σκοπός της καθιέρωσης του θεσμού υπήρξε η ενίσχυση της υπάρχουσας πυροπροστασίας με την εθελούσια συμμετοχή πολιτών και η αντιμετώπιση των αναγκών πυροπροστασίας στην Επικράτεια. Ως *αποστολή* των εθελοντών πυροσβεστών, το έργο των οποίων είναι τιμητικό και άμισθο, ορίζεται η ‘ασφάλεια και προστασία της ζωής των πολιτών, ως και της περιουσίας αυτών και του κράτους κατά των κινδύνων του πυρός, των πλημμυρών και λοιπών θεομηγιών’ (άρ. 1). Το Πυροσβεστικό Σώμα προωθεί και στηρίζει το θεσμό του εθελοντή πυροσβέστη, καθώς έτσι καλύπτονται οι επιχειρησιακές ανάγκες και δημιουργείται ένα πλήρες και οργανωμένο δίκτυο πυροπροστασίας σε όλη τη χώρα (www.fireservice.gr).

Ο θεσμός μπορεί να υλοποιηθεί με ίδρυση Εθελοντικών Πυροσβεστικών Σταθμών ή Κλιμακίων σε Δήμους, Κοινότητες ή Συνδέσμους δήμων-κοινοτήτων, κατόπιν αιτήσεώς τους, με κοινή Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Τάξης και Οικονομικών, σε όσους μπορούν να διαθέσουν τον απαραίτητο χώρο, τον ελάχιστο εξοπλισμό σε οχήματα και τον απαιτούμενο αριθμό εθελοντών, όπως καθορίζονται στο ΠΔ 32/5-2-1992 (όπου τίθεται ο Κανονισμός οργάνωσης και λειτουργίας Εθελοντικών ΠΣ και ΠΚ και ρυθμίζονται τα σχετικά θέματα). Οι Εθελοντικοί ΠΣ και ΠΚ υπάγονται διοικητικά και επιχειρησιακά στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, στην περιοχή της οποίας εδρεύουν (άρ. 2Ν.1951/91).

Την ιδιότητα του εθελοντή πυροσβέστη μπορούν να αποκτήσουν άτομα ηλικίας 18-55 ετών. Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να υποβάλλουν σχετική αίτηση στην επαγγελματική Πυροσβεστική Υπηρεσία, στην περιοχή της οποίας κατοικούν, η οποία συνοδεύεται από τα αναφερόμενα, στο Νόμο (άρ. 4) δικαιολογητικά. Προέρχονται από άνδρες ή γυναίκες πολίτες που κατοικούν μόνιμα στην περιοχή του Δήμου ή Κοινότητας, που εδρεύει ο Εθελοντικός ΠΣ ή το Εθελοντικό ΠΚ. Για αυτούς, προβλέπονται επίσης ορισμένα *κίνητρα προσέλευσης*, όπως η ποσόστωση στις κενές οργανικές θέσεις του ΠΣ που υποχρεωτικά πληρούνται από

¹⁷ Για μια ενδεικτική συγκριτική παράθεση της λειτουργίας του θεσμού του Εθελοντή πυροσβέστη σε Η.Π.Α. και Ην.Βασιλείο, βλ. αντίστοιχα www.usfa.fema.gov.com(US Fire Administration) και www.london-fire.gov.uk/volunteers(London Fire Brigade)

εθελοντές, η προτίμησή τους στους διαγωνισμούς του ΠΣ, καθώς και, οι προβλεπόμενες για τους επαγγελματίες, ηθικές και υλικές αμοιβές (άρ.8).

Οι εθελοντές πυροσβέστες, πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους, εκπαιδεύονται, θεωρητικά και πρακτικά, από υπαλλήλους του ΠΣ που υπηρετούν με απόσπαση στον Εθελοντικό ΠΣ ή ΠΚ. Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους και αφού πιστοποιηθεί η ικανότητά τους, οι εκπαιδευθέντες εφοδιάζονται με *ειδική κάρτα* που βεβαιώνει την ιδιότητά τους και αναλαμβάνουν καθήκοντά στον Εθελοντικό ΠΣ ή ΠΚ, που υπηρετούν. Και μετά την ανάληψη των εθελοντικών τους καθηκόντων, εκπαιδεύονται συνεχώς από το προσωπικό του Σταθμού ή υπαλλήλους της ΠΥ, στην περιοχή της οποίας εδρεύουν.

4.1.3 Οι εθελοντικές οργανώσεις δασοπυρόσβεσης - οι εθελοντικοί σταθμοί του Δήμου Εκάλης και της Κοινότητας Ροδόπολης

Εκτός από του εθελοντές πυροσβέστες του Ν.1951/91 που οργανώνονται εντός του πλαισίου των Υπηρεσιών του ΠΣ και προς υποβοήθηση του έργου του, υπάρχουν, στην Ελλάδα, *πλήθος άλλων εθελοντικών ομάδων* που δραστηριοποιούνται στον τομέα της Δασοπυρόσβεσης-Διάσωσης.

Αποτελούν *Σωματεία ή Συλλόγους* εθελοντών ή και *υπηρεσίες* Δήμων και Κοινοτήτων, που υπάγονται ή όχι στο σύστημα εθελοντισμού της ΓΠΠΠ. Διακρίνονται ανάλογα με την περιοχή δράσης τους, σε εθνικές, περιφερειακές και τοπικές. Εκτός από την ετήσια επιδότηση που λαμβάνουν οι ενταγμένες στην ΓΠΠΠ οργανώσεις, οι υπόλοιπες συχνά υποστηρίζονται οικονομικά και υλικοτεχνικά από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Εξάλλου, σημαντικό ρόλο παίζουν οι χορηγίες ιδιωτών ή εταιριών προς αυτές, καθώς και οι τακτικές συνδρομές των μελών τους.

Στον τομέα της *οργάνωσης*, παρατηρείται έντονα η αυτοδιαχείριση των εθελοντικών ομάδων. Υπάρχουν ομάδες που λειτουργούν με στρατιωτική ιεραρχία και άλλες στις οποίες υπάρχει χαλαρή οργάνωση, που βασίζεται στην ενσυνείδητη προσφορά και τον αλληλοσεβασμό, χωρίς να στερούνται λειτουργικότητας. Σε όλες, σχεδόν, τις ομάδες απαντάται ένας εσωτερικός κανονισμός για τον τρόπο αντιμετώπισης συμβάντων (ορισμός αρμοδιοτήτων), ο οποίος είναι εναρμονισμένος με τον τρόπο λειτουργίας του ΠΣ , ώστε να διευκολύνεται η συνεργασία τους (*Φιλιππόπουλος 2005, www.fireman.gr/apopseis*).

Είναι φυσικό να υπάρχει στενή σχέση μεταξύ εθελοντικών ομάδων και των ΟΤΑ στα όρια ευθύνης των οποίων λειτουργούν, στηριζόμενη στο γεγονός ότι, κατά κύριο λόγο, οι

εθελοντές μέλη έχουν δεσμούς εντοπιότητας με την περιοχή. Οι Δήμοι και Κοινότητες λαμβάνουν ετήσια επιχορήγηση από το ΥΠΕΣΔΔΑ για δράσεις πυροπροστασίας, που περιλαμβάνουν και τη φροντίδα για οικονομική και υλικοτεχνική στήριξη εθελοντικών ομάδων στην περιοχή τους.

Προσφάτως, η εν λόγω μέριμνα εκδηλώνεται με την ίδρυση και λειτουργία *εθελοντικών σταθμών* σε Δήμους και Κοινότητες. Αποτελούν χώρους όπου σταθμεύουν οι εθελοντικές ομάδες και στεγάζεται ο υλικοτεχνικός και μηχανολογικός εξοπλισμός τους, την προμήθεια και συντήρηση των οποίων αναλαμβάνουν οι ΟΤΑ.

Ειδικά στην περιοχή της Αττικής, όπου παρατηρείται και η μεγαλύτερη συγκέντρωση εθελοντικών οργανώσεων δασοπυρόσβεσης, υπάρχουν τουλάχιστον έξι οργανωμένοι εθελοντικοί σταθμοί σε πλήρη λειτουργία, κατά την αντιτυρική και όχι μόνο περίοδο, στις περιοχές Εκάλης, Ροδόπολης, Αγίου Στεφάνου, Καισαριανής, Βύρωνα, Ηλιούπολης. Στους πιο δραστήριους συγκαταλέγονται οι σταθμοί της Εκάλης και Ροδόπολης.

Ο σταθμός του Δήμου Εκάλης λειτουργεί από το 2000 και στελεχώνεται από εθελοντική ομάδα δασοπυρόσβεσης που συνεργάζεται με το Δήμο, ενώ στον αντίστοιχο της Κοινότητας Ροδόπολης στεγάζεται το σωματείο 'Εθελοντικών Δυνάμεων Δασοπυρόσβεσης και Διάσωσης', με εγκεκριμένο καταστατικό από το 2002 και ένταξη στο Μητρώο της ΓΠΠΠ το 2003. Και οι δύο ομάδες διαθέτουν πυροσβεστικά και βοηθητικά οχήματα και ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό, που προμηθεύουν οι οικείοι ΟΤΑ, οι οποίοι καλύπτουν, άλλωστε, το σύνολο των, συνήθως μεγάλων, λειτουργικών δαπανών των σταθμών (καύσιμα, φόροι, ενοίκια, κλπ.).

Η *επιχειρησιακή ενεργοποίηση* των ομάδων γίνεται κατόπιν εντολής του συντονιστικού κέντρου της Πυροσβεστικής (199 ΣΕΚΥΠΣ) ή και αιτήματος της Διεύθυνσης Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας (για το σωματείο Ροδόπολης, που είναι ενταγμένο στο σύστημα εθελοντών Πολιτικής Προστασίας). Η τελική έγκριση, όμως, παρέχεται με *σύμφωνη γνώμη* του Δημάρχου ή Προέδρου της Κοινότητας και του Διοικητού της επαγγελματικής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας που δραστηριοποιείται στην περιοχή (εν προκειμένω ο 9^{ος} Πυροσβεστικός Σταθμός Αθηνών), ειδικά για τις περιπτώσεις που αιτείται η συνδρομή των εθελοντών για συμβάντα εκτός της περιοχής ευθύνης τους. Εντός της ζώνης δράσης τους, οι εθελοντές της Εκάλης συμμετέχουν σε δράσεις δασοπυρόσβεσης και διενεργούν περιπολίες για την έγκαιρη επισήμανση και αναγγελία πυρκαγιών. Συμπληρωματικά, οι εθελοντές της Ροδόπολης συμμετέχουν, εκ του καταστατικού τους, σε δράσεις διάσωσης, όπου απαιτείται. Σε κάθε περίπτωση, το έργο τους καθοδηγείται και αξιολογείται από τον επαγγελματικό Πυροσβεστικό Σταθμό της περιοχής.

Ο επιχειρησιακός συντονισμός και συνεργασία των δύο εθελοντικών ομάδων με τις δυνάμεις του ΠΣ αποτελεί, συχνά, πεδίο δυνητικών δυσχερειών, που απορρέουν κυρίως από τη δυσκολία επικοινωνίας με το 199 ΣΕΚΥΠΣ ή την απροθυμία της Πυροσβεστικής για ενεργοποίησή τους σε ορισμένα συμβάντα. Επισημαίνεται ότι, λόγω μη καταγραφής, υπάρχει άγνοια για τον εξοπλισμό και εκπαίδευση κάθε εθελοντικής οργάνωσης. Συμβαίνουν, εξάλλου, επανειλημμένα περιστατικά με νέους εκφωνητές, οι οποίοι, λόγω απουσίας ενημέρωσης, δε γνωρίζουν τον αριθμό των πυροσβεστικών οχημάτων κάθε ομάδας, ενώ άλλοτε διαπιστώνεται άγνοια για την ύπαρξη της ομάδας, σε χώρο όπου εκδηλώνεται συμβάν. Πρόσθετο πρόβλημα συντονισμού δημιουργείται με τη χρήση του συστήματος επικοινωνίας TETRA, που παραχωρείται, ενόψει αντιπυρικής περιόδου με απόφαση του Διοικητή της επαγγελματικής Π.Υ. Υποστηρίζεται από τους εθελοντές ότι ο αριθμός των συσκευών δεν επαρκεί, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η επικοινωνία μεταξύ των οχημάτων τους που δρουν στο πεδίο του συμβάντος και την προφανή συνέπεια να εκτίθενται τα πληρώματά τους σε σοβαρό κίνδυνο.¹⁸

4.4 Η περίπτωση του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων για την Προστασία και Ανάπλαση του Πεντελικού (Σ.Π.Α.Π.)

Το πρόβλημα της αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών, σε διεθνές επίπεδο, έχει αναδείξει την ανάγκη για ενεργό συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάληψη καινοτόμων δράσεων, προς το σκοπό της συμπλήρωσης και υποβοήθησης του σχετικού σχεδιασμού από τις Υπηρεσίες του κεντρικού Κράτους. Στην Ελλάδα, αυτή η διαπίστωση τείνει να θεωρείται ως μια ουτοπία. Πολιτικές που επικεντρώνονται αποκλειστικά στην καταστολή, ΟΤΑ που αδυνατούν να αναλάβουν συστηματικές πρωτοβουλίες πρόληψης, με πενιχρά μέσα, έλλειψη οράματος και διάθεση για συνεργασία. Η περίπτωση του «*Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων για την Προστασία και Ανάπλαση του Πεντελικού Όρους (Σ.Π.Α.Π.)*», με το ολοκληρωμένο πιλοτικό πρόγραμμα πυροπροστασίας-πυρασφάλειας που έχει αναπτύξει, αποτελεί, κατά πολλούς, ένα πρότυπο για τον σοβαρό θεσμικό ρόλο τον οποίο η Τοπική Αυτοδιοίκηση, εάν είναι ανάλογα οργανωμένη, εξοπλισμένη και χρηματοδοτούμενη, μπορεί να παίζει.

¹⁸ Τα στοιχεία για την επιχειρησιακή ενεργοποίηση των εθελοντικών ομάδων και τα σχετικά προβλήματα συντονισμού από το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., παρασχέθηκαν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στις εγκαταστάσεις των εθελοντικών σταθμών του Δήμου Εκάλης και της Κοινότητας Ροδόπολης και συζήτησης με τους εθελοντές.

Ο Σ.Π.Α.Π. αποτελεί για την περιοχή του Πεντελικού Όρους και την Ελλάδα, ευρύτερα, ένα από τα μεγαλύτερα διαδημοτικά όργανα προστασίας του περιβάλλοντος. Συστάθηκε το 1992, με ιδρυτικά μέλη τέσσερεις Δήμους (Κηφισιάς, Ν.Ερυθραίας, Μελισσίων, Βριλησίων) και τρεις Κοινότητες, σήμερα Δήμους (Εκάλης, Ν.Πεντέλης, Πεντέλης). Μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του 1995 και, ιδίως, του Αυγούστου 1998, ο Σ.Π.Α.Π. αναδιοργανώθηκε και ενσωματώθηκαν σ' αυτόν νέοι Δήμοι.

Σήμερα, απαριθμεί 22 Δήμους και Κοινότητες: Δήμοι Αγίου Στεφάνου, Αμαρουσίου, Ανοιξης, Αρτέμιδος, Βριλησίων, Διονύσου, Δροσιάς, Εκάλης, Κηφισιάς, Μελισσίων, Νέας Ερυθραίας, Νέας Μάκρης, Νέας Πεντέλης, Πεντέλης, Ραφήνας, Χαλανδρίου, Γαλασίου και οι Κοινότητες Ανθούσας, Πικερμίου, Ροδόπολης, Σταμάτας, Κρυονερίου. Τα όρια ευθύνης του Σ.Π.Α.Π. αναπτύσσονται στις πλαγιές του Πεντελικού Όρους και εντός των ορίων των Δήμων και Κοινοτήτων μελών του. **Αποστολή** του είναι η προστασία του Πεντελικού περιβάλλοντος, καθώς και η προστασία και ανάδειξη του Πεντελικού Όρους.

Ως σκοποί του Συνδέσμου, όπως ορίστηκαν ενδεικτικά στην εγκριτική Απόφαση Σύστασής του (Αριθ. 36415/ΦΕΚ54/5-2-1992), είναι:

α) Η *αντιπυρική προστασία*, με εξασφάλιση της αναγκαίας υποδομής και το συντονισμό μεταξύ των ΟΤΑ του Συνδέσμου.

β) Η προστασία και ανάπτυξη του δασικού οικοσυστήματος του Πεντελικού, με εφαρμογή προγραμμάτων αναδάσωσης, καθαρισμού δασών και αποκατάστασης ανενεργών λατομείων.

γ) Ο έλεγχος των χρήσεων γης, η κατάρτιση κτηματολογίου και η γενικότερη προσπάθεια για την επίλυση του ιδιοκτησιακού προβλήματος.

δ) Η προστασία από τη ρύπανση και η αποτροπή νέων καταστροφών στο βουνό.

ε) Η ανάδειξη της περιβαλλοντικής ιστορικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και αναπτυξιακής σημασίας του Πεντελικού.

στ) Η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των κατοίκων της περιοχής σε θέματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και η ανάπτυξη συνεργασίας με όλους τους φορείς της περιοχής.

ζ) Η αξιοποίηση όλων των θεσμικών και χρηματοδοτικών δυνατοτήτων σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο για την οικολογική προστασία και ανάπτυξη της περιοχής και η δημιουργία της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής.

Το πιλοτικό πρόγραμμα *Πυροπροστασίας-Πυρασφάλειας* του Σ.Π.Α.Π. σχεδιάστηκε πριν 8 χρόνια, αμέσως μετά τις καταστροφές που προκάλεσαν στην περιοχή οι πυρκαγιές του

1998, με στόχο τη διαφύλαξη του εναπομείναντος δασικού πλούτου. Η φιλοσοφία του προγράμματος βασίζεται στην *αρχή της Αυτονομίας-Αυτάρκειας σε τοπικό επίπεδο*, αποκλειστικά για τη φάση της *πρόληψης*. Σύμφωνα με τη σχεδίαση, η πρόληψη υλοποιείται με τη μορφή της επί 24ώρου βάσεως επιτήρησης του Πεντελικού και με την ετοιμότητα άμεσης επέμβασης, ούτως ώστε να αντιμετωπισθεί η φωτιά με τα κατάλληλα μέσα στην *αρχική της φάση* (να «μην εκδηλωθεί ή, αν ξεσπάσει, να αντιμετωπισθεί στα δέκα πρώτα λεπτά» όπως παρουσιάζεται ως βασική στρατηγική του Σχεδίου από το Δήμαρχο Πεντέλης και Πρόεδρο του Σ.Π.Α.Π., κ. Στεργίου Δημήτριο).

Από το 1999 έχουν τοποθετηθεί σε όλα τα υψώματα του Πεντελικού 40 *παρατηρητήρια*, τα οποία στελεχώνονται, με ευθύνη των Δήμων, κατά τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου, όλο το 24ωρο. Την ημέρα απασχολούνται εθελοντές, ενώ τη νύχτα στελεχώνεται το 80% των παρατηρητηρίων με ειδικό προσωπικό (επαγγελματίες πυροφύλακες που προτείνει κάθε Δήμος του Συνδέσμου). Αυτό απασχολείται με σύμβαση ορισμένου χρόνου και χρηματοδοτείται μέσω των κονδυλίων που εισπράττει ο Σύνδεσμος για δράσεις Πολιτικής Προστασίας από το ΥΠΕΣΔΔΑ (ΣΑΤΑ Πυροπροστασίας ΟΤΑ). Παράλληλα με τα παρατηρητήρια, ο Σ.Π.Α.Π. έχει στήσει και μια υποδομή από *σιδερένιες μπάρες*, οι οποίες, όταν το Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (ΣΝΟ) βγάζει απόφαση να κλείσουν οι δασικοί δρόμοι, κατεβαίνουν, με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η είσοδος στο δάσος.

Στα πλαίσια της επιφυλακής, καθ' όλη τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου και του 24ώρου, όλα τα πυροσβεστικά οχήματα του Συνδέσμου αναπτύσσονται διαρκώς σε κομβικά σημεία εντός επιλεγμένων δασικών περιοχών, ακόμα και τις ημέρες που το Επίπεδο Κινδύνου Πυρκαγιάς είναι μέτριο (Δείκτης Κινδύνου 3). Ο Σ.Π.Α.Π. είναι εξοπλισμένος με 14 σύγχρονα *ιδιόκτητα* πυροσβεστικά πολυμηχανήματα, για χρήση καλοκαίρι και χειμώνα, ενώ το σύνολο του στόλου πυροσβεστικών και υδροφόρων οχημάτων των Δήμων ανέρχεται σε 130.

Κατά τις ημέρες που η επικινδυνότητα πυρκαγιάς είναι αυξημένη, λειτουργεί, υπό τους Δημάρχους, σε κάθε Δήμο, το αντίστοιχο Συντονιστικό Όργανο Πυροπροστασίας-Πυρασφάλειας, στα πλαίσια του Σ.Π.Α.Π., με σκοπό τον έλεγχο των παρατηρητηρίων και των διατιθέμενων, από το Σύνδεσμο, πυροσβεστικών δυνάμεων εντός των ορίων του.

Ο *εθελοντισμός* αποτελεί τη βάση για την υλοποίηση της αποστολής του Σ.Π.Α.Π. Ο Σύνδεσμος λειτουργεί ως κέντρο για την ανάπτυξη του εθελοντισμού πολιτικής προστασίας στη Ζώνη Ευθύνης του. Κατά την πρόβλεψη του Σχεδίου Πυροπροστασίας Σ.Π.Α.Π. (2007), οι εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στα όρια του Συνδέσμου (κατά το

Παράρτημα Ζ του ίδιου Σχεδίου ξεπερνούν τις 20), δρουν πάντα σε συνεργασία και υπό το σχεδιασμό του Δήμου ή Κοινότητας, εντός των ορίων του οποίου έχουν την έδρα και δραστηριοποιούνται σε δράσεις *Επιτήρησης-Περιπολίας-Αρχικής επέμβασης*. Ειδικά στο Δήμο Πεντέλης, όπου έχει συσταθεί το «Κλιμάκιο Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας Δήμου Πεντέλης» (ως εθελοντική οργάνωση πιστοποιημένη, εδώ και 4 έτη, από τη ΓΓΠΠ), έχουν ενταχθεί και εφοδιασθεί με εξοπλισμό και καθήκοντα, ειδικά μετά τα τελευταία γεγονότα των πυρκαγιών του Αυγούστου 2007, περί τους 330 εθελοντές! Παράλληλα, στην περιοχή του Συνδέσμου λειτουργεί το Εθελοντικό Πυροσβεστικό Κλιμάκιο Πεντέλης, στα πλαίσια του ΠΣ, το οποίο συγκροτείται κατά βάση από εθελοντές πυροσβέστες, κατοίκους της περιοχής.

Όσον αφορά τη *χρηματοδότηση* του Συνδέσμου, έχει θεσπισθεί η ετήσια εισφορά κάθε Δήμου ή Κοινότητας, που ορίζεται σε ποσοστό 1% επί των τακτικών εσόδων του κατ' έτος. Εξάλλου, τα τελευταία χρόνια, ο Σ.Π.Α.Π. δέχεται γενναιόδωρη χρηματοδότηση από το ΥΠΕΣΔΔΑ (Σ.Α.Τ.Α. Πυροπροστασίας) για δράσεις που αφορούν την Πολιτική Προστασία (το 2007 ανήλθε στο ποσό των 400.000€, κατανεμημένη σε δύο δόσεις το Μάιο και Ιούλιο-αντίστοιχα, σύμφωνα με τον *Απολογισμό Σ.Π.Α.Π. 2006*, το αντίστοιχο ποσό πέρυσι ανήλθε στα 440.000€). Πολύ περισσότερα κονδύλια έχουν απορροφηθεί από το Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» και το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Π.Τ.Α.), για επενδύσεις σε προμήθειες μηχανολογικού εξοπλισμού και πυροσβεστικών οχημάτων.

Ιδιαίτερη καινοτομία στον ελληνικό χώρο αποτελεί η λειτουργία, στα πλαίσια του Σ.Π.Α.Π., ειδικού **Κέντρου Επιχειρήσεων** (Κ.ΕΠΙΧ.), κατάλληλα εξοπλισμένου για τη διεύθυνση και συντονισμό των επιχειρήσεων του Συνδέσμου. Διοικείται από τον Πρόεδρο του Συνδέσμου και λειτουργεί επί 24ώρου βάσεως με ειδικό προσωπικό ορισμένου χρόνου.

Το ΚΕΠΙΧ συγκεντρώνει τις πληροφορίες που παρέχονται από τους φύλακες στα παρατηρητήρια ή ιδιώτες για τυχόν ανίχνευση συμβάντος πυρκαγιάς και συντονίζει την ενεργοποίηση των τμημάτων Άμεσης Επέμβασης που βρίσκονται στη ζώνη ευθύνης των Δήμων ή την αποστολή επικουρικών μέσων του Συνδέσμου, αφού, πρώτα, ενημερώνεται ο Προϊστάμενός του και ο υπεύθυνος πυρασφαλείας του οικείου Δήμου. Στο ΚΕΠΙΧ λειτουργεί *ενιαίος τετραψήφιος αριθμός κλήσης (1566)*, τον οποίο καλεί οποιοσδήποτε πολίτης του Συνδέσμου για οτιδήποτε αφορά την ανίχνευση συμβάντων ή κάθε θέμα που μπορεί να αφορά ζητήματα πολιτικής προστασίας στην περιοχή.

Ο συντονισμός του προγράμματος Πυροπροστασίας διεξάγεται και ελέγχεται, μέσω του ΚΕΠΙΧ, για πρώτη φορά το 2007, από ένα *σύστημα επικοινωνίας TETRA*, το οποίο έχει εγκατασταθεί με την άδεια της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών στη κορυφή του Πεντελικού Όρους. Αυτό δίνει τη δυνατότητα εσωτερικής επικοινωνίας των Δήμων του

Σ.Π.Α.Π. μεταξύ τους και με το ΚΕΠΙΧ, καθώς επίσης παρέχει τη δυνατότητα, με το *σύστημα δορυφόρου GPS*, ανά πάσα στιγμή να απεικονίζεται στην οθόνη του Η/Υ, στην ψηφιακή απεικόνιση της ζώνης ευθύνης του Συνδέσμου, η θέση κάθε οχήματος και να ελέγχεται η κίνησή του προς το επεισόδιο φωτιάς που εντοπίζεται.

Το ΚΕΠΙΧ, εξάλλου, λαμβάνει καθημερινά ενημέρωση από το 199 ΣΕΚΥΠΣ και το ΚΕΠ της ΓΓΠΠ για θέματα Δεικτών Κινδύνου Πυρκαγιάς, επιπέδου ετοιμότητας Πυροσβεστικών δυνάμεων και ανάλογα συντονίζει, αναδιατάσσει και θέτει σε επιφυλακή τα απαραίτητα οχήματα και μέσα του Σ.Π.Α.Π.

Χαρακτηριστική για τη σημασία που αποδίδει ο Σ.Π.Α.Π. σε θέματα εθελοντισμού και πολιτικής προστασίας είναι η Έκθεση που πραγματοποιεί, κάθε Ιούνιο, τα τελευταία 2 χρόνια με θέμα: *«Περιβάλλον - Πολιτική Προστασία - Εθελοντισμός»* στο Δήμο Πεντέλης. Η έκθεση πραγματοποιείται με σκοπό να δώσει την ευκαιρία στους φορείς Πολιτικής Προστασίας του κράτους να παρουσιάσουν τους προγραμματισμούς τους και τη σχεδιάσή τους, στους φορείς Εθελοντισμού της ζώνης ευθύνης του Συνδέσμου να παρουσιάσουν τις θέσεις και τα προβλήματά τους, στις εξοπλιστικές επιχειρήσεις υλικών, μέσων, μηχανημάτων εθελοντισμού ΠΠ της χώρας να παρουσιάσουν τα προϊόντα και προσφορές τους και στους φορείς, Δήμους, Κοινότητες μέλη και λοιπούς συμμετέχοντες να εκφράσουν τις απόψεις τους για τα περιβαλλοντικά θέματα-προβλήματα (www.penteli.gr).

Τέλος, αν κανείς επιχειρήσει να αξιολογήσει την *αποτελεσματικότητα* του προγράμματος Πυροπροστασίας του Σ.Π.Α.Π., αυτή μπορεί να διαφανεί καθαρά από το εξής στοιχείο: από το Μάιο έως και τον Ιούλιο 2007, εκδηλώθηκαν στους 22 Δήμους και Κοινότητές του περίπου 67 πυρκαγιές. Από αυτές, οι δυνάμεις πυρόσβεσης του Σ.Π.Α.Π. πρόλαβαν να σβήσουν τις 64, στα δέκα μόλις λεπτά από την εκδήλωσή τους, ενώ για μόνο τρεις από αυτές απαιτήθηκε η συνδρομή εναέριων μέσων. Μάλιστα, όπως έγινε γνωστό (*Ελευθεροτυπία*, 23-08-2007, www.enet.gr), για το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχουν ενδιαφερθεί φορείς ακόμη και από τη Γερμανία (ειδικό συνεργείο της κρατικής γερμανικής τηλεόρασης επισκέφθηκε τις εγκαταστάσεις του Σ.Π.Α.Π., όπου ενημερώθηκε για την εφαρμογή του συστήματος και πρόβαλε τη λειτουργία του σε ειδική εκπομπή). Αντίστοιχα, στην Ελλάδα, αμέσως μετά την καταστροφή στην Πάρνηθα, προτάθηκε από την Υπερνομαρχία Αττικής, να μετατραπεί το πιλοτικό πρόγραμμα του Σ.Π.Α.Π. σε πρόγραμμα για όλη την Αττική, με υπεύθυνους την Υπερνομαρχία, τις Νομαρχίες Ανατολικής και Δυτικής Αττικής και όλους τους Δήμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

5.1 Διαπιστώσεις – Προβληματισμοί

Η αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών αποτελεί ένα από τα πεδία στα οποία διαρκώς κρίνεται και θα κρίνεται η ικανότητα του σύγχρονου Κράτους να ανταπεξέλθει στην ανάγκη διασφάλισης και υπεράσπισης του φυσικού κεφαλαίου και της ποιότητας ζωής των πολιτών του. Το πρόβλημα των πυρκαγιών δεν είναι αποκλειστικά περιβαλλοντικό, αλλά απειλεί άμεσα όλες τις συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης ενός τόπου.

Η διαπίστωση αυτή είναι άκρως επίκαιρη. Το καλοκαίρι του 2007 οι καταστροφές από τις δασικές πυρκαγιές ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο, φτάνοντας στα όρια της τραγωδίας. Ολόκληρες περιοχές εξαφανίσθηκαν κυριολεκτικά από το χάρτη, δεκάδες τα θύματα, εκατοντάδες τραυματίες, χιλιάδες οι πληγέντες. Πλήρης καταστροφή της τοπικής αγροτικής οικονομίας, σε εύθραυστες απομονωμένες περιοχές, υποδομές, νοικοκυριά και επιχειρήσεις υπό διάλυση. Απίστευτη οικολογική καταστροφή, με την εξαφάνιση ενός τεράστιου μέρους του εθνικού δασικού πλούτου, δρυμών, περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, που λειτουργούσαν, μέχρι σήμερα, ως ασπίδα ζωτικής σημασίας, σε περιοχές με μεγάλη περιβαλλοντική επιβάρυνση. Πληγές που θα κάνουν δεκαετίες να επουλωθούν.

Όταν κανείς επιχειρεί να διερευνήσει το πλαίσιο αντιμετώπισης των πυρκαγιών (με συνεντεύξεις υπηρεσιακών και αυτοδιοικητικών παραγόντων, μελέτη διοικητικών κειμένων, διερεύνηση πρακτικής) διαπιστώνει ότι μία λέξη-κλειδί ηχεί, ως μόνιμη επωδός, στα χείλη όλων: η **Πρόληψη**. Για ποια όμως ακριβώς πρόληψη στον τομέα των δασικών πυρκαγιών μιλάμε; Η πρόληψη, στα περισσότερα κράτη του κόσμου, νοείται ως βασική συνιστώσα μιας καλά οργανωμένης *περιβαλλοντικής πολιτικής*. Είναι μια *μακροπρόθεσμη* πολιτική, η οποία συνεπάγεται παρόντες προληπτικούς περιορισμούς εν όψει *μελλοντικού* οφέλους, το οποίο ταυτίζεται με τη διαρκή διασφάλιση των περιβαλλοντικών αγαθών. Είναι, επιπλέον, μια μορφή *ρυθμιστικής* πολιτικής, η οποία, εκτός από τη διάθεση και κινητοποίηση δαπανών για έργα και δράσεις που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον, μπορεί να επιβάλλει και περιορισμούς σε συγκεκριμένες ομάδες συμφερόντων, προκειμένου να ωφελήσει μεγάλο αριθμό ατόμων που είναι δύσκολο να συγκεκριμενοποιηθεί (*διάχυτο όφελος*) (Σπανού 2005, στο: Σκούρτος Μ.Σ., Σοφούλης Κ.Μ. 2005).

Εδώ, ίσως, εντοπίζεται μια πρώτη παθογένεια που αφορά την Ελληνική Διοίκηση. Η απόπειρα καταστολής ενός περιβαλλοντικού προβλήματος (όπως οι δασικές πυρκαγιές) αποκτά σχεδόν πάντα *προβάδισμα έναντι της πρόληψης*, ελλείπει μακροπρόθεσμης θεώρησης των πραγμάτων και λόγω αδυναμίας υιοθέτησης μεθόδων μέτρησης του δυνητικού οφέλους για την κοινωνία. Το όφελος της πρόληψης, ως διάχυτο και μακρινό, τείνει να υποτιμάται.

Οι δημόσιες περιβαλλοντικές πολιτικές που σχετίζονται με την πρόληψη, συχνά υπονομεύονται και από τη λογική εξυπηρέτησης πελατειακών συμφερόντων. Η πολυδιάσπαση των μηχανισμών στο πεδίο της προετοιμασίας, ενόψει της αντιτυρικής περιόδου, οδηγεί σε αποσπασματικές πολιτικές πρόληψης, οι οποίες, υπό το βάρος εξυπηρέτησης ποικίλων συμφερόντων (το όφελος των οποίων είναι *άμεσο και μετρήσιμο*) μένουν συχνά ανεφάρμοστες και ασύνδετες. Οι ευεργετούμενοι, από την εφαρμογή πολιτικών πρόληψης, ειδικά στο πεδίο των δασικών πυρκαγιών (κοινωνία πολιτών, Τοπική Αυτοδιοίκηση) συνήθως δεν ενεργοποιούνται πρόθυμα για να τις προασπίσουν, ή, ακόμη χειρότερα, αποτελούν οι ίδιοι κρίκο στον κύκλο προώθησης κοντόφθαλμων συμφερόντων. Γενικά, ο χαμηλός, ως τώρα, βαθμός κοινωνικής κινητοποίησης για το περιβάλλον στην Ελλάδα (που μόλις πρόσφατα, μετά τις πυρκαγιές του καλοκαιριού στην Πάρνηθα άρχισε να γίνεται εντονότερος) καταδεικνύει γιατί αρκετές πολιτικές πρόληψης δεν ενσωματώνονται από τις τοπικές κοινωνίες και καταδικάζονται σε αποτυχία.

Δεν υπάρχει χαρακτηριστικότερο παράδειγμα για τη συγκεκριμένη παθογένεια από το ότι, εν έτει 2007, υπάρχει ακόμη διαρκής διαμάχη για το τι είναι δάσος και τι όχι και πώς θα μπορούσε αυτό να προφυλαχθεί από οργανωμένα συμφέροντα που στοχεύουν σε αλλαγές χρήσης του. Η σύνταξη Δασολογίου και δασικών χαρτών προκρίνεται από τους πάντες ως λύση. Ωστόσο, η Ελλάδα παραμένει η τελευταία χώρα στην Ευρώπη που δε διαθέτει Δασολόγιο, παρόλο που το αναθεωρημένο Σύνταγμα το επιτάσσει, ούτε έχει καταφέρει ακόμη να ολοκληρώσει το Εθνικό Κτηματολόγιό της, παρά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση χορήγησε στο πρόσφατο παρελθόν αφειδώς χρήματα γι' αυτό το σκοπό.

Τι συμβαίνει, όμως, με τους υπεύθυνους, για τον *Κεντρικό Σχεδιασμό* της πρόληψης πυρκαγιών, φορείς; Το 1998 η ευθύνη της δασοπυρόσβεσης μεταφέρθηκε από τις Δασικές Υπηρεσίες (τότε Υπουργείο Γεωργίας) στο Πυροσβεστικό Σώμα. Μια απόφαση κατά βάση σωστή, καθώς, από τη στιγμή που το σύνολο των δασικών υπαλλήλων αναλωνόταν κυρίως στη δασοπυρόσβεση, υποστηριζόταν ότι είχε παραμεληθεί και συρρικνωθεί το έργο της φροντίδας και ποιοτικής βελτίωσης των δασών, των αναδασώσεων και προστασίας από παράνομες επεμβάσεις. Η αρμοδιότητα της πρόληψης, παρέμεινε, κατά βάση, στο τωρινό Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού

Περιβάλλοντος-άρ.1παρ.2Ν.2612/98). Η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων καταστολής, ωστόσο, δεν έχει βελτιώσει στο παραμικρό το έργο της πρόληψης, αντίστροφα οι Δασικές Υπηρεσίες δείχνουν να έχουν περιέλθει σε καθεστώς διάλυσης, καθώς, όπως υποστηρίζεται και από τους ίδιους τους δασολόγους,¹⁹ λόγω έλλειψης χρηματοδότησης και οποιασδήποτε φροντίδας εκ μέρους της Πολιτείας, έχουν αποδιοργανωθεί και υπολειπوغούν.

Στην κατάσταση αυτή συνετέλεσε σημαντικά και το γεγονός του διοικητικού διαχωρισμού της Δασικής Διοίκησης. Το 1997 οι Δασικές Υπηρεσίες περιήλθαν στην αρμοδιότητα των Περιφερειών του Κράτους, ενώ η Κεντρική Δασική Υπηρεσία παρέμεινε στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Η Δασική Διοίκηση αποδυναμώθηκε. Έπαυσε να υπάρχει κεντρικός σχεδιασμός και συντονισμός μεταξύ των Υπηρεσιών. Πλέον, άλλο Υπουργείο (Αγροτικής Ανάπτυξης) είναι υπεύθυνο για τον προγραμματισμό και εκτέλεση των έργων και την εξασφάλιση χρηματοδότησης και άλλο (Εσωτερικών) για την κάλυψη των αναγκών των Δασικών Υπηρεσιών σε προσωπικό. Για να είναι αποτελεσματικός ο σχεδιασμός στον δασικό τομέα θα έπρεπε όλοι αυτοί οι φορείς να συνεργάζονται και να συγκλίνουν σε επίπεδο προγραμματισμού. Κάθε Περιφέρεια, όμως, βάζει τις δικές της προτεραιότητες και κάνει δικό της (περιφερειακό) προγραμματισμό. Επίσης, επισημαίνεται ότι υπάρχουν μεγάλες ελλείψεις προσωπικού, ιδίως στις περιφερειακές Υπηρεσίες, καθώς οι περισσότεροι υπάλληλοι μετακινήθηκαν στις Κεντρικές Υπηρεσίες, με αποτέλεσμα τα Δασαρχεία να μείνουν αστελέχωτα.²⁰

Ποια είναι, όμως, η κατάσταση ως προς την **καταστολή** των δασικών πυρκαγιών; Υπάρχουν πολλές επικρίσεις που αφορούν τη λειτουργία του Πυροσβεστικού Σώματος. Κάθε καλοκαίρι πυρκαγιών, εκτιμάται ότι πρέπει να αποδίδονται στο ΠΣ ευθύνες, για τον επιχειρησιακό σχεδιασμό που γίνεται, τον τρόπο αξιοποίησης του δυναμικού και μέσων, την τακτική που ακολουθούν οι επικεφαλής στον τόπο των πυρκαγιών ή, ακόμη, την

¹⁹ Χαρακτηριστικό είναι πρόσφατο Δελτίο Τύπου που έχουν εκδώσει τόσο η Πανελλήνια Ένωση Δασολόγων Ελευθέρων Επαγγελματιών (Πηγή: www.pedee.gr) όσο και η Πανελλήνια Ένωση Δασολόγων Δημοσίων Υπαλλήλων (Πηγή: www.enet.gr), επί των πρόσφατων καταστροφικών πυρκαγιών, όπου καντηριάζεται το ισχύον καθεστώς και επισημαίνεται η υποχρηματοδότηση των Δασικών Υπηρεσιών. Μάλιστα, σε τηλεοπτική εκπομπή (ΕΤ3, 5/7/2007) αφιερωμένη στην ανάδειξη του προβλήματος της έλλειψης δασικών έργων στο σημαντικό περιαστικό δάσος του Σέιχ-Σου στη Θεσσαλονίκη (που επανειλημμένα έχει υποστεί καταστροφή από πυρκαγιές) η αρμόδια Δασάρχης είχε αποκαλύψει ότι είναι αδύνατο να γίνει οποιαδήποτε μελέτη ή προγραμματισμός για δασικά έργα, όταν ο συνολικός ετήσιος προϋπολογισμός του εν λόγω Δασαρχείου για προκατασταλτικά δασικά έργα, μετά βίας ανέρχεται στο ποσό των 14.000€!

²⁰ Όπως ενδεικτικά επισημαίνεται σε άρθρο της Καθημερινής (*Γεωργιοπούλου-Σουλιώτη, 1-7-2007*, www.kathimerini.gr), όπου παρουσιάζεται το πρόβλημα της υποστελέχωσης των Δασαρχείων, το σύνολο και των 40 δασολόγων που είχαν προσληφθεί στα Δασαρχεία της Πελοποννήσου το 2003, έχει μετακινηθεί σε κεντρικές Υπηρεσίες, ενώ στο Δασαρχείο Τρίπολης έχει απομείνει μόνο ο Δασάρχης. Μεγάλο είναι και το πρόβλημα έλλειψης δασο(θηρο)φυλάκων, που θα μπορούσαν να προβαίνουν σε περιπολίες και προληπτικά έργα (πχ.καθαρισμό εύφλεκτης βλάστησης). Η επιτήρηση ατονεί, ενώ η θηροφύλαξη, από αρμοδιότητα κρατική και συνταγματικά (άρ.24) κατοχυρωμένη, έχει παραχωρηθεί σε φορέα Ιδιωτικού δικαίου, την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος (*‘Ταχυδρόμος’, 8-7-2007, τ.509*).

προτεραιότητα που δίνεται, όταν είναι να παρθούν κρίσιμες αποφάσεις, ως προς την προστασία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (διάσωση κατοικιών-υποδομών), σε βάρος του αντίστοιχου δασικού.

Εν μέσω των καταστροφικών πυρκαγιών του περασμένου καλοκαιριού (2007), όταν το σύστημα δασοπυρόσβεσης έφτασε να λειτουργεί υπό συνθήκες Κρίσης, δίνοντας μάχη, μέσω αντίξων κλιματικών και καιρικών συνθηκών, σε εκατοντάδες μέτωπα που εκδηλώνονταν ταυτόχρονα, οι καταγγελίες πολλαπλασιάστηκαν. Έγινε λόγος για ανύπαρκτο επιχειρησιακό σχεδιασμό, για λάθος κατανομή και συντονισμό δυνάμεων και μέσων. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως στην Πάρνηθα, όπου η φωτιά εντοπίστηκε να κατακαίει τον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού τουλάχιστον 24 ώρες μετά την εκδήλωσή της, υποστηρίχθηκε ότι κατέρρευσε το σύστημα εντοπισμού και ανίχνευσης (από αέρος και εδάφους) που είχε αναπτύξει το ΠΣ (*Τράτσα, 8-7-2007, Το ΒΗΜΑ*). Έγινε λόγος για τεράστιες ελλείψεις σε μόνιμο προσωπικό (πάνω από 4.000 κενές οργανικές θέσεις), για κακή και ελλιπή εκπαίδευση των εποχικών δασοπυροσβεστών, για αναίτιες αποστρατεύσεις Αξιωματικών του ΠΣ, ενόψει μάλιστα αντιπυρικής περιόδου, για εκατοντάδες πυροσβεστικά κλιμάκια που ιδρύθηκαν σε όλη τη χώρα, χωρίς πρόνοια για επαρκή επάνδρωσή τους (*Σταμούλης 2007, www.eaps.gr*), για εσφαλμένη διασπορά και συντήρηση των εναέριων μέσων, για αδυναμία συντονισμού των εναέριων με τις επίγειες δυνάμεις (*Μπίτσικα-Βυθούλκας, 22-7-2007, Το ΒΗΜΑ, Γεωργιοπούλου-Σουλιώτης, 1-7-2007, Η Καθημερινή*).

Η διακρίβωση των παραπάνω ζητημάτων αποτελεί, φυσικά, αντικείμενο που υπερβαίνει τα όρια της παρούσης έρευνας, η οποία δεν αποσκοπεί να αξιολογήσει τις επιχειρησιακές επιλογές του ΠΣ. Δεν μπορεί όμως να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι, όπως διαπιστώθηκε σε συζητήσεις με έμπειρα υπηρεσιακά στελέχη, τα μέσα και το προσωπικό του ΠΣ είναι πολλαπλάσια σε σχέση μ' αυτά που είχε στη διάθεσή της η Δασική Υπηρεσία πριν το 1998. Θεωρείται δε εσφαλμένη η άποψη ότι τα εναέρια μέσα δασοπυρόσβεσης δεν επαρκούν, αφού η Ελλάδα είναι η χώρα της Ε.Ε. με το μεγαλύτερο στόλο εθνικών εναέριων μέσων. Η αναγωγή, άλλωστε, της εναέριας προσβολής των δασικών πυρκαγιών σε πανάκεια, έχει οδηγήσει συχνά τους επιτελείς της δασοπυρόσβεσης σε απροθυμία χρησιμοποίησης επίγειων μέσων σε κρίσιμα περιστατικά, κυρίως σε ορεινά μέτωπα.

Υπάρχει, όμως και κάτι άλλο. Τον τελευταίο καιρό συζητείται αρκετά εάν και κατά πόσο η βεβαιωμένη (κατά πολλούς) και συνολική μεταφορά της ευθύνης δασοπυρόσβεσης στο ΠΣ, το 1998, σε συνδυασμό με τη σταδιακή αποψίλωση αρμοδιοτήτων της Δασικής Υπηρεσίας, έχει βλάψει την υπόθεση της καταστολής. Είναι αναμφισβήτητο ότι, όλα αυτά τα χρόνια, το προσωπικό του ΠΣ έχει συμβάλει, συχνά με αυτοθυσία και όλες του τις δυνάμεις,

στην κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών. Είναι, όμως, διαφορετικό να έχουν μέρος της ευθύνης αντιμετώπισης και οι δασικοί υπάλληλοι, οι οποίοι, εξ' αντικειμένου, κυκλοφορούν σε ετήσια βάση μέσα στα δάση και γνωρίζουν σημαντικές λεπτομέρειες για το είδος και τη δομή της βλάστησης, την τοπογραφία της περιοχής, την πρόσβαση στους δασικούς δρόμους και ειδικές τεχνικές κατάσβεσης πυρκαγιών.

Κατά τον Διευθυντή Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών της Γ.Γ.Π.Π., κ. Φ. Θεοδώρου, δασολόγο, δύο είναι οι *βασικές αρχές καταστολής των δασικών πυρκαγιών*. Η πρώτη αφορά την καλή γνώση του δασικού χώρου και των εκάστοτε συνθηκών της περιοχής (δασικά μονοπάτια, βλάστηση, κλπ.). Η δεύτερη αφορά τη λεγόμενη *‘αναμενόμενη συμπεριφορά’* του φαινομένου της πυρκαγιάς (Behave Analysis), όπου εξετάζονται ειδικές παράμετροι που συντελούν στη συμπεριφορά και εξάπλωση μιας πυρκαγιάς (λειτουργία ‘τριγώνου’ της πυρκαγιάς, τοπογραφία, καιρικές συνθήκες, κατάσταση της καύσιμης ύλης). Η γνώση της αναμενόμενης συμπεριφοράς του φαινομένου, μαζί με την εκτέλεση ειδικών προκατασταλτικών έργων, μπορεί να βοηθήσει στην επίτευξη ενός αρχικού επιπέδου (στόχου) καταστολής, κατά την κρίσιμη ώρα της αρχικής φάσης εκδήλωσης μιας πυρκαγιάς. Η επιστημονική αυτή γνώση παρέχεται συνήθως σε ειδικά σχολεία κατάρτισης ή προγράμματα, κυρίως του εξωτερικού. Για την αντιμετώπιση, εξάλλου, των πυρκαγιών, ειδικά σε ορεινά δάση, απαιτείται γνώση του τόπου και των ιδιοτήτων του και εμπειρία σχετικά με τη συμπεριφορά του οικοσυστήματος (**Bovio 1997, στο: Eftichidis et al 1997**). Απαιτείται επιστημονική προσέγγιση και καθημερινή τριβή με τη δασική πράξη. Αυτό το γνωρίζει καλά ο κόσμος που ζει και εργάζεται στα ορεινά οικοσυστήματα (γεωργοί, κτηνοτρόφοι, υλοτόμοι, δασολόγοι), η εμπιστοσύνη και συνεργασία του οποίου πρέπει διαρκώς να αναζητείται.

Κατά την ανωτέρω άποψη, όμως, οι δυνάμεις του Π.Σ. δε διαθέτουν γνώση ως προς την αναμενόμενη συμπεριφορά, αλλά ως προς την *‘τρέχουσα συμπεριφορά’* των δασικών πυρκαγιών. Οι αποφάσεις τους κινούνται με γνώμονα την αντίδραση σε μια, ήδη εξελισσόμενη, κατάσταση, βάσει του μεγέθους της απειλής για ανθρώπους, κατοικίες ή υποδομές και της αποστολής τους, που είναι η προτεραιότητα διαφύλαξης και διάσωσης των αγαθών που κινδυνεύουν άμεσα. Χωρίς να παραγνωρίζεται το πόσο ευνόητη είναι η συγκεκριμένη πρακτική, συχνά δεν αντιμετωπίζει σφαιρικά την έννοια της καταστολής.

Συμπερασματικά, μια εξήγηση για την αναποτελεσματικότητα του μηχανισμού καταστολής, πιθανόν να έγκειται στην έλλειψη ενός νηφάλιου διαλόγου για επαναφορά ορισμένων αρμοδιοτήτων στην Δασική Υπηρεσία.

5.2 Η αποτίμηση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Επιχειρώντας μια αποτίμηση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι, από τη φύση του, το ζήτημα της δασοπυρόσβεσης εμπίπτει στη σφαίρα της δημόσιας τάξης και, ως εκ τούτου, αποτελεί προνομιακό ρυθμιστικό πεδίο της κεντρικής εξουσίας, η οποία έχει την πρωταρχική ευθύνη για τη σύσταση και αποτελεσματική λειτουργία του σχετικού μηχανισμού. Η οργάνωση, ωστόσο, αντίστοιχων μηχανισμών και δράσεων από την Τ.Α., ως εκείνο το επίπεδο διοίκησης που λειτουργεί εγγύτερα και αμεσότερα στην επίλυση τοπικών ζητημάτων, υπαγορεύεται όχι μόνο για λόγους δημόσιας ασφάλειας, αλλά κυρίως από την ευθύνη των ΟΤΑ για την προάσπιση των περιβαλλοντικών αγαθών και της συνολικής βιώσιμης ανάπτυξης των περιοχών τους.

Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι λογικό να επιφυλάσσεται ρόλος σημαντικός και *πολυδιάστατος*, που περιλαμβάνει σχεδιασμό, πρόληψη, συμμετοχή στην καταστολή, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των πολιτών, πλαισίωση και υποστήριξη εθελοντών, ανάληψη και χρηματοδότηση δράσεων και προγραμμάτων.

Αναμένεται να ασκεί πρόληψη, με υλοποίηση όλων εκείνων των έργων που είναι απαραίτητα για την μείωση του κινδύνου πυρκαγιών ή τη ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους, όπως καθαρισμοί βλάστησης γύρω από υποδομές ή κατοικίες, καθώς και αποψιλώσεις στις ζώνες μίξης δασών-πόλεων. Να προνοεί για την ασφαλή λειτουργία των χώρων (ανεξέλεγκτης ή μη) εναπόθεσης των απορριμμάτων της. Να σχεδιάζει, ενόψει της αντιπυρικής περιόδου, τις αναγκαίες δράσεις συντονισμού και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους, σε νομαρχιακό, δημοτικό ή κοινοτικό επίπεδο, με σύγκληση των Συντονιστικών Νομαρχιακών και Συντονιστικών Τοπικών Οργάνων (Σ.Ν.Ο. και Σ.Τ.Ο.), όπου, μεταξύ άλλων, μπορεί να αποφασίζεται η ανάθεση καθηκόντων επιτήρησης δασών και αναγγελίας πυρκαγιών σε εθελοντές. Να ενημερώνει και να ευαισθητοποιεί τους πολίτες για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και τη λήψη μέτρων αυτοπροστασίας από τις πυρκαγιές. Να καταστρώνει δράσεις τοπικής εμβέλειας, αξιοποιώντας κάθε διαθέσιμη πηγή, από εθνικούς ή κοινοτικούς μέχρι τοπικούς ή ιδιωτικούς πόρους.

Αναμένεται για τους Νομάρχες και Δημάρχους να κινητοποιούν και να συντονίζουν τη διάθεση όλων των επιχειρησιακά αναγκαίων μέσων που βρίσκονται στην περιφέρειά τους, προς το σκοπό της καταστολής, να παρέχουν συνεργασία και κάθε υποστήριξη στο έργο των

πυροσβεστικών δυνάμεων και να συγκαλούν τα οικεία ΣΝΟ και ΣΤΟ, προς υποβοήθηση του συντονιστικού έργου, σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών λόγω πυρκαγιών.

Ανεξάρτητα από τον επιτυχή ή όχι τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται, ανά περίπτωση, οι τοπικοί φορείς συγκεκριμένες, θεσμικά περιγραφόμενες, δράσεις, το ζητούμενο είναι κατά πόσο η Τ.Α. διαθέτει τα μέσα, αλλά πάνω απ' όλα τη δυναμική, προκειμένου η συνεισφορά της στην αντιμετώπιση πυρκαγιών να μεγιστοποιηθεί και να αποδώσει καρπούς.

Η απάντηση στο ερώτημα εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται το μέγεθος, η διοικητική και οικονομική ευρωστία ενός ΟΤΑ. Είναι φυσικό πχ. Δήμοι με υγιή οικονομικά να διοχετεύουν μεγαλύτερο μέρος πόρων τους σε δράσεις πυροπροστασίας, προμήθεια πυροσβεστικών μέσων, οικονομική και υλικοτεχνική υποστήριξη εθελοντών, όπως ενδεικτικά συμβαίνει σε αρκετούς ΟΤΑ της ευρύτερης περιοχής Αττικής.

Η διαχείριση των πυρκαγιών, ωστόσο, είναι βέβαιο ότι δεν επιτυγχάνεται μόνο με όρους χρηματοδότησης. Τα τελευταία χρόνια, οι ΟΤΑ και Σύνδεσμοι όλης της χώρας χρηματοδοτούνται ικανοποιητικά από τον Προϋπολογισμό του ΥΠΕΣΔΔΑ (Σ.Α.Τ.Α. Πυροπροστασίας) για εκτέλεση έργων και δράσεων προληπτικής πυροπροστασίας ή απορροφούν σχετικά κονδύλια από ειδικά προγράμματα που αφορούν την Τ.Α. Παρόλα αυτά, η κακοδιαχείριση των κονδυλίων, η σπατάλη πόρων ή διάθεσή τους για δράσεις άσχετες με ενέργειες πυροπροστασίας (πχ. συντήρηση και καλλωπισμό πεζοδρομίων, κάλυψη τρεχόντων και λειτουργικών εξόδων, πολιτιστικές εκδηλώσεις, κλπ.) αποκαλύπτει, συχνά, το μέγεθος της ανικανότητας της Τ.Α. να δράσει αποδοτικά. Το πρόβλημα επιτείνεται από την έλλειψη διεξαγωγής οικονομικών ελέγχων από τις Κεντρικές Υπηρεσίες για τον προορισμό και σύννομη χρήση των σχετικών κονδυλίων από τους ΟΤΑ.

Αυτό που σίγουρα χαρακτηρίζει, σε μεγάλο βαθμό, την ενεργοποίηση της Τ.Α. είναι μια 'μοιρολατρική' εξάρτηση από τις εκάστοτε επιλογές του προγραμματισμού που κάνει η Κεντρική Διοίκηση, γεγονός που αποτρέπει την ανάπτυξη μιας τοπικής δυναμικής που θα μεγιστοποιήσει τους καρπούς των προσπαθειών της. Μέχρι σήμερα, η διαχείριση των πυρκαγιών από τους ΟΤΑ έχει υπάρξει συντηρητική. Αποτελεί συνήθως τυπική εξειδίκευση, στο κλειστό γεωγραφικό επίπεδο του Δήμου ή Κοινότητας, του ευρύτερου σχεδιασμού που γίνεται σε επίπεδο Περιφέρειας ή Νομού, χωρίς να υπολογίζεται ότι, σε αρκετές περιπτώσεις, το πρόβλημα των δασικών πυρκαγιών έχει άμεση υπερτοπική διάσταση και απαιτεί δημιουργικές συνεργασίες και κοινή δράση με όμορους ΟΤΑ. Η δράση τους τείνει να εξαρτάται αποκλειστικά από τα όρια οικονομικών πιστώσεων που τίθενται, κατ' έτος, από τον Κρατικό Προϋπολογισμό για δράσεις πυροπροστασίας. Οποιαδήποτε ανεπάρκεια σε

εξοπλισμό και μέσα αντιπυρικής προστασίας αποδίδεται συχνά από τους τοπικούς φορείς στο μικρό όριο των κρατικών επιχορηγήσεων, συνιστώντας ένδειξη της αδυναμίας τους να εξεύρουν πηγές εναλλακτικής χρηματοδότησης. Ελλείπει, γενικά, από την Τ.Α. το στοιχείο της *αυτοδύναμης δράσης* και *ανάληψης καινοτόμων πρωτοβουλιών και συνεργασιών* στο πεδίο αντιμετώπισης πυρκαγιών.

Η αυτοδύναμη, όμως, συνεργατική δράση των τοπικών φορέων αποτελεί το κρίσιμο εκείνο μέγεθος που μπορεί να δώσει το (χρονικό και ποιοτικό) *πλεονέκτημα* στον τοπικό μηχανισμό να καταστέλλει άμεσα κάθε συμβάν, προλαμβάνοντας την ενεργοποίηση του δυσκίνητου, λόγω μεγέθους, πυροσβεστικού μηχανισμού. Αποτελεί όρο για την προστασία της ζωής και περιουσίας του τοπικού πληθυσμού, σε συνθήκες όπου απαιτείται ταχεία δράση και άμεσες αποφάσεις. Πόσο άραγε θα ήταν διαφορετική η κατάσταση κατά τις φετινές πυρκαγιές εάν λειτουργούσε πλήρως κάποιο προγραμματισμένο πλαίσιο συνεργασίας και αλληλοβοήθειας των ΟΤΑ σε περιοχές που επλήγησαν, αντί να αναμένεται ως πανάκεια η κρατική καταστολή; Πόσο θα ωφελούνταν ο συντονισμός εάν η λειτουργία των ΣΝΟ και ΣΤΟ στρεφόταν στην επίτευξη αυτόνομης συντονιστικής δράσης, αντί απλής υποστήριξης της αντίστοιχης κρατικής;

Ας επιστρέψουμε στην περίπτωση του Σ.Π.Α.Π.. Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα πεδίου όπου διασταυρώνεται και τέμνεται η λειτουργία του κρατικού μηχανισμού με την δράση της Τ.Α. και των θεσμών της, στο θέμα των πυρκαγιών. Η δράση αυτή λειτουργεί βάσει των *αρχών της αυτονομίας – αυτάρκειας* των φορέων της περιοχής του Πεντελικού. Η επιτυχία συνίσταται στο ότι ο Σύνδεσμος των τοπικών Δήμων και Κοινοτήτων κατάφερε να αξιοποιήσει την εμπειρία από προηγούμενες καταστροφικές πυρκαγιές, κρίνοντας ότι μοναδική λύση, για την αποφυγή κάθε νέας καταστροφής του Πεντελικού στο μέλλον, είναι η ανάληψη άμεσης *διαδημοτικής* δράσης, με οργανωμένο σύστημα εντοπισμού και προσβολής κάθε εστίας πυρκαγιάς, πριν την κινητοποίηση του επίσημου πυροσβεστικού μηχανισμού.

Εκεί που δόθηκε η μεγαλύτερη σημασία είναι το κομμάτι του *συντονισμού*. Μάλιστα, ο Σ.Π.Α.Π. πέτυχε κάτι *σημαντικότερο* από την απλή ενσωμάτωση φορέων της περιοχής· κατάφερε να εντάξει, σε ένα ενιαίο και μελετημένο σχεδιασμό, δυνάμεις και μέσα των ΟΤΑ που ανήκουν στα διοικητικά όρια δύο διαφορετικών Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (Αττικής και Ανατολικής Αττικής), δημιουργώντας ένα *επιπλέον επίπεδο συντονισμού*, πέραν αυτού που παρέχεται από το σχεδιασμό των επιμέρους Νομαρχιών και Σ.Ν.Ο. Η διαχείριση του φαινομένου της πυρκαγιάς μπήκε στη σωστή βάση. Η αποσπασματική ανάληψη δράσεων από κάθε ΟΤΑ της περιοχής παραγνώριζε το γεγονός, ότι η αντιμετώπιση του βασικού

περιβαλλοντικού προβλήματος της Πεντέλης (προστασία από πυρκαγιές) δεν ήταν δυνατό να επιτευχθεί με κατάτμηση δράσεων, στα πλαίσια ενός αυθαίρετου διοικητικού διαχωρισμού ανά Νομαρχία. Το πρόβλημα ήταν κοινό και οι επιπτώσεις του ίδιες για όλους.

Σημαντικό επίτευγμα του Σ.Π.Α.Π. αποτελεί αναμφίβολα η σύσταση συντονιστικού Κέντρου Επιχειρήσεων. Είναι η πρώτη φορά που, παράλληλα και συμπληρωματικά με το 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., η Τοπική Αυτοδιοίκηση λειτουργεί ειδικό επιχειρησιακό κέντρο για αντιμετώπιση πυρκαγιών. Μέσα απ' αυτό, συντονίζει και διευθύνει τις δράσεις της για την πρόληψη και άμεση καταστολή. Συγκεντρώνει πληροφορίες από τα πυροφυλάκεια και τις ομάδες επιτήρησης, τις αξιολογεί και συντονίζει την ενεργοποίηση των δικών της μέσων καταστολής. Ενημερώνει τις Πυροσβεστικές δυνάμεις και επικοινωνεί μαζί τους. Συγκεντρώνει και καταγράφει πληροφορίες και περιβαλλοντικά αιτήματα πολιτών. Κινητοποιεί τους εθελοντές της περιοχής και τους οργανώνει. Προσφέρει, σε ειδικό χώρο του, άμεση αρωγή και είδη πρώτης ανάγκης, σε περίπτωση καταστροφών. Πρόκειται για μια συνεισφορά πολυδιάστατη, η υλοποίηση της οποίας απαιτεί οργάνωση και συνεργασία.

Η απαρίθμηση των επιτευγμάτων του Σ.Π.Α.Π. σε καμιά περίπτωση δεν αποσκοπεί να εξιδανικεύσει τον τρόπο λειτουργίας ενός μόνο θεσμού. Σίγουρα υπάρχουν αρκετές ατέλειες, αλλά και πολλές καινούριες ιδέες που μπορούν να εφαρμοσθούν. Όταν αναλογισθεί, όμως, κανείς ότι σε περιοχές, όπως η Πάρνηθα, που κάηκαν ολοσχερώς, δεν υπήρχαν ούτε πυροφυλάκεια ούτε κάποια μορφή οργανωμένης δράσης ή συντονισμού από τοπικά κέντρα επιχειρήσεων, που θα μπορούσαν να είχαν συστήσει οι οικείοι ΟΤΑ, διαπιστώνει ότι η υιοθέτηση παρόμοιων μοντέλων θα συνεισέφερε σημαντικά στην προστασία σημαντικότερων φυσικών και οικονομικών αγαθών (*Παπασταθοπούλου, 1-8-2007, Ελευθεροτυπία*).

Κλείνοντας την παράθεση των διαπιστώσεων, δε μπορεί να μη γίνει αναφορά στη λειτουργία του *εθελοντισμού* στην Τ.Α.. Μία αποτύπωση των δυσχερειών που αφορούν την επιχειρησιακή λειτουργία και τα προβλήματα συνεργασίας με τις πυροσβεστικές Υπηρεσίες επιχειρήθηκε ήδη σε προηγούμενο κεφάλαιο (Κεφ.4). Εδώ αξίζει να σημειωθεί, ως γενική παρατήρηση, η έλλειψη ενός ξεκάθολου πλαισίου προσέλευσης, ένταξης, πιστοποίησης και εκπαίδευσης των εθελοντών (τόσο του ΠΣ όσο και της ΓΓΠΠ), η αδυναμία αντικειμενικής διακρίβωσης των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των εθελοντικών ομάδων και η έλλειψη κανόνων ελέγχου και αξιολόγησης του έργου τους, προς το σκοπό χρηματοδότησής τους από την Πολιτεία.

Ο θεσμός του εθελοντή πυροσβέστη στην Τ.Α. δεν έχει λειτουργήσει όσο θα έπρεπε, τουλάχιστον όσο σε άλλες χώρες, γιατί, παρά τον καινοτόμο χαρακτήρα της σχετικής νομοθεσίας (Ν.1951/91), ποτέ δεν υπήρξε η αναγκαία προεργασία και φροντίδα

(*Παπαγεωργίου 2006*). Σήμερα λειτουργούν ελάχιστοι Εθελοντικοί Πυροσβεστικοί Σταθμοί και Κλιμάκια, κυρίως λόγω (οικονομικής) αδυναμίας των ΟΤΑ να τους οργανώσουν ή συντηρήσουν σωστά, καθώς μάλιστα οι υποχρεώσεις για τη λειτουργία τους, που προβλέπονται από το Νόμο, είναι πολλές.

Η λειτουργία των εθελοντικών οργανώσεων δασοπυρόσβεσης υπονομεύεται και από την αδυναμία της ΓΓΠΠ να παράσχει ένα ορθό πλαίσιο χρηματοδότησής τους. Ειδικότερα, η έλλειψη σαφών κριτηρίων διάθεσης των πιστώσεων και η απουσία ελέγχων, δημιουργεί ανισότητες, ευνοώντας ομάδες που οικειοποιούνται κονδύλια παραμένοντας στην αδράνεια και αδικώντας άλλες, περισσότερο δραστηριοποιημένες (*Φιλιππόπουλος 2005, www.fireman.gr*). Παράλληλα, η ένταξη των εθελοντών σε σχήματα που οργανώνουν φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συχνά αποπροσανατολίζει τη δράση τους και την κατευθύνει σε ενέργειες που λίγο έχουν να κάνουν με πρωτοβουλίες στον τομέα της δασοπυρόσβεσης.

Η *εκπαίδευση* των εθελοντών και εθελοντικών ομάδων, που λειτουργούν στα πλαίσια της Τ.Α., γίνεται, στην πράξη, από Αξιωματικούς του ΠΣ, από εκπαιδευτές που καλούνται από το εξωτερικό, το ΕΚΑΒ, τον Ερυθρό Σταυρό και γενικά από μια πληθώρα φορέων που επιλέγονται από τις ίδιες τις εθελοντικές οργανώσεις, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα κάθε εθελοντική ομάδα να έχει διαφορετικό επίπεδο εκπαίδευσης και εξειδίκευσης. Μέχρι σήμερα δεν έχει θεσπισθεί στην Ελλάδα κάποιο κριτήριο πιστοποίησης και καταγραφής της εκπαίδευσής τους, έτσι ώστε να αξιολογηθούν αυτές οι ομάδες και να αξιοποιηθούν αναλόγως, το οποίο φυσικά είναι ευθύνη του κράτους και, ειδικότερα, της Γ.Γ.Π.Π.

5.3 Δυνατότητες και προοπτικές

Η σύγχρονη Τοπική Αυτοδιοίκηση απαιτείται να διαδραματίσει έναν ενεργότερο και δυναμικότερο ρόλο στα θέματα που άπτονται της αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών. Η θέση αυτή δεν διατυπώνεται ως ευχή, αλλά προκύπτει από τις πραγματικές δυνάμεις και προοπτικές που περικλείει η Τ.Α., ως θεσμός που έχει τη δύναμη να κινητοποιεί, να ευαισθητοποιεί, να ενσωματώνει τοπικές δυνάμεις, να αφουγκράζεται τα προβλήματα και τις ανησυχίες των πολιτών και το κυριότερο, να γίνεται αντικείμενο αποδοχής και νομιμοποίησης από τις τοπικές κοινωνίες.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο ρόλος των ΟΤΑ απαιτείται να είναι *σύγχρονος, καινοτόμος και δημιουργικός*. Οφείλει να ξεπερνά την απλή διαχείριση θεσμικά ανατιθέμενων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων, να διαθέτει στοιχεία αυτόνομης δράσης και να επιδιώκει συνεχώς αυτάρκεια σε μέσα, δυναμικό και πόρους. Οι ΟΤΑ θα πρέπει να εξασφαλίζουν κάθε δυνατή συνεργασία και συντονισμό σε τοπικό επίπεδο. Η υλοποίηση συνεργασιών μπορεί να γίνεται μέσα από τη δημιουργία Δικτύων, την εκτέλεση κοινών τοπικών προγραμμάτων, τη θέσπιση κοινών φορέων και οργάνων πυροπροστασίας και δασοπυρόσβεσης. Η από κοινού δράση των ΟΤΑ είναι, πλέον, όρος επιβίωσης των ίδιων των τοπικών κοινωνιών (όπως αποδείχθηκε περίτρανα με τις πρόσφατες φωτιές), απαραίτητος για την αντιμετώπιση ενός τόσο πολυσύνθετου περιβαλλοντικού προβλήματος, όπως οι πυρκαγιές.

Ως βασική πρόταση, προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης των δράσεων των Δήμων και Κοινοτήτων στη διαχείριση πυρκαγιών, τίθεται η περαιτέρω αξιοποίηση των προοπτικών που προσφέρει η *δημιουργία Συνδέσμων ΟΤΑ*. Ο σχεδιασμός στα πλαίσια ενός Συνδέσμου θα πρέπει να συμβάλλει στη διαμόρφωση *ολοκληρωμένων διαδημοτικών προγραμμάτων πυροπροστασίας*, με υλοποίηση κοινών δράσεων και τον αναγκαίο καταμερισμό αρμοδιοτήτων. Ιδεατά, θα πρέπει να περιλαμβάνει αποτελεσματικά σχέδια επέμβασης, με ανάπτυξη δυναμικών μεθόδων επιτήρησης, επιφυλακής και προσβολής της πυρκαγιάς στο αρχικό της στάδιο. Η περίπτωση του Σ.Π.Α.Π. ίσως θα έπρεπε να μελετηθεί, ως πρόταση που καταφέρνει να συνδυάσει τις περισσότερες από τις παραπάνω αναγκαιότητες. Η δυνατότητα εφαρμογής του προγράμματος πυροπροστασίας του, σε ευρύτερη κλίμακα, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να εξετασθεί. Ειδικά στην περίπτωση των ΟΤΑ που επιμερίζονται, λόγω κοινής γεωγραφικής θέσης, την περιβαλλοντική επιβάρυνση που προκαλείται από δασικές πυρκαγιές, η οργάνωση των δράσεών τους κατά το παραπάνω πρότυπο, διευκολύνεται από την ύπαρξη *συγκεκριμένων απτών στόχων*, που συμφέρει όλους να υλοποιηθούν.

Οι προαναφερόμενες διαδημοτικές συνεργασίες θα παίζουν βασικό ρόλο στην προσέλκυση, υποστήριξη και ενεργοποίηση εθελοντών και εθελοντικών οργανώσεων. Ο *εθελοντισμός* θα πρέπει να αποτελεί τη βάση για την υλοποίηση της αποστολής των Συνδέσμων. Αυτό απαιτεί την εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων ένταξης, πιστοποίησης και εκπαίδευσης των εθελοντών και τη δραστηριοποίησή τους σε δράσεις επιτήρησης-περιπολιών-αρχικών επεμβάσεων καταστολής. Η προαγωγή του εθελοντικού πνεύματος θα πρέπει να ξεκινά από τη μικρή ηλικία. Κι εδώ η συνεισφορά των ΟΤΑ μπορεί να είναι σημαντικότερη, με τη διεξαγωγή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία ή την προσέλκυση νέων και δραστήριων ατόμων σε δράσεις τοπικών συλλόγων ή πολιτιστικών και αθλητικών κέντρων.

Με όποιον τρόπο και αν υλοποιούνται οι διαδημοτικές δράσεις, απαιτείται να εντάσσονται σε ένα γενικό και ολοκληρωμένο σχεδιασμό, που θα περιλαμβάνει σκοπούς και στόχους, γενική ιδέα ενεργειών, προκαθορισμένες αρμοδιότητες και καθήκοντα, ως και συγκεκριμένες πηγές χρηματοδότησης κάθε δραστηριότητας. Ως προς τη χρηματοδότηση ειδικότερα, απαιτείται η περαιτέρω ενίσχυση των Συνδέσμων από το ΥΠΕΣΔΔΑ για έργα και δράσεις πυροπροστασίας, που θα συνοδεύεται από αυστηρούς ελέγχους και θα διενεργείται υπό την προϋπόθεση εμφάνισης συγκεκριμένου έργου και σύννομης χρήσης των χρημάτων που λαμβάνουν. Οι ίδιοι οι Σύνδεσμοι, εξάλλου, αναμένεται να στηρίζουν εναλλακτικά τις δράσεις τους σε κάθε άλλη δυνατή πηγή χρηματοδότησης. Υπάρχουν πολλά περιθώρια αξιοποίησης κοινοτικών πόρων, ειδικών προγραμμάτων, χορηγιών ή άλλων πηγών που σχετίζονται με κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων. Προτείνεται, συμπληρωματικά, η θέσπιση ειδικών τοπικών εισφορών για θέματα αντιμετώπισης πυρκαγιών ή η σύσταση ειδικών τοπικών Ταμείων για δράσεις πυροπροστασίας, που μπορούν να χρηματοδοτούνται, μεταξύ άλλων, από την επιβολή προστίμων για ιδιαίτερα ρυπογόνες και αντιοικολογικές συμπεριφορές ιδιωτών ή επιχειρήσεων.

Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί από τους Συνδέσμους και ΟΤΑ στην ενημέρωση των πολιτών για τα προγράμματα πυροπροστασίας τους, προς το σκοπό της προσέλκυσης του ενδιαφέροντος και της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, με προσανατολισμό στη δημιουργία κεντρικής δημοσιότητας που θα καταστήσει τις σχετικές προσπάθειες γνωστές σε ένα ευρύτερο υπερτοπικό κοινό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

- Ν. 2612/1998 “Ανάθεση της δασοπυρόσβεσης στο Πυροσβεστικό Σώμα και άλλες διατάξεις”(ΦΕΚ 102, τεύχ. Α)
- Ν. 3511/2006 “Αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού Σώματος, αναβάθμιση της αποστολής του και άλλες διατάξεις”(ΦΕΚ 258, τεύχ.Α)
- Ν. 998/1979 “Περί προστασίας δασών και δασικών εκτάσεων εν γένει της Χώρας” (ΦΕΚ 289, τεύχ. Α)
- Ν. 3208/2003 “Προστασία δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί δασών και εν γένει δασικών εκτάσεων και άλλες διατάξεις” (ΦΕΚ 303, τεύχ. Α)
- Π.Δ. 575/1980 “Περί κηρύξεως ιδιαίτερος ευαίσθητων σε πυρκαγιές περιοχών δασών και δασικών εκτάσεων της Χώρας” (ΦΕΚ 157, τεύχ. Α)
- Κ.Υ.Α. 12030Φ.109.1/10-5-1999 “Για τη ρύθμιση θεμάτων συνεργασίας του ΠΣ με τις Ένοπλες Δυνάμεις, την ΕΛΑΣ, τη Δασική Υπηρεσία, τους ΟΤΑ, τις Υγειονομικές Υπηρεσίες και άλλους φορείς και πρόσωπα που παρέχουν τις υπηρεσίες τους για την πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών” (ΦΕΚ 713, τεύχ. Β)
- Πυρ.Δ 4/1987 “για την πρόληψη πυρκαγιών σε οικόπεδα” (ΦΕΚ 724, τεύχ. Β)
- Πυρ.Δ 9/2000 “Κανονισμός ρύθμισης μέτρων για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών σε δασικές και αγροτικές εκτάσεις” (ΦΕΚ 1459, τεύχ. Β)
- Πυρ.Δ 9^Α/2005 “Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της υπ’ αριθμ. 9/2000 Πυρ.Δ.” (ΦΕΚ 1554, τεύχ. Β)
- Απόφ. ΑΠΣ αρ. 34542Φ.109.1/1996 “Κανονισμός οργάνωσης και λειτουργίας του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.” (ΦΕΚ 37, τεύχ. Β)
- Απόφ. ΑΠΣ αρ. 20367Φ.109.1/2007 “Συμπλήρωση του Κανονισμού οργάνωσης και λειτουργίας του 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.” (ΦΕΚ 695, τεύχ. Β)
- Υ.Α. 1299/7-4-2003 “Έγκριση του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη ‘ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ’” (ΦΕΚ 423, τεύχ. Β)

BIBΛΙΑ

- Αντωνόπουλος Π. (1997), *Προστασία Δασών από Πυρκαγιές*, Αθήνα, εκδόσεις «Ιων»
- Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (1981), *Εγχειρίδιο Κατασβέσεως Πυρκαγιών Δασών*, Αθήνα, Τυπογραφείο Α.Π.Σ.
- Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος–Διεύθυνση Μελετών (1990), *Πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών*, Αθήνα, Τυπογραφείο Α.Π.Σ
- Βορίσης Δ. (2004), *Η καταστολή των δασικών πυρκαγιών*, Αθήνα, Τυπογραφείο Α.Π.Σ.
- Eftichidis G. et al (επιμ.) (1999), *Advanced Study Course on Wildfire Management*, Athens, “Algosystems S.A.” publ.
- Ευπραξία-Αίθρα Μαρία (1998), *Η νομική προστασία των δασών*, Αθήνα-Κομοτηνή, εκδόσεις «Σάκκουλα»
- Καϊλίδης Δ. (1990), *Δασικές Πυρκαγιές*, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις «Γιαχουδή-Γιαπουλή»
- Κατσάνος Αγ. (1974), *Βασικές Οδηγίες κατασβέσεως των πυρκαγιών των δασών*, Αθήνα, Αυτοτελείς Δασικές Εκδόσεις
- Κατσάνος Αγ. (1970), *Συμπεριφορά των πυρκαγιών των δασών*, Αθήνα, Αυτοτελείς Εκδόσεις της Υπηρεσίας Δασικών Εφαρμογών και Εκπαιδεύσεως
- Κουτούπα – Ρεγκάκου Ευ. (2007), *Δίκαιο του Περιβάλλοντος, β΄ έκδοση*, Αθήνα, εκδόσεις «Σάκκουλα»
- Κωνσταντινίδης Π. (2003), *Μαθαίνοντας να ζούμε με τις Δασικές Πυρκαγιές*, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις «Χριστοδουλίδη»
- Λέκκας Ε. Α. (2000), *Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές, β΄ έκδοση*, Αθήνα, εκδ. “Access pre-press”
- Λεμονίδης Ιω. (1993), *Διασώσεις ατόμων και επεμβάσεις ειδικών μονάδων στις δασικές πυρκαγιές*, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις «University Studio Press»
- Μάργαρης Ν.Σ. (2001), *Οδοιπορικό στο Ελληνικό περιβάλλον: Οικολογικά ταξίδια και ιστορίες στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα, εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα»
- Παναγόπουλος Ιω.Θ. (2001), *Δίκαιο Περιβάλλοντος, δ΄ έκδοση*, Αθήνα, εκδόσεις «Αθ. Σταμούλη»

- Παπαδόπουλος Γ.Α. (2000), *Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα: Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών*, Αθήνα, εκδόσεις «Ιων»
- Σκούρτος Μ.Σ., Σοφούλης Κ.Μ. (επιμ.) (2005), *Η Περιβαλλοντική Πολιτική στην Ελλάδα: ανάλυση του περιβαλλοντικού προβλήματος από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών*, Αθήνα, εκδόσεις «Περιβάλλον και Κοινωνικές Επιστήμες»

ΑΡΘΡΑ

- Bovio G. (1997), “Forest Fire Planning and Management”, στο: Eftichidis et al (επιμ.), *Advanced Study Course on Wildfire Management*, Athens, “Algosystems S.A.” publ.
- Γεωργιοπούλου Τ.-Σουλιώτης Γ. (2007), «Εννέα λόγοι...για ένα έγκλημα», *Η Καθημερινή*, 01-07-2007
- Θεοδώρου Φ.-Μπαλατσός Π. (2001), «Οι μετεωρολογικές πληροφορίες για την εκτίμηση κινδύνου δασικών πυρκαγιών στην Ελλάδα», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση τ. 87/2001*
- Καλαμποκίδης Κ. (2002)¹, «Διαστάσεις του προβλήματος των δασικών πυρκαγιών», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση τ. 92/2002*
- Καλαμποκίδης Κ. (2002)², «Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών στη διαχείριση πυρκαγιών», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση τ. 93/2002*
- Κοντογεωργίου Γ. (2005), «Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός στο Πυροσβεστικό Σώμα βάσει των ΓΣΠ», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση τ. 111/2005*
- Μουτρόπουλος Ν. (2005), «Αποτελέσματα αντιπυρικής περιόδου έτους 2005», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση τ. 114/2005*
- Μουτρόπουλος Ν. (2006), «Απολογισμός αντιπυρικής περιόδου 2006», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση τ. 120/2006*
- Μπίκας Β. (2007), «Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ε.Ε.-μέρος Γ΄», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση τ. 121/2007*
- Μπίτσικα Π.- Βυθούλκας Δ. (2007), «Γιατί κάηκαν τα δάση», *Το Βήμα*, 22-07-2007

- Μπόκαρης Ν. (2007), «Διασφάλιση επαρκούς και συνεχούς χρηματοδότησης του τομέα των δασών-Πώς θα είχαν προστατευθεί τα δάση», *Ελευθεροτυπία*, 01-09-2007
- Ντάσιου Ζ. (2005), «Εφαρμογές Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών στο Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος (Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.)», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση* τ. 109/2005
- Ντάσιου Ζ. (2004), «199-Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση* τ. 106/2004
- Ντάσιου Ζ. (2003), «Χωματερές: ένα πρόβλημα που αποζητά λύση», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση* τ. 102/2003
- Ξανθόπουλος Γ. (2003), «Πυρκαγιές στη ζώνη μίξης Δασών-Οικισμών», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση* τ. 100/2003
- Παπαγεωργίου Σ. (2006), «Εθελοντισμός: οριστική λύση ή ουτοπία;», *Πυροσβεστική Επιθεώρηση* τ. 116/2006
- Παπασταθοπούλου Χ. (2007), «Έτσι σώσαμε από τη φωτιά το Πεντελικό», *Ελευθεροτυπία*, 01-08-2007
- Σπανού Κ. (2005), «Δημόσια Διοίκηση και Περιβάλλον», στο: Σκούρτος Μ.Σ., Σοφούλης Κ.Μ. (επιμ.), *Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα: ανάλυση του περιβαλλοντικού προβλήματος από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών*, Αθήνα, εκδόσεις «Περιβάλλον και Κοινωνικές Επιστήμες»
- Σταμούλης Ιω. (2007), «Φωνή αγωνίας για τον εκσυγχρονισμό του Πυροσβεστικού Σώματος», *Πυροσβεστικό Γίγνεσθαι*, www.eaps.gr
- Τράτσα Μ. (2007), «Στάχτες και ευθύνες-6 ερωτήματα για το έγκλημα στην Πάρνηθα», *Το Βήμα*, 08-07-2007
- Φιλιππόπουλος Ν. (2005), «Εθελοντικές ομάδες πυρόσβεσης-διάσωσης στην Ελλάδα- Η ανάγκη του Εθελοντισμού», www.fireman.gr/apopseis

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ-ΤΟΠΟΙ

- www.civilprotection.gr «Ιστοσελίδα Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας», Τελευταία επίσκεψη 10 Σεπτ. 2007
- www.eaps.gr «Ιστοσελίδα της Ένωσης Αξιωματικών Πυροσβεστικού Σώματος», Τελευταία επίσκεψη 22 Αυγ. 2007

- www.esepa.gr «Ιστοσελίδα του Εθελοντικού Σώματος Ελλήνων Πυροσβεστών Αναδασωτών», Τελευταία επίσκεψη 22 Ιουλ. 2007
- www.fireman.gr «Ελληνική δικτυακή πύλη για Πυροσβέστες-Διασώστες», Τελευταία επίσκεψη 12 Σεπτ. 2007
- www.fireservice.gr «Επίσημη Ιστοσελίδα του Πυροσβεστικού Σώματος», Τελευταία επίσκεψη 14 Σεπτ. 2007
- www.london-fire.gov.uk «London Fire Brigade», Τελευταία επίσκεψη 22 Ιουλ. 2007
- www.minagric.gr «Ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», Τελευταία επίσκεψη 18 Αυγ. 2007
- www.pedee.gr «Ιστοσελίδα της Πανελλήνιας Ένωσης Δασολόγων Ελευθέρων Επαγγελματιών», Τελευταία επίσκεψη 10 Σεπτ. 2007
- www.penteli.gr «Ιστοσελίδα του Δήμου Πεντέλης», Τελευταία επίσκεψη 12 Σεπτ. 2007
- www.usfa.fema.gov «U.S. Fire Administration», Τελευταία επίσκεψη 22 Ιουλ. 2007
- www.vfu.gr «Ιστοσελίδα της Ένωσης Εθελοντών Πυροσβεστών Αττικής», Τελευταία επίσκεψη 18 Αυγ. 2007
- www.ydt.gr «Ιστοσελίδα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης», Τελευταία επίσκεψη 10 Σεπτ. 2007

ΣΧΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μάργαρης Ν.Σ. (επιμ.) (1995), *Οικολογία και Περιβάλλον στην Ελλάδα του 2000*, Αθήνα, εκδόσεις «Φιλιππότη»
- Alexander D. (2000), *Confronting Catastrophe: new perspectives on natural disasters*, Hertfordshire, "Terra" publ.
- Plate E.J., Merz Br. (2001) *Naturkatastrophen: Ursachen-Auswirkungen-Vorsorge*, Stuttgart, "Schweizerbart"
- Smith K. (2004), *Environmental Hazards: assessing risk and reducing disaster*, London, "Routledge"

Πίνακας Συντμήσεων & Συντομογραφιών

Α.Π.Σ.	<i>Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος</i>
Γ.Γ.Π.Π.	<i>Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας</i>
Γ.Ε.Α.	<i>Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας</i>
Γ.Ε.ΕΘ.Α.	<i>Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας</i>
Γ.Σ.Π.	<i>Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών</i>
Ε.Κ.Α.Β.	<i>Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας</i>
Ε.Μ.Α.Κ.	<i>Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών</i>
Ε.Π.Τ.Α.	<i>Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης</i>
Κ.ΕΠΙΧ.	<i>Κέντρο Επιχειρήσεων</i>
Κ.Ε.Π.Π.	<i>Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας</i>
Κ.Σ.Ο.Π.Π.	<i>Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας</i>
Μ.Ι.Σ.	<i>Monitoring and Information Centre</i>
Π.Κ.	<i>Πυροσβεστικό Κλιμάκιο</i>
Π.Π.	<i>Πολιτική Προστασία</i>
Π.Σ.	<i>Πυροσβεστικό Σώμα</i>
Π.Υ.	<i>Πυροσβεστική Υπηρεσία</i>
Πυρ.Δ.	<i>Πυροσβεστική Διάταξη</i>
Σ.Α.Τ.Α.	<i>Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης</i>
Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.	<i>Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών Πυροσβεστικού Σώματος</i>
Σ.ΚΕ.Δ.	<i>Συντονιστικό Κέντρο Δασοπυρόσβεσης</i>
Σ.Ν.Ο.	<i>Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο</i>
Σ.Π.Α.Π.	<i>Σύνδεσμος για την Προστασία και Ανάπλαση του Πεντελικού</i>
Σ.Π.Ε.Κ.	<i>Συντονιστικό Περιφερειακό Επιχειρησιακό Κέντρο</i>
Σ.Τ.Ο.	<i>Συντονιστικό Τοπικό Όργανο</i>
Υ.Α.Σ.	<i>Υπηρεσία Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων</i>
Υ.Δ.Τ.	<i>Υπουργείο Δημόσιας Τάξης</i>
Υ.ΕΘ.Α	<i>Υπουργείο Εθνικής Αμύνης</i>
ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.	<i>Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης</i>
Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.	<i>Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων</i>
Χ.Υ.Τ.Α.	<i>Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων</i>

Πίνακας Εικονογράφησης

Εικόνα 1. Εμπλεκόμενοι φορείς ανά κατηγορία καταστροφικού φαινομένου, <i>Πηγή: Σχέδιο 'Ξενοκράτης', Παράρτημα Α', ΓΓΠΠ-ΥΠΕΣΔΔΑ</i>	23
Εικόνα 2. Χάρτης ιδιαίτερα επικίνδυνων για πυρκαγιά περιοχών της χώρας, <i>Πηγή: www.civilprotection.gr</i>	25
Εικόνα 3 Χάρτης Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς για την 11/07/07, <i>Πηγή: www.civilprotection.gr</i>	35
Εικόνα 4. Διασπορά εθνικών και εναέριων μέσων 2006, <i>Πηγή: Εγχειρίδιο Λειτουργίας Συντονιστικού Κέντρου Δασοπυρόσβεσης, 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ., Αρχηγείο Π.Σ.</i>	52
Εικόνα 5. Αποτύπωση δασικών πυρκαγιών και χάρτης χρήσεων γης Ν Ζακύνθου στις 6-9-2004, <i>Πηγή: 199 Σ.Ε.Κ.Υ.Π.Σ.</i>	54
Εικόνα 6. Δορυφορική εικόνα υψηλής ανάλυσης (ICONOS), όπου διακρίνεται καθαρά η πυρκαγιά στην Πάρνηθα, 30/6/2007. <i>Πηγή: www.kathimerini.gr/paratiritirio</i>	55
Εικόνα 7. Ενημέρωση από το MIC (μέσω CECIS) των χωρών του Μηχανισμού ως προς την αποδοχή από την Ελλάδα της προσφερόμενης βοήθειας, για τις δασικές πυρκαγιές σε Πάρνηθα και Κόρινθο, 27/6/2007. <i>Πηγή: Δ/ση Διεθνών Σχέσεων, ΓΓΠΠ, ΥΠΕΣΔΔΑ</i>	59
Πίνακας 1. Κατανομή της ΣΑΤΑ/2007 ανά ΟΤΑ, <i>Πηγή: ΥΠΕΣΔΔΑ, Γεν.Δ/ση Αναπτ. Προγρ/των, Δ/ση Αναπτ. Προγρ/των & Δ.Ο.</i>	30
Πίνακας 2. Περιεχόμενα Σχεδίου Αντιμετώπισης Πυρκαγιών Πυροσβεστικής Διοίκησης σε επίπεδο Νομού, <i>Πηγή: Α.Π.Σ.</i>	43
Πίνακας 3. Τύποι εθνικών εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης, <i>Πηγή: Α.Π.Σ.</i>	51